

АЛФА БК УНИВЕРЗИТЕТ
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕНАџМЕНТ У СПОРТУ

**РАЗВОЈ МЕНАџМЕНТА У СПОРТУ КРОЗ ИСТОРИЈУ НА
ПРИМЕРУ ОЛИМПИЈСКОГ КОМИТЕТА СРБИЈЕ И
ЦРНОГОРСКОГ ОЛИМПИЈСКОГ КОМИТЕТА**

Докторска дисертација

Кандидат

МА Дејан Ђуровић

Ментор

проф. др Драган Животић

Београд, 2017.

АЛФА БК УНИВЕРЗИТЕТ
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕНАѢМЕНТ У СПОРТУ

Комисија за оцену и јавну одбрану докторске дисертације

1. проф. др Виолета Шиљак, председник комисије
2. проф. др Драган Животић, ментор - члан комисије
3. доц. др Александра Перовић, члан комисије
4. проф. др Слађана Мијатовић, члан комисије

Датум

ИЗЈАВА МЕНТОРА О ПРОЦЕНИ ОРИГИНАЛНОСТИ И
САГЛАСНОСТИ ЗА ПРЕДАЈУ
УРАЂЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Овим изјављујем да сам након прегледаног рукописа докторске дисертације сагласан да кандидат *МА Дејан Ђуровић* може да преда Служби за последипломске студије Универзитета урађену докторску дисертацију под називом: *Развој менаџмента у спорту кроз историју на примеру Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета*, ради организације њене оцене и одбране.

Београд, 20.09.2017. године

(Потпис ментора)

САДРЖАЈ

РЕЗИМЕ	VI
SUMMARY	VIII
УВОД	2
1. ПРОБЛЕМ, ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА	7
1.1. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА	10
1.2. ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА	10
2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА	12
2.1. ДЕФИНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА	14
2.2. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА	23
3. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА	29
4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	30
5. МЕНАѢМЕНТ	32
5.1. МЕНАѢМЕНТ У СПОРТУ	35
5.2. СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	41
5.3. ОРГАНИЗАЦИОНА МРЕЖА СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА	42
5.4. МЕНАѢМЕНТ СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА	45
6. ОЛИМПИЈСКИ ПОКРЕТ	51
6.1. АНТИЧКЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ	54
6.1.1. Организација античких Олимпијских игара	56
6.1.2. Победник на античким Олимпијским играма	59
6.1.3. Значај античких Олимпијских игара	61
6.1.4. Прекид одржавања античких Олимпијских игара	62
6.2. САВРЕМЕНЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ	64

6.2.1. Покушаји обнављања Олимпијских игара	64
6.2.2. Оснивање Међународног Олимпијског комитета	68
6.2.3. Олимпијске игре	71
6.2.4. Друга такмичења под ингеренцијом МОК-а.....	78
6.3. МЕЂУНАРОДНИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ - МОК	84
6.4. МЕНАЏМЕНТ МОК-А.....	92
6.4.1. Национални олимпијски комитети (НОК)	111
6.4.2. Организациони комитет Олимпијских игара (ОСОГ).....	115
6.4.3. Програми деловања МОК-а.....	117
7. ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ СРБИЈЕ.....	140
7.1. ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ОКС	140
7.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА ОКС.....	151
7.3. АКТИВНОСТИ ОКС.....	158
7.3.1. Учесће спортиста Србије на ОИ.....	159
7.3.2. Пројекти и сарадња ОКС са другим спортским организацијама.....	162
7.3.3. Рад ОКС на ширењу олимпијског образовања и олимпијских вредности.....	167
8. ЦРНОГОРСКИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ	169
8.1. ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ЦОК	169
8.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА ЦОК	171
8.3. АКТИВНОСТИ ЦОК	178
8.3.1. Учесће спортиста Црне Горе на ОИ	181
8.3.2. Пројекти и сарадња ЦОК са другим спортским организацијама.....	182
8.3.3. Рад ЦОК на ширењу олимпијског образовања и олимпијских вредности	184
9. ДИСКУСИЈА	185
10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА.....	194
11. ЗНАЧАЈ И АКТУЕЛНОСТ ИСТРАЖИВАЊА	200
ЛИТЕРАТУРА.....	202
БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА.....	216

РЕЗИМЕ

Овим научним истраживањем утврђен је развој менаџмента у спорту кроз историју на примеру Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета. Анализа рада и представљање организационе структуре Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета, сарадња са међународним и националним спортским организацијама, начини подстицања развоја врхунског спорта који се разликују по дужини свог деловања, али који имају и преплитање заједничког деловања кроз две државе на нашим просторима, свакако је представљало истраживачки изазов.

На основу теоријске поставке проблема истраживања дефинисан је предмет овог истраживања који се односи на развој менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета. Циљ овог истраживања је био да се утврди значај рада Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета са аспекта менаџмента.

У овом истраживачком раду лонгитудиналног карактера примењено је више метода: историјски метод, каузално-дескриптивни и дијалектички метод. У истраживању је посебна пажња била посвећена прикупљању што већег броја историјских извора који се односе на истраживачку појаву развоја менаџмента у спорту Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

Резултати истраживања су потврдили и доказали постављене претпоставке: да је утицај технолошких, економских и политичких изазова за менаџмент Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета био исти; да је спровођење пројеката Олимпијског покрета различитог обима у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету и да је ширење Олимпијских вредности подједнако присутно у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету. На

основу претходно потврђених хипотеза, доказано је, да је тачна генерална хипотеза, да је степен развоја менаџмента у спорту Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета условљен дужином њиховог чланства у Међународном олимпијском комитету.

Значај истраживања се огледа у стручном и научном сагледавању рада Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета. Ово истраживање даје допринос будућим стручњацима спортских организација да успешно примене њихове моделе менаџмента у спорту у оквиру својих спортских организација.

Актуелност овог истраживања се огледа у чињеници да Олимпијски комитет Србије и Црногорски олимпијски комитет у оквиру своје мисије и улоге имају задатак да подстичу сарадњу, организацију и развој спорта и спортских такмичења. Од свог оснивања, обављени задаци којима су се бавили национални комитети Србије и Црне Горе се могу разматрати у светлу будућег ширења Олимпијског покрета у својим земљама, имајући у виду чињеницу да се данас организују и Зимске олимпијске игре, ЕУОФ, УОГ и ЕИ, и да они узимају учешће на њима.

SUMMARY

This scientific paper has determined the development of management in sports throughout history using the example of the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee. The analysis of the work and presentation of the organizational structure of the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee, cooperation with international and national sports organizations, ways of encouraging the development of top sports that differ in the length of their operation, but which have the interweaving of joint operations of the two countries in our region was certainly a research challenge.

Based on the theoretical setting of the research problem, the subject of this research is defined and it is related to the development of management in sports throughout the history of the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee. The aim of this paper was to determine the importance of the work of the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee from the managerial aspect.

Several methods have been applied in this longitudinal research paper, including historical method, causal-descriptive method, and dialectical method. In the research, special attention was devoted to collecting as many historical sources as possible related to the research phenomenon of the development of management in sports in the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee.

The research results have confirmed and proved the assumptions: that the impact of technological, economic and political challenges for the management of the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee has been the same; that the implementation of projects of the Olympic Movement of varying degrees in the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee, and the expansion of the Olympic values has been equally present in the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee. Based on

previously confirmed hypotheses, it is proved that the general hypothesis is correct, that the level of development of management in sports in the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee is conditioned by the length of their membership in the International Olympic Committee.

The significance of the research is reflected in the professional and scientific viewing of the operation of the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee. This research contributes to the future experts of sports organizations successfully applying their sports management models in their sports organizations.

The currency of this research is reflected in the fact that the Serbian Olympic Committee and the Montenegrin Olympic Committee as part of their mission and role have the task of encouraging the cooperation, organization and development of sports and sports competitions. Since their founding, the tasks performed by the National Committees of Serbia and Montenegro can be viewed in the light of the future expansion of the Olympic Movement in those countries, keeping in mind the fact that the Winter Olympics, EYOF, YOG and EG are also organized today, and that they take part in them.

УВОД

Историја спорта омогућава да боље преиспитамо и што реалније сагледамо наше погледе на спорт, да сагледамо све његове аспекте и њихов развој кроз историју. Такође, омогућава да лакше сагледамо и схватимо друштвене промене и реално сагледамо њихов утицај на спорт. Сам појам спорта је променљив и релативан кроз историју. Истраживачи у области историје спорта проналазе и испитују везе између спортова и њихових различитих контекста, прате и проучавају непрекидне промене које су се дешавале, дешавају се и дешаваће се у спорту, и дају могућност да сагледамо целокупну слику садашњег спорта.

Спорт је кроз историју мењао свој карактер. У самом почетку, вероватно је то била само вежба која је требала поправити моторичке способности човека како би могао што лакше да преживи, да лови, да се брани. Како је човек еволуирао, тако је и спорт пратио његов напредак и побољшавао му дух и тело. Временом је схваћен и популистички потенцијал код спорта, па је оно што је изворно допринело његовом развоју, стављено у други план. Спорт је постајао индустрија, индустрија где се окретао велики новац, и индустрија која је чинила срећним обичног човека, радника.

Спорт на почетку своје историје није имао међународни карактер у мери у којој је то данас случај. Углавном је имао обележја локалног и регионалног карактера. Немају сви спортови у свим срединама исти друштвени значај. То пре свега зависи од фактора средине, менталитета, обичаја, навика, а то је све од значаја за његову популарност у одређеној средини.

Настанак савременог спорта повезује се са појавом спортских дисциплина, од којих је већина настала у Енглеској у другој половини XIX века доношењем одређених правила,

формирањем клубова и савеза и организовањем система такмичења, услед чега долази до јављања потребе за стварањем међународних спортских организација и савеза.

Спорт се данас под утицајем опште глобализације све више мондијализује, постаје планетарни посед, развија се чак брже од музике или филма. Сасвим је очигледно да су најуспешнији клубови света, дефакто и успешна предузећа која остварују велике профите на тржишту спортских услуга, роба и капитала; да је професионални спорт велики бизнис, а да су спортисти глобалне звезде, попут глумаца и певача, чија су богатства сваким даном све већа. Врхунски спорт захваљујући медијској пажњи и интересовању готово половине становника планете, постао је једна од најпрофитабилнијих грана светске привреде. У доба свеопште спортизације и професионализације, чак и Олимпијске игре, као некада највеће спортско аматерско такмичење, све више прераста у бизнис и рекламу неслућених размера.

Доба савременог спорта повезано је и са обновом Олимпијских игара. Покретањем модерних Олимпијских игара 1894. године, према узору на Игре које су се под истим именом одржавале у античкој Грчкој, и стварање Међународног олимпијског комитета – ИОС (International Olympic Committee) исте године, на иницијативу барона Пјера де Кубертена, започиње нова ера у историји спорта. Пјер де Кубертен је 1892. године предложио обнављање Олимпијских игара као периодична спортска такмичења омладине целог света која би допринела уклањању националног ривалства и несугласица верске, политичке и расне природе.

Оснивање Међународног олимпијског комитета 1894. године у Паризу и Генералне асоцијације међународних спортских федерација – GAISF (General Association of International Sports Federations) која је основана 1967. године је омогућило унифицирање правила спортских такмичења и покретање истих на светском нивоу. Управо захваљујући оваквом приступу спорту и спортским такмичењима, број учесника како држава тако и појединаца растао је из године у годину.

Међународни олимпијски комитет је на почетку свог рада имао веома круте ставове о пријему нових чланова. Број од 14 држава чланица са оснивачког конгреса из 1894. године се удвостручио до Игара у Стокхолму 1912. године. Тек у Мексику 1968. године је било више од 100 држава учесница (112), а у Атини 2004. године је учествовало први пут преко 200 држава (201) (<https://www.olympic.org/documents>). Овај број указује на темпо укључивања држава у чланство МОК. Период од краја XIX века, када је настао МОК/Олимпијски покрет па до I светског рата се свакако може назвати пионирским периодом за олимпизам. Период у коме још увек нису све државе света биле заинтересоване за подршку и развој Олимпијске идеје, када су се Игре и по 5-6 месеци одржавале у оквиру Светских изложби, када је финансијски моменат доводио у питање опстанак одржавања Олимпијских игара, веома је значајан, јер да тада нису упорношћу ентузијаста Олимпијске игре опстале, данас не би постојао овај планетарни спортски феномен (Шиљак, 2016).

Управо из тог разлога је значајна активност ширења олимпијских идеја сваке државе која је била примљена за члана МОК у том периоду. Истрајност у организацији такмичења инспирисаних модерним Олимпијским покретом и пријем у МОК давне 1912. године сврставају Србију свакако у државе које су препознале значај настанка и ширења идеја Олимпијског покрета у његовој раној фази (Шиљак, 2016).

Захваљујући данашњем транспарентном ставу Међународног олимпијског комитета по питању пријема нових чланова, Црногорски олимпијски комитет је један од 206 признатих Националних олимпијских комитета.

Сваку спортску организацију дефинишу визија, мисија, стратегија, као и остала развојна документа усклађена са европским и светским развојним документима. Међународни олимпијски комитет у оквиру своје мисије и улоге има задатак да подстиче сарадњу, организацију и развој спорта и спортских такмичења. Применом различитих концепата менаџмента Међународни олимпијски комитет је спортска организација која је

морала да прати и да одговори многобројним политичким, економским, социолошким, технолошким и др. изазовима и променама од свог настанка па до данас.

Управљање људским ресурсима кроз откривање и развој људских потенцијала у организацији Олимпијских игара, као и управљање променама које настају под утицајем економских, политичких, друштвених и технолошких фактора могу успешно да се остваре захваљујући високо постављеним стандардима заснованим на савременим принципима менаџмента које МОК примењује. Мотивација за лидерском позицијом на светској сцени спортских организација се остварује кроз тимски рад где су константно присутни процеси контроле и мерења резултата реализације рада.

Олимпијски комитет Србије и Црногорски олимпијски комитет, као и сви други национални олимпијски комитети су у обавези да раде у складу са Олимпијском повељом. Као део Олимпијског покрета, менаџмент својих организације морају да ускладе како са политиком спорта у својој држави, тако и са менаџментом Међународног олимпијског комитета, који је кровно тело Олимпијског покрета.

Ове године се навршава 10 година од званичног пријема Црногорског олимпијског комитета у Међународни олимпијски комитет. Црногорски олимпијски комитет је оформљен раније, али је тек по изласку из Државне заједнице Србије и Црне Горе почео званично са својим деловањем.

Анализа рада два национална олимпијска комитета који се разликују по дужини свог деловања, али који имају и преплитање заједничког деловања кроз две државе на нашим просторима свакако представља истраживачки изазов.

Олимпијски комитет Србије је од 1912. године члан Међународног олимпијског комитета и као такав има најдужи стаж чланства у односу на све остале државе бивше заједничке државе. Поставља се питање да ли је и његово деловање адекватно дужини чланства у Међународном олимпијском покрету, колико прати и примењује менаџмент

активности у складу са деловањем кровне организације. Такође, десет година од пријема у МОК повод су да се анализира рад Црногорског олимпијског комитета. Ово истраживање је дало простор да се утврди колико је менаџмент Црногорског олимпијског комитета успео да усклади рад своје спортске организације са политиком спорта у својој држави и са менаџментом Међународног олимпијског комитета, који је кровно тело Олимпијског покрета.

1. ПРОБЛЕМ, ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Појам менаџмента у спорту је присутан у западним земљама дужи период у односу на његову присутност на нашим просторима. Менаџмент у спорту је као термин на нашим просторима у примени непуне три деценије. Данас се спортски менаџмент развио у посебну индустријску грану која доноси велике профите спортским организацијама. Пословање у условима глобализације радикално мења тржиште, услове и снагу конкуренције, захтевајући од менаџера промене у начину реаговања и решавању проблема. Најуспешније спортске организације постају оне које континуирано подстичу креативност и креирају ново знање.

У данашњем нивоу организационе и пословне технологије, спортских достигнућа, развоја спортске науке, у савременом спортском менаџменту се костантно трага за неким новим идејама, изазовима, приступу, али и стратегијама креативне филозофије, мисије и визије, док су са друге стране, напори првенствено усмерени на функционисање и конструкцију јединственог интегралног модела, а самим тим и најважнијих структуралних технолошко – менаџментских компонената, елемената и функција, који су сврстани по одређеној хијерархијској важности и могу непосредно да се имплементирају у непосредној практичној стварности (Wren, Voich, 2001).

Историјски извори указују да је примена менаџмента у спортској пракси дуга колико и само постојање спорта. Иако нису били стручно и научно дефинисани основни елементи менаџмента, они су као такви у одређеној мери били присутни још на античким олимпијским играма. Ове Игре су могле опстати вековима само зато што су биле добро организоване и што су се током дугог периода њиховог трајања поштовала и примењивала одређена правила.

Модерне Олимпијске игре су настале обнављањем античких олимпијских игара и засноване су на њиховим основним принципима (Шиљак, 2013). Модерни олимпијски покрет је утемељен на развоју савременог спорта и потребама људи данашњице. Савременим олимпијским покретом руководи Међународни олимпијски комитет на основу олимпијске повеље, највишег законодавног акта олимпијског покрета. Олимпијски покрет настоји да широм планете спорт стави у службу хармоничног развоја човека са намером стварања мирног друштва које брине о поштовању људског достојанства. Поред Олимпијских игара, МОК се у оквиру олимпијског покрета бави и кодексом понашања, олимпијском солидарношћу, поштовањем фер плеја и правила, покретом за мир, међусобним поштовањем у спорту без икакве дискриминације, маркетингом, допингом, олимпијским образовањем.

Међународни олимпијски комитет у оквиру своје мисије и улоге има задатак да подстиче сарадњу, организацију и развој спорта и спортских такмичења. Применом различитих концепата менаџмента Међународни олимпијски комитет, као спортска организација која је морала да прати и да одговори многобројним политичким, економским, социолошким, технолошким и др. изазовима и променама XX и XXI века, је успела да се прилагођава и мења у складу са њима, како би Олимпијске игре биле успешније у свим својим одредницама (броју спортова и спортских дисциплина, броју учесника Игара, све бољим спортским резултатима, поштовању и примени основних олимпијских принципа).

Управљање људским ресурсима кроз откривање и развој људских потенцијала у организацији Олимпијских игара, као и управљање променама које настају под утицајем економских, политичких, друштвених и технолошких фактора могу успешно да се остваре захваљујући високо постављеним стандардима заснованим на савременим принципима менаџмента које МОК примењује. Мотивација за лидерском позицијом на светској сцени спортских организација се остварује кроз тимски рад где су константно присутни процеси контроле и мерења резултата реализације рада.

Национални олимпијски комитети Србије и Црне горе, су као и сви други национални олимпијски комитети у обавези да раде у складу са олимпијском повељом. Као део олимпијског покрета, менаџмент својих организација морају да ускладе како са политиком спорта у својим државама, тако и са менаџментом Међународног олимпијског комитета, који је кровно тело олимпијског покрета.

Олимпијски комитет Србије је основан 1910. године и примљен је у Међународни олимпијски комитет 1912. године (Тодоровић, 2003). Историја Олимпијског комитета Србије је пратила историју Србије у смислу формирања нових држава, односно промене назива националног олимпијског комитета. У току 105 година свог постојања Олимпијски комитет Србије се сусретао са јединственим и специфичним изазовима који су утицали на развој менаџмента у самој организацији. Данас је Олимпијски комитет Србије непрофитна, невладина и неполитичка спортска организација која припада Олимпијском покрету и у великој мери поштује најважнија начела међународног олимпијског покрета, а која је садржана у анти – допинг кодексу и олимпијској повељи.

Црногорски олимпијски комитет је јула 2007. примљен у чланство Међународног олимпијског комитета, а Црна Гора се као самостална држава први пут појавила на Олимпијским играма 2008. у Пекингу. Иако је као самостални национални олимпијски комитет веома млад, његова историја се преплиће са историјом Олимпијског комитета Србије у оквиру претходних заједничких држава/комитета.

Анализа рада и представљање организационе структуре Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета, сарадња са међународним и националним спортским организацијама, начини подстицања развоја врхунског спорта су од великог значаја за свеобухватно сагледавање рада МОК и они чине **основна полазишта овог истраживања.**

1.1. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

На основу теоријске поставке проблема истраживања дефинисан је **предмет** овог истраживања који се односи на развој менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

Проблем који се односи на развој менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета није био предмет научних истраживања, као ни посебних стручних анализа.

1.2. ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

У складу са утврђеним полазиштима и предметом истраживања дефинисан је циљ докторске дисертације који представља теоријски допринос анализи развоја менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

Циљ овог истраживања је био да се утврди значај рада Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета са аспекта менаџмента.

У сагласности са циљем постављени су следећи **задачи** истраживања који се огледају у утврђивању релевантних фактора који су утицали на развој менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.:

- Утврђивање рада ОКС под утицајем технолошких, економских, политичких изазова кроз његову еволуцију
- Утврђивање рада ОКС везано за учешће спортиста на Олимпијским играма
- Утврђивање рада ОКС везано за спровођење пројеката Олимпијског покрета
- Утврђивање рада ОКС са другим спортским организацијама
- Утврђивање рада ОКС на ширењу образовања

- Утврђивање рада ОКС на ширењу Олимпијских вредности
- Утврђивање рада ЦОК под утицајем технолошких, економских, политичких изазова кроз његову еволуцију
- Утврђивање рада ЦОК везано за учешће спортиста на Олимпијским играма
- Утврђивање рада ЦОК везано за спровођење пројеката Олимпијског покрета
- Утврђивање рада ЦОК са другим спортским организацијама
- Утврђивање рада ЦОК на ширењу образовања
- Утврђивање рада ЦОК на ширењу Олимпијских вредности

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Спорт је људска активност која подстиче, усмерава и убрзава нормалан психофизички развој човека (Лазаревић, 2004). Пјер де Кубертен дефинисао је спорт као добровољни и уобичајени култ интензивног мишићног вежбања, заснованог на жељи за напретком, који може да иде до ризика (Булоњ, 1984). Дефиниције и тумачења термина спорт су бројна и разноврсна и за свако од њих се може рећи да је тачно, али и да је непотпуно, из разлога комплексности самог термина.

Као специфична активност, спорт је од великог значаја за живот сваког људског бића. Спорт и спортски живот, могу се посматрати са више различитих аспеката. Значај спорта је много ширег карактера од конкретних индивидуалних користи, јер има своју друштвену димензију. Спорт је јавна делатност и о њој се говори свуда и на сваком месту, а по својој природи, структури и идеји коју собом носи, не оставља човека и његово окружење равнодушним. Као такав, он је у сталној интеракцији са окружењем, односно осталим сегментима друштва. Спорт окупља људе различитих раса, националности, друштвеног положаја и узраста, и то у тој мери да је данас готово немогуће наћи неку другу људску делатност која би се у том смислу могла упоредити са спортом. Осим тога, значај спорта може се наћи и у обезбеђивању међународног престижа и афирмацији државе, промоцији националног поноса и моралних вредности кроз постизање врхунских резултата на међународним такмичењима. Спорт представља слику друштвено-економског система неке државе и одражава ниво њене укупне развијености. Све се то јасно може постићи само уз обезбеђивање врхунских услова за тренирање и спровођење спортских активности у глобалу, па је улога државе у том смислу незаменљива и огромна.

Развој и утицај медија, писаних – новина и електронских – радија, телевизије и интернета, био је од своје појаве па до данас значајан чинилац у ширењу спорта и спортске културе у глобалним размерама (Илић и Собек, 2014). Појављивање спортске

штампе у неким земљама Европе и паралелно развој спортског новинарстава, затим прво радијски а потом и телевизијски извештаји и директни преноси спортских такмичења, условили су да се спорт даље промовише и добија све већу популарност широм планете. Велика такмичења као што су Олимпијске игре и разни Светски шампионати посредством телевизије данас прате милиони гледалаца на свим континентима.

Наука о спорту је веома млада и била је дуго времена запостављана од стране шире стручне јавности. Радови који се тичу науке о спорту представљени су кроз физиологију покрета, теорију игара, биологију популације и антропологију. Истраживања у науци о спорту директно утичу на спортске резултате. Наука о спорту данас јесте једна од научних дисциплина за коју Институт за научне информације врши библиометријска истраживања. Постепеним развојем науке о спорту јавила се потреба контроле великог броја информација, посебно њихове анализе, што је отежавало њихову примену. Најновија истраживања се саопштавају на стручном скупу и објављују у стручним и научним часописима, као најдинамичнијим периодичним информационим изворима. Анализа стручних и научних часописа показује стање једне науке – ко, шта, када, како, колико ради и објављује.

Управо везу између спорта и светске популације МОК развија кроз више аспеката - организација Игара, едукативни програми, програми солидарности, покрет за мир и др. Све то је могуће само захваљујући његовом менаџменту који прати савремене трендове. Велики број истраживања је рађен на тему Олимпијских игара, али менаџмент МОК-а на нашим просторима, и у доступној иностраној литератури, није до сада био истраживан проблем. О менаџменту националних олимпијских комитета Србије и Црне Горе до сада није објављен ниједан научни рад.

Кроз дефиниције из области Олимпизма и менаџмента као и кроз преглед досадашњих истраживања је дат теоријски прилог овом истраживању.

2.1. ДЕФИНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА

Агон - особина хеленске природе, нагон за надметањем, огледањем ради победе, и то не за материјални добитак, него само за углед и част, за првенство и одлику, за похвалу и славу. Суштина агонскога испољавања састоји се у томе што је оно *фер плеј*, тј. признаје квалитет и противнику.

ANOC - Удружење националних олимпијских комитета састаје се најмање једном сваке две године да би разменило информације и искуства у циљу учвршћивања своје улоге у Олимпијском покрету. ANOC препоручује МОК-у начин коришћења фондова формираних на основу продаје ТВ права, а посебно средстава Олимпијске солидарности. Чланство ANOC-а чине 206 национална олимпијска комитета, односно континентална удружења националних олимпијских комитета.

Атлета - је појам који се односи на особу која је учествовала на античким Олимпијским играма. У старој Грчкој термин спорт није био у употреби, а самим тим ни спортиста као појам.

Венлочке Олимпијске Игре (Wenlock Olympic Games) - се без прекида одржавају од 1850. године, па до данас, и то сваке године. Њихов оснивач је био др Вилијам Пени Брукс. Игре представљају локални народни фестивал на коме могу да учествују такмичари оба пола и свих узраста. Поред спортских такмичења, организују се многа такмичења забавног карактера и пратеће свечаности.

Доверове олимпијске игре или „Котсволдске игре“ - је организовао 1612. г. Роберт Довер, краљев јавни тужилац у Енлеској. Ове Игре су се организовале на сваке четири године и трајале су по неколико дана. На њима су могли учествовати

такмичари оба пола. Такмичило се у атлетским и коњичким надметањима, и рвању. Доверове олимпијске игре су биле веома популарне, јер су се и након смрти Довера организовале следећих сто година.

Екехерија - свети мир проглашен пред Олимпијске и друге игре. Према неким подацима, примирје је могло трајати и до три месеца, вероватно само на подручју Елиде (односно полиса, чије су Игре такође проглашавале свето примирје). Штитио је гласнике који су Игре објављивали, такмичаре, њихове тренере, званичне делегације и путнике који су на Игре долазили као гледаоци. По угледу на екехерију примењивану на Античким олимпијским играма МОК је установио посебну Комисију, а касније тело које је израсло у глобалну организацију - Олимпијски покрет за мир.

Електронски медији - аудио-визуелни медији који се служе електронским уређајима за емитовање програма до пријемника-конзумента. Ови медији се односе на уређај за складиштење дигиталних података. Дигитални подаци се обично генеришу и складиште у рачунару. Дигитални подаци медија могу бити у облику текстуалних података, гласовних и видео записа. Дигитални медији такође се односи на вести из ТВ мреже представљене на интернету.

Електронска комуникација - Информациона технологија је променила многе аспекте комуницирања данас, како између организација, тако и унутар саме организације. И – маил омогућава електронско слање порука. Видео конференције омогућавају људима који су физички удаљени да држе састанке на којима могу да виде све остале учеснике. Електронска комуникација је повећала снагу језика да обликује идеје, културу, па чак и наше професионалне и личне животе. Омогућила је размену идеја која превазилази било који други облик дистрибуције.

Епиникије - песме којима су песници античке Грчке славили победнике.

EYOF - (European Youth Olympic Festival) - Европски олимпијски фестивал младих је спортско такмичење за младе спортисте (узраста 16 - 17 година) из 49 земаља Европског олимпијског комитета и одржава се сваке две године.

GAISF - Генерално удружење међународних спортских федерација има 99 чланова међународних спортских федерација, удружења и асоцијација спортских такмичења различитих нивоа, као и удружења и организација професија чији је делокруг рада спорт.

Хереје - су била прва забележена атлетска такмичења жена која су се одржавала на стадиону у Олимпији, највероватније у олимпијској години. Одржане су први пут у VI веку пре нове ере. Организоване су у част богиње Хере. Оне се нису одржавале у исто време кад и мушке, већ или месец дана раније или месец дана касније у односу на њихове Игре.

Информација – обавештење, вест, извештај, који настоји да опише и објасни неке чињенице.

ЮА - Међународна олимпијска академија – је институција под покровитељством МОК-а која промовише олимпијске идеале кроз едукацију.

Калокагатија - класично образовање и васпитање код старих Грка које је било усмерено на паралелно развијање ума, тела и духа (лепота, здравље и арете).

Комитет Пјер де Кубертен - Интернационални комитет Пјер де Кубертен (CIPC) је саставни део Међународног олимпијског комитета. Основни циљеви комитета Пјер де Кубертен су усмерени: на упознавање јавности са делом, животом и идејама творца модерног олимпизма и ширењу идеја олимпизма, организује светски конгрес Асоцијације „Спорт за све“ и сваке две године додељује награду „Пјер де Кубертен“ која је установљена као подстрек младим истраживачима који својим радовима могу значајно да допринесу ширењу идеја олимпизма.

Контрола - је процес којим се обезбеђује да се стварне активности подударају са планираним (Кастратовић, 2004, стр.12). Менаџер мора вршити контролу како би осигурао да се посао обавља по утврђеном плану. Контролисањем се добија повратна информација о томе са којим успехом се организација креће према својим циљевима и са којим успехом људи развијају своје потенцијале. Утврђивањем одступања, менаџери предузимају корективне мере.

Масовни медији комуницирања – штампа, радио и телевизија који настоје да великом броју људи пренесу поруке и информације.

Међународни комитет за фер-плеј - (CIFP) је основан 1963. године, залаже се за промоцију принципа фер-плеја, који чине суштину спорта. Сваке године CIFP додељује Међународне награде за фер-плеј, које се на предлог разних организација и јавности додељују спортистима за њихов допринос афирмацији фер-плеја, без обзира да ли су олимпијски шампиони или почетници .

Међународни олимпијски Комитет - (МОК) је невладина и непрофитна организација, неограниченог трајања, у форми асоцијације са статусом правног лица, признат од стране власти Швајцарске. Седиште МОК-а налази се у Лозани, у Швајцарској. Циљ МОК-а јесте да испуни мисију, улоге и одговорности које су му дате олимпијском Повељом.

Међународни параолимпијски комитет - (IPC) је репрезентативна Међународна организација врхунског спорта за спортисте са инвалидитетом. Међународни параолимпијски комитет организује, надзире и координира Параолимпијске игре и друга мулти-спортска такмичења на врхунском нивоу. У Међународни параолимпијски комитет учлањено је 160 националних параолимпијских комитета.

Менаџери - су особе које обављају активности менаџмента и које су одговорне за усмеравање напора ка остваривању циљева организације. Потреба за менаџерским вештинама се повећава са успоном менаџера на лествици хијерархије у организацији. Приликом планирања, менаџери примају, складиште, прате и шире информације; они исто тако доносе одлуке о стратегији, о коришћењу ресурса и о почетку планираних промена. Приликом организовања, менаџери успостављају односе између људи и активности и доносе одлуке о распоређивању и коришћењу ресурса. Приликом вођења, уз потребне информације и одговарајућу комуникацију, менаџери се користе својим ауторитетом да би постигли циљ. Контролисање је засновано на информацијама о пословању и одлукама које се доносе ради корекције пословања.

Менаџмент - (енгл. *Manage*) значи управљати. Многобројне дефиниције о менаџменту су потврда његове транспарентности и могућности да се примењује на различите начине. Према Машићу "Менаџмент је корисно знање које се примењује у процесу: планирања, организовања, вођења и контроле с циљем постизања ефикасности и ефикасности организације" (2001). Према Стонер-у и групи аутора менаџмент је процес планирања, организовања, вођења и контролисања посла чланова организације и коришћења свих расположивих средстава организације да се постигну најзначајнији циљеви. Под процесом се подразумева систематски начин обављања активности, а менаџмент се назива процесом како би се истакле међусобно повезане активности менаџера различитих способности у корист остваривања утврђених циљева.

НОК – скр. за Националне олимпијске комитете

ОКС (OKS) – скр. за Олимпијски комитет Србије

Олимпијске игре - (ОИ), (грч. Ολυμπιακοί Αγώνες, енгл. Olympic Games, фр. Jeux Olympiques) су такмичења спортиста у појединачним или екипним надметањима, а не такмичења између земаља. Оне окупљају спортисте изабране од стране њихових Националних олимпијских комитета, који су прихваћени од стране МОК-а, и то под техничким руководством надлежне Међународне спортске федерације. Олимпијске игре састоје се од летњих Олимпијских игара (Игре Олимпијаде) и зимских Олимпијских игара.

Олимпијада - представља период (Олимпијски циклус) од четири узастопне године. Олимпијада почиње 1. јануара прве године, а завршава се 31. децембра четврте године. Олимпијаде се броје редом почевши од првих модерних Олимпијских игара у Атини 1896. године. Зимске олимпијске игре рачунају се редом, како се одржавају.

Олимпијске вредности - представљају основу Олимпијског покрета. Налазе се у свакој акцији и одлуци, а одрживост тих вредности је одиграла значајну улогу у дугорочном успеху Олимпијског покрета. Три основне вредности олимпијског покрета су извршност, пријатељство и поштовање.

Олимпијско образовање - даје сазнања о структури и начину рада Олимпијског покрета, ширењу и неговању идеја у олимпијском духу без икакве дискриминације, што подразумева поштовање олимпијских начела о међусобном изграђивању односа поштовања фер плеја, солидарности, толеранције и равноправности.

Олимпијска повеља - је кодификација фундаменталних принципа олимпизма, правила и одредби који је усвојио Међународни олимпијски комитет. Она регулише организацију, деловање и рад олимпијског покрета и утврђује услове за одржавање Олимпијских игара.

Олимпијски покрет - је термин који обухвата све области које су повезане феноменом Олимпизма.

Олимпијски покрет за мир - је искључиво неполитичка организација и као такав упућује снажан симболични апел за престанак, бар на неколико дана, употребе силе, за време Олимпијских игара али и након њих.

Олимпијски симбол - састоји се од пет испреплетаних прстенова једнаких димензија (Олимпијски прстенови), коришћен засебно, у једној или пет различитих боја. Када се користи у петобојној верзији, боје су (с лева на десно): плава, жута, црна, зелена и црвена. Прстенови су испреплетани с лева на десно: плави, црни и црвени се налазе у горњем реду, а жути и зелени у доњем реду. Званични дизајн Олимпијског симбола чува се у седишту МОК-а.

Олимпијски симболи – пратећа обележја Олимпијских игара/покрета: олимпијска застава, олимпијска химна, олимпијски мото, олимпијски пламен, олимпијска заклетва и др.

Олимпијски уметнички фестивал - (Olympic Arts Festival) је пратећа културна манифестација Олимпијских игара, која са сваким новим Играма добија на масовности како учесника тако и посматрача. Циљ овог фестивала је био да се евоцирају успомене на дух древне Грчке где су у исто време у Олимпији били присутни и спортисти и уметници.

Организовање - је процес у коме двоје или више људи на структурисан начин раде заједно како би остварили циљ. Како различити циљеви захтевају и различите структуре, пред менаџерима је задатак да ускладе структуру организације са њеним циљевима и средствима, уз одговарајући одабир кадрова оспособљеног да обавља послове у некој од организација.

OVER (ОВЕП) – Образовни програм олимпијских вредности МОК-а (Olympic values educational program).

Параолимпијске игре - су највећа спортска манифестација на свету за спортисте са инвалидитетом.

Пиктограми - су умањене слике на којима су представљени олимпијски спортови и дисциплине. Њихова функција је да се омогући лакше препознавање информација из различитих спортова.

Планирање - као процес представља бирање једног ефикасног правца деловања ради реализације унапред постављеног циља. Менаџери своје активности заснивају на датим пројекцијама у виду плана у којем су јасно исказани сви потребни ресурси и организационе активности које су конзистентне са одабраним задацима и процедурама.

Скандинавске олимпијске игре - су први пут одржане 17. јула 1834. године. Такмичило се у гимнастици, трчању, рвању и пењању на јарбол. Овај догађај је привукао на хиљаде посматрача. Игре су поново одржане 4. августа 1836. године. Такмичарске дисциплине и награде су биле идентичне као на претходним играма. После ових, Игре су престале да се одржавају из непознатих разлога.

Светска анти-допинг агенција - (WADA) је основана од стране МОК-а са задатком да промовише и координира борбу против допинга у међународном спорту.

Светско удружење олимпијаца (WOA) - Светско удружење олимпијаца је независна глобална организација представника олимпијаца. Иницијатор оснивања ове организације био је Хуан Антонио Самаран, а темељи су јој постављени на Стогодишњем олимпијском конгресу МОК одржаном у Паризу 1994. године. Светско удружење олимпијаца је основано да би у активности олимпијског покрета укључило око 100.000 олимпијаца широм света и промовисало

олимпијске принципе и важност образовања спортиста, борбу против допинга и насиља и нетолеранције у спорту, давало подршку разноликости и једнакости у спорту и спортском менаџменту, као и остваривању права олимпијца и учешће у хуманитарним програмима.

СОК – Српски Олимпијски клуб основан 1910. године који је пријемом у МОК 1912. године променио назив у Српски олимпијски комитет.

ФОСЕ – Foundation of Olympic and Sport Education – Фондација за олимпијско и спортско образовање.

ЦОК (СОК) – скр. за Црногорски олимпијски комитет

YOG - (Youth Olympic Games) - Олимпијске игре младих су скуп међународних спортских такмичења у различитим дисциплинама које су подељене на летње и зимске, на којима учествују такмичари од 14 до 18 година.

Запасове игре - одржане су први пут у Атини 15. новембра 1859. године. Надметало се у више дисциплина: трчању, скоковима у даљ и мотком, бацању копља и диска, пливању, веслању, јахачким тркама и тркама кола. Победници су добијали маслинов венац и новчану награду. Ове Игре одржане су још четири пута и то 1870., 1875., 1888. и 1889. године.

2.2. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА

Проблем који се односи на менаџмент Међународног олимпијског комитета није био предмет научних истраживања, као ни посебних стручних анализа. Међутим, неки од изазова са којима се суочавао Међународни олимпијски комитет, су појединачно били предмет појединих анализа, извештаја или расправа у одговарајућим телима Међународног олимпијског комитета.

Развој модерног Олимпијског покрета, захтева одговарајуће научне одговоре на проблеме који су се јављали и директно утицали на успешност и ефикасност рада Међународног олимпијског комитета. Стога су полазну литературу у овом раду чинили научни и стручни радови, као и одговарајуће анализе појединих органа МОКа. Поред тога, коришћени су и независни извори стручњака из разних научних области, који су у својим радовима делимично обухватили и овај проблем. Увидом у постојећу стручну литературу и научне радове, утврђено је да проблематика овога рада није била предмет научних истраживања код нас. Иако је у свету, а у мањој мери и код нас писано на тему Олимпијских игара, истраживања на тему водећег тела олимпијског покрета су малобројна.

Анализирана су и разматрана поједина истраживања која се индиректно односе на разматрану проблематику, односно, она која се баве менаџментом спортских организација.

Стојковић, С. (1989) у књизи *Убија ли спорт* у поглављу „Олимпијске заблуде“, износи став да је Олимпизам препун заблуда, односно да се у време капитализма покушава да сачувају неке античке илузије, као на пример, о прекиду ратова у време Олимпијских игара или аматерском бављењу спортом, расизму, допингу, насиљу. Аутор

сматра да мешање политике у олимпијски покрет, као и појава бизниса, утичу на све веће удаљавање Олимпијских игара од „олимпијског духа“.

Симоновић, Љ. (1994) у књизи *Спорт, капитализам, деструкција*, критикује све негативне пратеће појаве спорта. Пре свега разматра мешање политике у спорт и олимпијски покрет у целини и истиче да спорт обезбеђује стабилан капиталистички систем. Такође, говори и о насиљу у спорту, а стадионе назива „модерним концентрационим логорима“.

Шиљак, В. (2001) у раду *Такмичење жена у античкој Грчкој* објављеном у *Годишњаку Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду* описује такмичења жена на Херејама и указује на историјске чињенице које потврђују да су жене учествовале на свим Панхеленским играма, као такмичари или посматрачи.

Митровић, М. (2005) разматрајући проблем трансформације клубова као удружења грађана у приватна предузећа и акционарска друштва говори о експлозији развоја професионалног спорта као једне од водећих индустрија. Објашњава развој међународног спортског тржишта и интернационализација спорта, као и инвестирање у професионални спорт. Такође, указује на статус донатора и спонзора у управљању спортским и пословним активностима клубова. Аутор истиче значај утврђивања вредности клубова као једног од услова приватизације клубова и промене законских решења у области спорта, њиховог развоја као предузећа у акционарска друштва, као и могућност изласка наших клубова на берзу.

Михајловић, М. (2005) у књизи *Менаџмент спортских организација*, кроз студију случаја даје приказ организационе шеме Међународног олимпијског комитета. Аутор се није бавио анализом рада Међународног олимпијског комитета, односно његовим менаџментом, већ је дао објашњења ингеренција одређених тела МОК-а, која су била актуелна у време писања књиге.

Дир, А. (2005), у раду *Олимпијска поставка према Олимпијским играма и медијима на личном нивоу*, излаганом на 12. Међународном постдипломском семинару у Олимпији, анализирајући повезаност Олимпијских игара са медијима, сматра да се Олимпијски покрет удаљио од олимпијских вредности како због својих интереса, тако и због интереса медија. Предлаже писање нове повеље која би се вратила основним вредностима олимпизма и тиме уместо забаве за масе постала узор у исказивању врлина попут фер-плеја, толеранције, хармоније и пријатељства.

Шиљак, В. (2005) у истраживању под називом *Утврђивање гносеолошких вредности ученика о олимпијским спортским играма школске омладине Србије*, је након спроведене анкете међу матурантима дошла до резултата који указују на њихову неинформисаност о олимпијском покрету. Ученици који су били учесници Олимпијских спортских игара ученика Србије нису били довољно едуковани. Резултати истраживања су указали на неопходност реорганизованости у систему образовања. Кроз овај чланак се може сагледати један од задатака којима се бави МОК.

Младеновић Љ. и Милутиновић М. (2005) у свом раду говоре о значајним променама које је професионални спорт доживео, у спортско-организационом статусу клубова, медијског присуства спортским догађајима, високој професионализацији спорта и др. Наглашавају да је порасло интересовање пословних људи за улагање у спорт због различитих могућности маркетинга и промоције али, и значајних зарада и профита. Указују да индустрија спорта нуди велики број могућности за инвестирање: у спортске догађаје, објекте, спортске клубове, производњу спортске опреме, да у нашим условима професионални спорт, посебно у атрактивним спортским дисциплинама већ деценијама користи само класичне форме улагања као што су донаторство, спонзорство и др.

Максимовић, Н. (2005) разматрајући проблем финансирања у спорту говори о продирању новца у професионални спорт, као израз настојања да се нађе плодно подручје пласмана капитала што повећава ризик губљења етичког смисла спорта који се

преображава у спектакл уз све мање присуство, спортских вредности. Слободан ток капитала у спорту води руинирању комерцијалне вредности спорта као спектакла преображавајући га у механизам прања новца, трансфера сумњивог капитала и корупције какав је случај, са интернационалним бизнисом. Указује на чињеницу да је данашња структура финансирања спорта измењена: медији су постали главни финансијски ослонац спорта, а појавио се нови извор његове финансијске подршке - пословни људи и индустријалци који инвестирају у професионални спорт, банковни кредити, трговање маркетиншким вредностима спорта, а у неким европским земљама упућен је јавни позив становништву да инвестира путем увођења неких спортских клубова на берзу.

Аћимовић, Д. (2007), у свом раду разматра функције менаџера и менаџмента у спорту. Спортска организација представља сам врх, док се сам спортски менаџмент обавља унутар, замишљене могуће спортске организације. У оквиру тога спортски менаџмент се усредсређује на организовање, одлучивање, контролу, комуникацију, планирање, иновацију и мотивацију. Указује да међу свим овим наведеним чиниоцима, најважнија је функција организовања. Планирање као део процеса менаџмента, представља веома важан део функционалности спортске организације. Аћимовић сматра да без базичног планирања тешко је говорити о некаквом успеху спортских организација. Истиче да је за рад спортског менаџера битна стална брига о остваривању пословних циљева, и то из разлога што без тога нема резултата, прихода, тј. профита. Аутор напомиње да број менаџера у једном спортском колективу зависи од његове величине и саме снаге коју испољава у спортској делатности. Већи колектив мора имати већи број менаџера задужених за низ појединачних делатности у спортској организацији. Он указује на разлику у схватању улоге менаџера у свету и код нас. Напомиње да у нашим околностима, обично се под спортским менаџерима подразумева само једна личност (у лику тренера), и наши спортски радници сматрају да је један менаџер сасвим довољан за један спортски колектив.

Симоновић, Љ. (2007) у књизи *Олимпијска подвала* износи критички став у односу на Пјера де Кубертена, иницијатора обнављања Олимпијских игара, према неједнакости у спорту, као и према женама, нацизму и фашистичкој Немачкој. Аутор указује на наведене случајеве као на одступања од основних олимпијских начела, на којима би требало да почива олимпијски покрет.

Такач, Г. (2008) у књизи *The Last Official Book*, износи своја критичка запажања о Међународном олимпијском комитету и односима којима владају у њему са личног становишта, обзиром да је аутор завидног броја официјелних књига Олимпијских игара у издању МОК-а.

Тркуља, М. (2008) у књизи *Маркетинг спортског догађаја - Олимпијске игре*, бави се једним сегментом менаџмента који се односи на Олимпијске игре. Ова књига је изведена из Магистарске тезе аутора, и једна је од ретких које се баве том проблематиком на нашим просторима.

Пена Е. Ф. (2011) у свом финалном извештају *Друштвене мреже и Олимпијски покрет*, при Центру Олимпијских студија који је под ингеренцијом МОК-а, је са својим сарадницима у осам поглавља и на 345 страна обрадио наведени проблем веома исцрпно. У овом раду су анализирани социодемографски подаци и сајтови друштвених мрежа. Поред глобалних интернет претраживача, разматрани су и Фејсбук и Твитер кроз њихову потребу према узрасту, полу, језику корисника. Дат је преглед употребе друштвених мрежа према државама и регијама. Изложени су подаци о олимпијском покрету праћени на његовој статусној страни према заступљености његових фанова.

Шкаро, Д. (2012) у својој књизи *Манаџмент Олимпијских игара*, која је изведена из његове докторске дисертације се бави проблематиком менаџмента Олимпијских игара, које су један од широке лепезе задатака МОК-а.

Чокорило и Милошевић (2013) у свом раду под називом *Етика вођства у спортском менаџменту* објашњавају сличности и разлике у терминима вођство, руководиоц, лидер. Указују да емпиријска истраживања у подручју етике вођства уопште, а поготово вођства у подручју спортског менаџмента су веома оскудна. Држали су се објективне анализе вођства као вишедимензионалне интерактивне међуљудске појаве чије су суштинске карактеристике: процес, утицај, група и циљ. Из бројних теоријских схватања вођства посебно су акцентирали карактерне особине вође (интелигенцију, самопоуздање, одлучност, поштење, друштвеност, доминацију...) на основу којих је могуће изградити пожељно понашање вође.

3. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

На основу досадашњих истраживања, дефинисаног предмета, циља и задатака истраживања постављена је једна главна и три помоћне хипотезе:

X_Г – Степен развоја менаџмента у спорту Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета је условљен дужином њиховог чланства у Међународном олимпијском комитету.

X₁ – Утицај технолошких, економских и политичких изазова је за менаџмент Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета био исти.

X₂ – Спровођење пројеката Олимпијског покрета различитог је обима у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету.

X₃ – Ширење Олимпијских вредности је подједнако присутно у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету.

4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

У овом истраживачком раду лонгитудиналног карактера примењено је више метода: историјски метод, каузално-дескриптивни и дијалектички метод. У истраживању је посебна пажња била посвећена прикупљању што већег броја историјских извора који се односе на истраживачку појаву развоја менаџмента у спорту Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

При проучавању извора вршена је одговарајућа научна критика прикупљене грађе у околностима настанка, као и да ли су ти извори могли да нам саопште ваљане и поуздане чињенице, односно историјску истину.

На основу прикупљених извора, везаних за изучавање дефинисане појаве, након изведене научне критике, поступком синтезе дошло се до одређених закључака који могу да нам пруже корисне сугестије о могућностима и правцима даљег развоја менаџмента у спорту Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

Посебан значај у току овог истраживања имали су примарни извори, а пре свега:

- Подаци, извештаји и грађа Олимпијског комитета Србије,
- Подаци, извештаји и грађа Црногорског олимпијског комитета,
- Информације и извештаји прикупљени са сајтова Олимпијског комитета Србије, Црногорског олимпијског комитета и Међународног олимпијског комитета,
- Научни и стручни радови излагани на тематским скуповима, олимпијским конгресима и другим научним и стручним скуповима, у вези са овом проблематиком,

- Стручни и научни радови, као и различите анализе и извештаји, који су доступни преко интернета, различитих аутора - специјалиста за ове проблеме, као и комисија и тела Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

5. МЕНАЏМЕНТ

Менаџмент као наука је врло брзо нашао своје место у научном систему из разлога што је препознато да примена његових принципа у пракси унапређује субјекат/објекат на који делује.

Пионири савременог менаџмента поставили су темеље за теорије, тј. школе менаџмента које су се развиле у XX веку (Машић и сар, 2010). Класичан приступ менаџменту укључује две основне школе мишљења: научни менаџмент и класичну организациону теорију (административни и бирократски менаџмент). Бихејвиористичка школа покушава да на основу знања социологије, психологије и сродних наука, обезбеди ефективније начине за вођење људи у организацији. Научници овог приступа разматрају природу понашања индивидуа и група, затим, њихову интеракцију и како све то утиче на организацију. Истраживања су показала да ће запослени радити више уколико су убеђени да руководство брине о њиховој добробити и да супервизори обраћају пажњу на њих (Машић и сар, 2010). Нешто касније, истраживачи који су били боље обучени на пољу друштвених наука: психологије, социологије и антропологије, користили су префињеније истраживачке методе и постали познати као "бихејвиористички научници" уместо "теоретичари људских односа". Квантитативна школа менаџмента дефинише и промовише квантитативне методе и моделе који се могу ефикасно употребити у решавању разноврсних и комплексних проблема управљања.

Системски приступ и ситуациони приступ спадају у интегративне теорије (школе) менаџмента. Уместо да се бави разним сегментима организације, *системски приступ* менаџменту посматра организацију као јединствен, наменски систем, састављен од међусобно повезаних делова. Овај прилаз омогућава менаџеру да гледа на организацију као на целину и као на део већег спољњег окружења. Системска теорија нас учи да

активности било ког сегмента утичу на различитом нивоу на активности свих осталих сегмената (Кастратовић, 2004). У време технологија и савремених комуникација нестају границе међу нацијама и културама, а организационе активности се убрзавају.

Менаџмент као процес је од посебног значаја, јер укупан резултат укључује серије активности (предвиђање, планирање, организовање, контролу) и акције које се обављају заједно на континуирани начин (Машић, 2001). Менаџмент је процес обједињавања и усмеравања појединачних извора неопходних за обављање пословне активности. Неопходни, али неповезани извори се интегришу у укупан послован систем ради остварења циљева пословања. Улога менаџмента је да интегрише, координира и усмерава активности подсистема и ставља их у рационални однос са средином у којој предузеће обавља своју пословну активност. Организацијска структура следи стратегију, односно она мора бити у функцији што бржег и ефикаснијег остваривања циљева и стратегије. Према Стонеру и сар. (2001) приликом овог процеса се користе четири мере:

1. Подела посла

Свеукупни процес рада се дели на задатке које су појединци или групе способне да обаве. На тај начин се постиже специјализација људских ресурса за обављање одређене врсте посла у кратком року. Поделом посла се постиже продуктивност, али се поједностављењем задатака на мале фазе запослени доводе до отуђења и незаинтересованости.

2. Подела на секторе

Одређене радне активности се повезују у групе сличних пословних задатака, који се разликују од једне до друге организације.

3. Организациона хијерархија

Организациона хијерархија је резултат одлука о распону контроле менаџмента (броју људи и сектора који подносе извештај менаџеру) и ланцу командовања (ко коме

подноси извештаје). На врху хијерархије је менаџер одговоран за функционисање једне организације (председници, генерални менаџери). На осталим нивоима су распоређени менаџери са нижим рангом.

4. Координација

Да би се ефикасно реализовали организациони циљеви, активности појединих сектора се повезују у кохерентну целину. Координација је битна у пословима који су нерутински, непредвидиви, код којих је међузависност велика, као и за рад кад се фактори окружења мењају. Она, у суштини, представља контролу понашања појединаца и група у организацији при обављању њихових послова и задатака. Ефикасна координација је условљена могућим разликама у перцепцији радника у организацији, њиховим улогама у њој, као и њиховом међусобном односу. Такође, координација је условљена разликама сектора по формалности. Дизајн организације је процес утврђивања организационе структуре која је најприкладнија за остваривање стратегије, ресурсе и задатке организације. Менаџери морају да прате шта се догађа унутар и ван организације.

Процес усмеравања и утицаја на активности групе људи ка реализацији задатака јесте вођење - лидерство. Менаџер мора да разуме људско понашање, да оствари комуникацију, да мотивише и води друге како би се остварили циљеви организације. У пракси се често мешају појмови вођења и управљања, односно менаџмента. Суштинска разлика је у томе да се вођењем организације обраћа пре свега људима у њој, односно људском-кадровском ресурсу, док је менаџмент усмерен на целину организацијског деловања, пре свега на планирање, организовање и контролу. Вођењем у организацији постиже се већа ефикасност учесника и других пословних активности. Ефикасност се односи на повећање резултата, као израза стварања нових и трајних вредности у, што је основни циљ организације.

5.1. МЕНАЏМЕНТ У СПОРТУ

У данашње време у спорту је све више присутан менаџмент као научна дисциплина која има велику примену у пракси. Најједноставније, спортски менаџмент или менаџмент у спорту може се одредити као примена општих менаџмент принципа, теорије и праксе на спортску делатност и спорт (Веселиновић, 2011). Спортски менаџмент је у суштини процес координације и синхронизације свих послова, активности и функција спортске организације или спортског предузећа у циљу усмеравања и организовања спортске организације у правцу стварања ефикасног тржишног и социјалног субјекта.

Неке спортске организације ће успешно функционисати само уколико се адекватно користе знања из области менаџмента. Појам менаџмента је веома уско повезан са појмовима теорије управљања, теорије руковођења, организације система, економије, али и знања из теорије спорта, која могу оспособити било ког менаџера за рад у спорту. Менаџмент и менаџмент принцип треба да знају и поједини професионалци у спортским организацијама јер је теже да њима управљају правници и економисти који имају само основна знања из области менаџмента. Најбољи избор за управљење спортским клубовима и организацијама јесте онај у коме се на руководећим местима у тим структурама налазе спортски стручњаци са знањем менаџмента.

Менаџмент у спорту се односи на следеће сегменте у сфери спорта: професионални, национални и интернационални спорт; клубски спорт; школски, аматерски и рекреативни спорт; производња и пласман спортских производа – догађаја, имица, марке и услуга; производња и пласман спортске одеће и обуће, реквизита производа који су намењени прехране спортиста и стварању и одржавању кондиције; спортски туризам; спортско издаваштво; фитнес; спортске маркетиншке и менаџерске агенције; спортске асоцијације, установе итд.

Субјекти и актери који се појављују у спортском менаџменту могу се сврстати у следеће категорије:

- организације спортских догађаја и такмичења
- агенти који представљају професионалне спортисте и њихову делатност
- дизајнери производа спортске индустрије и пројектанти спортских објеката
- лица и компаније која извршавају промотивне услуге спортским организацијама
- предузећа која производе спортску опрему, одећу и обућу
- инструктори и учитељи у спортским активностима и делатностима
- компаније које воде промоцију спортских производа и лиценцирање спортских производа
- ТВ компаније и средства масовног информисања који су укључени у пренос спортских догађаја
- произвођачи и даваоци спортских услуга и други.

Пословне активности које реализују успешни менаџери могу су поделити на следећи начин:

- разјашњавање и установљавање циљева
- избор начина, приступа и активности помоћу којих ће се циљеви остварити
- додељивање одређених послова људима у организацији
- мотивисање и усмеравање људи да остваре одређени циљ
- координација њиховим активностима
- оцењивање појединачног и свеукупног учинка у организацији
- преузимање корективних мера у случају потребе.

Свака од претходно набројаних активности је изузетно и подједнако важна за успешно спровођење стратегијских планова на нивоу целе спортске организације.

Менаџмент као процес је од посебног значаја, јер укупан резултат укључује серије активности и акције које се обављају заједно на континуирани начин. Менаџмент је процес обједињавања и усмеравања појединачних извора неопходних за обављање

пословне активности. Неопходни, али неповезани извори се интегришу у укупан послован систем ради остварења циљева пословања. Улога менаџмента је да интегрише, координира и усмерава активности подсистема и ставља их у рационални однос са средином у којој предузеће обавља своју пословну активност (Веселиновић, 2011).

Менаџмент омогућава да се организација прилагођава и утиче на збивања у средини у којој обавља своју пословну активност. У знатном броју случајева, организација није пословни систем који је искључиво под деловањем фактора средине у којој обавља своју пословну активност беспомоћно и углавном у пасивној позицији прилагођавања факторима средине. Оно је пословни систем који се управљањем прилагођава и активно утиче на збивања у средини. Организација управљањем настоји да минимализује негативно и оптимализује позитивно деловање појединих фактора којима се прилагођава и на које утиче. Динамичност фактора средине у којој организација обавља своју пословну активност уноси динамичке елементе у концепт менаџмент процеса који је базично статичког карактера. Процес управљања се мора прилагођавати да би предузеће обезбедило опстанак, стабилност и раст. Управљање је начин да се успостави одговарајући баланс између растућих потреба и могућности да се ефикасно и ефективно подмири те потребе.

У спортској организацији менаџмент обезбеђује интегралност свих процеса и ресурса који су релевантни за управљање процесима и функцијама, а пре свега да се идеје преточе у успешну реализацију циљева. Менаџмент у спорту је успешно вођење идеје ка циљу. Он обезбеђује функционисање целокупног система спортске организације, односно прављања система селекције талената, обезбеђује стручни рад и ствара опште услове за припремање спортиста за највиша достигнућа, ствара претпоставке за организовање спортских такмичења, обезбеђивања материјалних и финансијских средстава и комуникација са спортском јавношћу. Менаџмент у спорту обезбеђује функционисање целокупног система спортске организације, водећи је из једне ниже у жељену вишу позицију, уз доминантно уважавање генералних циљева спорта и спортске

организације, високо вреднујући све хумане и позитивне тековине, садржане у теорији и филозофији спорта

Менаџмент се може односити на профитне и непрофитне организације и његова примењивост је различита у тим областима. Спорт у целини, најчешће припада непрофитним организацијама, друштвеној делатности или „надградњи“, и отуда се може говорити о специфичној примени принципа менаџмента у овој области, која мора поштовати сврху постојања спорта и спортске организације, њене циљеве, као и друге особености. Међутим, спорт, нарочито онај врхунског карактера, данас све више бива организован у систему профитних организација које се као и друге организације из бизниса неминовно појављују на тржишту, без кога се не може замислити њихова пословна, па и спортска егзистенција. На такве спортске организације може се применити подједнако менаџмент профитних и непрофитних организација јер се неизбежно и у сваком случају морају уважавати мисија, а затим теоријски и етички принципи и законитости самога спорта.

Процесом менаџмента обезбеђује се спортска и пословна ефикасност и стабилна позиција спортске организације на дужи рок. У спортској организацији менаџмент обезбеђује интегралност свих процеса и ресурса који су релевантни за управљање процесима и функцијама, а пре свега да се идеје преточе у успешну реализацију циљева. Менаџмент у спорту обезбеђује функционисање целокупног система спортске организације, односно успостављања система селекције талената, обезбеђује стручни рад и ствара опште услове за припремање спортиста за највиша достигнућа, ствара претпоставке за организовање спортских такмичења, обезбеђивање материјалних и финансијских средстава и, наравно, обезбеђује комуницирање са спортском јавношћу.

Менаџмент у спорту је процес предвиђања, планирања, организовања, руковођења, обезбеђења кадра и контроле људских, материјалних, финансијских и других организационих ресурса спортске организације, ради остваривања утврђених циљева.

Одговоран је за све процесе у спортској организацији, пре свега, за спортску стабилност и позиционираност организације, спортске и пословне резултате (профит), радну ефикасност, рационалност трошкова и др. У исто време менаџмент представља основу и покретачку снагу развоја спортске организације и спорта уопште. Менаџмент у спорту, као и у другим областима, укључује скуп знања и вештина неопходних за обезбеђење развоја многих, а нарочито људских ресурса као најзначајнијих за достизање постављених циљева у спорту. Менаџмент у спорту чини група људи која организује и чини базичну и интегралну компоненту сваке спортске и било које друге активности у организацији. Они својим способностима, знањима и вештинама носе терет менаџмента. У ужем смислу, спортски менаџмент представља процес предвиђања, планирања, организовања, руковођења, обезбеђивања кадровске политике и контроле људских, материјалних и финансијских и других организационих ресурса спортске организације.

Менаџмент у спорту предвиђа спортски развој, планира опште послове у области спорта, организује ресурсе, процесе и функције, остварује политику развоја људских ресурса, организује пословну функцију, обезбеђује комуникацију и координацију, контролише процесе и елиминише деструктивне конфликте. Човек је најважнији ресурс менаџмента, односно групе људи која у једној спортској организацији доноси крупне одлуке, најчешће за и у име других људи - спортиста. У спорту се могу развити сукоби основних интереса између менаџмента и спортиста. Амбиције менаџмента нису увек подударне с основним стремљењима самих спортиста. Понекад менаџмент наглашава пословну функцију, што може бити у супротности са спортским амбицијама самих спортиста. Неретко се догађа и супротно - да менаџмент тежи спортском успеху, за разлику од спортиста који у свакој спортској акцији виде материјалну добит.

Предвиђање спортских резултата и учешћа на тржишту спортских вредности, као најзначајнијих спортских категорија у оквиру спортске функције једне спортске организације, није једино пројектовање будућности у спорту. Али, предвиђање трендова спортских резултата је основ и сврха менаџмента у организацији и на њему се заснивају и

прогностичке активности. Предвиђање у спорту је пројекција или процена неког будућег догађаја или стања. Она је полазна основа коју даље следе остале функције. Претпоставке су резултат процеса предвиђања, које се спроводе у планској акцији и свим функцијама менаџмента. Предвиђање будућих спортских и спортско-пословних догађаја у спорту и у спортској организацији црпи своје основне претпоставке из развоја: светског спорта, одговарајуће спортске гране, научних, стручних и техничко-технолошких знања и достигнућа и конкурентских способности спортских организација.

Неки аутори поистовећују појмове предвиђање и прогнозирање. Међутим, чини се да је прогноза у оквиру предвиђања онај конкретнији, прецизнији и квантификованији корак у „виђењу“ будућности. Појам прогнозирања значајан је за спортску науку са аспекта пројектовања општих спортских достигнућа одређене спортске гране, индивидуалнијих и колективнијих резултата спортиста у будућности. Суштина спортског прогнозирања и предвиђања у спорту није у томе шта ће се догађати у будућности, већ шта треба данас учинити да би се достигла планирана сутрашњица. Широки спектар метода проверених у пракси чини ову функцију озбиљном и незаобилазном у менаџменту. Методе предвиђања могу бити једноставне и компликоване, прецизније и мање прецизније. Могу да се односе на период предвиђања и да одражавају краткорочност (од једног до два месеца), средњорочност (од три месеца до годину дана) и дугорочност (од једне до 10-15 година).

Пратећи развој спортских организација и њиховог менаџмента, уочава се да је дошло до промена у власничкој структури спортских организација. У времену када долази до измене друштвеног власништва у приватно, разматра се и питање успешности менаџмента у спорту (Аћимовић и Марковић, 2005). Наравно, Међународни олимпијски комитет је и у овом сегменту као врхунска светска спортска организација специфичан, јер је основан као невладина организација.

5.2. СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Човек се повезује у организацију да би остварио своје и групне интересе, као и очекивања ефикасније него што би то могао да уради сам. Све организације формиране су тако да окупе људе у једну социјалну заједницу која стреми ка одређеном циљу. Организације се међу собом разликују по циљевима, намени, величини, делатности, подручју деловања. За ефикасност и успешност остварења планираних организационих циљева одговорни су менаџери који воде процес у складу са утврђеним мерилима и стандардима пословања. Данас, велики број научних дисциплина се бави проучавањем понашања људи у организацији. Добијени резултати се користе за повећање организационе ефикасности. Свака савремена организација, у складу са својом основном делатношћу, обликује својствен модел понашања са људима.

Спортска организација се јавља као један од начина формирања група унутар подручја спорта. Према општој теорији система, спортска организација се може дефинисати као систем с управљањем и то веома сложен, динамичан и отворен систем који се састоји од подсистема и елемената као међузависних делова целине. Пре свега се мисли на предузимање разноврсних и сврсисходних мера за постизање максималних спортских успеха. Спортска организација се оснива ради обављања спортских делатности, са циљем што бројнијег обухваћања чланства и постизања врхунских спортских резултата. Она је део друштвеног система, односно један од облика друштвене надградње. Ослоњена је на окружење и везе које с њима има и као таква представља део општег спортског система (Малацко и Рађо, 2006).

5.3. ОРГАНИЗАЦИОНА МРЕЖА СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Спортска организација је конституисана од одређених подсистема који имају особине и својства који га детерминишуу као независан систем и одвајају га од других подсистема. Не постоји општа организацијска структура која је прихватљива за све облике и нивое организације с обзиром да сама сврха постојања и циљеви организације одређују њену структуру. Из тог разлога свака организацијска целина има своје специфичности које је издвајају од других (Малацко и Рађо, 2006).

Без обзира о каквом се облику организованости ради, примењују се прописи о удружењима грађана, односно о привредним друштвима, у складу са правним актима који у некој конкретној социјалној заједници постоје.

Спортске организације (спортска удружења, клубови) најчешће имају правну и економску самосталност и остварују приходе из пословања, подмирују трошкове пословања али не остварују добит. Без обзира што нису профитне организације (према Закону спадају у непрофитне) њихово пословање одвија се на принципу дохотка а остварени добитак улажу у развој. Остварени укупни приход неког спортског клуба, удружења или друге организације чини финансијски израз вредности пословања у одређеном временском раздобљу. Укупан приход спортске организације остварују из прорачуна, чланарина, улазница, накнада за коришћење спортских објеката, реклама и спонзорстава, камата и сл. Најбољи положај у погледу остваривања прихода из прорачуна имају најквалитетнији клубови у најпопуларнијим спортовима као што су фудбал, кошарка итд. Најчешћи расходи тј. трошкови у спортским организацијама су трошкови материјала, енергије, услуга, амортизације, рада и сл. С обзиром како се читав менаџерски процес одвија унутар одређене формално-правно утврђене организацијске структуре тако организациона структура система у спортским организацијама представља основни облик организовања спортске делатности, а њу сачињавају према Малацку и Рађи (2006):

Спортски клуб представља најчешћи облик организовања спортиста у свету. То је самостална организациона целина, независна у постављању циљева и одабиру стратегије за остваривање истих. Њихова аутономност ограничена је прописима окружења у којем се налазе. Моногрански спортски клубови оба статуса (удружење и предузеће) повезују се у спортске савезе ради учешћа на такмичењима и осигуравања стручне и административне подршке. Клуб може вршити своју делатност ако има спортисте (чланове или под уговором), простор, опрему, стручњаке разних врста, услове сигурности, унутрашњу организацију, финансије и учешће на такмичењима. Спортски клуб има скупштину као највиши орган управљања који доноси Статут којим се дефинишу уређења основних питања унутрашње организације и деловања, планове и програме, управу (Управни одбор, Извршни одбор, Председништво) као извршно-управно тело, који руководи и извршава задатке које му повери Скупштина и заступника (Директор, генерални менаџер, топ менаџер) као особу са овлашћењем, одговорношћу и ауторитетом који води бригу и одговара за законитост у раду, те људске ресурсе свих профила од менаџера нижег статуса, преко стручњака из разних подручја (медицина, социологија, психологија, економија, право) до самих спортиста.

Спортско друштво представља мултигрански начин организовања спорта (више спортова). Спортски клубови у различитим спортским гранама могу се организовати у микро заједницама, затим у општини, регионално итд. Основни задаци друштва су да утврђује политику развоја спорта, ради на изради и реализацији развојних планова спорта, ради на омасовљењу чланства, изграђује и усклађује мрежу спортских организација, учествује у финансирању делатности, учествује у организовању и реализацији општинског и регионалног нивоа школских такмичења итд.

Спортско удружење се најчешће формира по појединим спортским активностима (стручни савети, спортски тренери, спортски научници) с циљем развијања појединих спортова и ради заштите својих стручних и осталих интереса. Основни задаци су им да раде на селекцији, изради листа потенцијалних перспективних кандидата за висока

спортска остварења по појединим спортовима (ОИ, Светска, Европска и Регионална првенства), раде на концептуализацији, организацији и операционализацији система тренажних припрема и наступу спортиста на врхунским такмичењима, раде на календару такмичења и његовом спровођењу, организују сарадњу са спортским удружењима других земаља итд.

Спортски савез представља скуп спортских клубова и удружења у оквиру једне спортске гране а основни задаци су му да прати и развија делатност унутар своје спортске гране, усклађује активности својих чланова, усклађује опште државне спортске интересе, врши промоцију свог спорта, регулише статус и заштиту права спортиста и тренера...

Савез спортова представља скуп више различитих спортских грана а основни задаци су му да креира политику развоја организационог система у спорту, усклађује интересе спортских организација, институција и државних органа, успоставља међународну спортску сарадњу, уговара међународни такмичарски програм итд.

Министарство за спорт је орган државне управе, надлежан за развој спорта у земљи, може егзистирати и деловати самостално или у оквиру неког другог министарства. Основни задаци су му да предлаже Скупштини Закон о спорту или смернице за стратешке циљеве спортске политике, доноси државни план и програм развоја спорта, осигурава спортски буџет, потврђује међународни такмичарски програм, учествује у раду међународних спортских асоцијација итд.

Национални олимпијски комитет је невладина спортска асоцијација која припада Олимпијском покрету, формирана у складу са Олимпијском повељом и призната од стране Међународног олимпијског комитета (МОК). Члан је других светских асоцијација као што је Асоцијација националних олимпијских комитета (АНОЦ) итд. Национални олимпијски комитет мора спроводити правила МОК-а, чувати своју аутономију и одупрети се притисцима било којег типа. Основни циљеви су допринос и подстицање идеје олимпизма

и развоја спорта своје земље у целини, представљање земље на ОИ и другим такмичењима итд.

Наведене спортске организације морају се удруживати ради заједничког интереса - уређивања питања заједничког репрезентовања, организовања такмичења, ради статуса спортиста у одговарајућим подручјима итд.

5.4. МЕНАЏМЕНТ СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Спортска организација је динамичан, отворени систем који се састоји од подсистема као међузависних делова једне целине. У својој функционалној структури, спортска организација је као систем, изграђена од подсистема. Сваки подсистем има своје особине и својства која га детерминишу као независан систем и одвајају га од других подсистема. Спортска организација као отворени систем део је општег спортског система, тако да је она у исто време и подсистем - спортског система. Спортска организација је систем са управљањем, јер се преко њега обезбеђује остваривање циљева организације, садржине у сврси постојања, као и у њеној крајњој циљној смислености.

Тако, спортска организација подразумева: уређивање, координацију и вођење свих делова целине функција, процеса и односа у њима, ради остварења постављених спортских циљева. Основ дефинисања структуре спортске организације и односа организационих ресурса у деловима и целини чине организационе функције. Те функције могу бити спортске и пословне.

У спортске функције спадају:

- функција тренинга,
- функција такмичења.

- функција селекције,
- функција стручно-креативног рада и
- функција истраживања и развоја.

Пословне функције могу бити:

- кадровска,
- маркетиншка,
- привредно-профитна,
- финансијска и
- функција објеката и инвестиција.

Неформалну организациону структуру чине међуљудски односи у организацији који се не приказују у формалној шеми, али утичу на одлуке. Једна од кључних одлука за организацију јесте одлука колики ће се ауторитет доделити менаџерима нижих нивоа или лицима која нису менаџери. То подразумева међусобну поделу *моћи*. Она не произилази аутоматски из положаја које неко лице има у организацији. Може бити концентрисана у једном лицу које има осећај за награђивање или кажњавање другог лица, ако оно постигне или не постигне захтевани резултат. Ауторитет је врста моћи која постоји тамо где једно лице има утицај на друге или одговарајућа посебна знања која други немају. Он може бити *командни*, када је менаџер директно задужен за реализацију организационих циљева, *саветодавни*, када пружа менаџерима стручну помоћ и савете, или *ауторитет по функцији*, када има право да концентрише активности других сектора који су везани за специфичну врсту одговорности.

Ефикасан рад организације се добија расподелом, тј. *делегирањем* овлашћења (званичног ауторитета) дуж организационе структуре, као и одговорности да ће се одређене активности обавити. Самим тим долази до бољих и бржих одлука, а радници стичу самопоуздање и иницијативу. Недостаци код делегирања су конфузност и нефлексибилност менаџера, несигурност и непрецизност у преношењу задатака на

раднике услед страха од менаџера на вишем нивоу или мишљења да ће радници угрозити положај менаџера добрим резултатима. Делегирање се креће у распону од децентрализације до централизације. Склоност ка децентрализацији се потврђује кроз одлуке које менаџери доносе у погледу *дизајнирања послова* (повећање обима посла, продубљивање одговорности за посао, максималне безбедности у раду).

Позиционирање спортских организација следи после сегментације и избора циљног тржишта и представља понуду услуга на спортском тржишту и изазов за конкуренцију.

Убрзане промене (технолошке, економске, политичке, друштвене, демографске и друге природе) утичу на дисконтинуитете у многим делатностима. Суочене са таквим изазовима организације не могу да буду успешне уколико се користе инкременталним променама. Организацијама су неопходне крупне, радикалне – трансформационе промене.

Као главни узроци трансформационих процеса у литератури се најчешће наводе:

- убрзање ритма промена,
- повећање глобализације пословања,
- повећање нивоа конкуренције,
- променљивост технологија (посебно информационих),
- све разноврснија радна снага,
- транзиција од индустријског ка друштву знања,
- нестабилност тржишта и економских услова,
- квалитет и иновација као менаџерски императив,
- повећање захтева од стране стејкхолдера (*стакхолдерс*),
- све комплекснија менаџерска средина.

Да би дошло до трансформације, потребно је да дође до промене понашања већине запослених у спортској организацији. То претпоставља промену у начину размишљања, одлучивања и акције. Успешна промена било ког обима пролази кроз осам фаза по

следећем редоследу:

1. Развијање свести о неопходности промене
2. Стварање водеће коалиције
3. Обликовање визије и стратегије
4. Комуницирање визије промене
5. Осамостаљивање запослених за широку акцију
6. Остваривање краткорочних успеха
7. Консолидовање остварених предности и покретање даљих промена
8. Усађивање нових приступа у културу

Трансформациони лидери изазивају заинтересованост за трансформацију предузећа, инспиришу и подстичу запослене да се фокусирају на промене.

Од посебног значаја су следеће особине које би требало да поседују:

- Размишљају о себи као покретачу промена;
- Умерени су у преузимању ризика;
- Верују у људе и осетљиви су на њихове потребе;
- У стању су да створе сет суштинских вредности и да их се придржавају;
- Флексибилни су и отворени за учење на основу искуства;
- Они имају способност запажања и верују у дисциплиновано размишљање и потребу за анализом проблема и
- Они су визионари који верују у своју интенцију.

За квалитетну примену процеса трансформације организације неопходно је претходно испуњење два услова: квалитетно управљање људским ресурсима и променама.

Управљање људским ресурсима је управљачка активност која подразумева откривање и развој људских потенцијала у организацији у остваривању развојних и стратегијских организационих циљева.

Кључни задаци управљања људским ресурсима су:

- планирање будућих људских ресурса у складу са потребама организације и привредним трендом,
- регрутовање групе кандидата са одређеним квалификацијама ради остваривања веће продуктивности,
- селекција одређеног броја кандидата одређене квалификованости који одговарају обавезама и одговорности на радном месту за које су се пријавили,
- оријентација и социјализација новозапослених у организацији у смислу пружања података о организацији, њеним циљевима, политици, правилима, радним условима, као и о очекиваним радним резултатима новозапосленог,
- обука и усавршавање у циљу побољшавања резултата и развијање потребних вештина за одређени посао,
- оцена резултата и утврђивање надокнаде за постигнуте резултате, као што су стимулације, здравствена заштита и друге погодности и
- вршење унапређења, размештаја, деградирања и разрешења, односно давање подстрека за постизање успешних резултата, проширивање искустава запослених, кажњавање запослених због кршења правила организације или неиспуњења радног учинка, респективно.

У складу са захтевима интересних група које утичу на промене у окружењу, па самим тим и на организацију, мења се и политика управљања људским ресурсима. При том је акценат на потребним квалификацијама, ставовима и очекивањима запослених.

Управљање променама подразумева деловање када настају промене у окружењу под утицајем економских, политичких, друштвених и технолошких фактора. У данашње

време, неизвесност и ризици пословања су све већи, а време које је на располагању недовољно је за доношење правих одлука.

Последица овако динамичног окружења је стварање флексибилних организација, чији запослени би својом креативношћу и иновативношћу били спремни да брзо одговоре захтевима тржишта. У овом случају, менаџер треба да је способан да савлада отпор према променама и да створи такву атмосферу у којој ће људи гледати на промене као на сопствене шансе, а не као на угрожавање положаја.

6. ОЛИМПИЈСКИ ПОКРЕТ

Обнављање одржавања Олимпијских игара 1894. године на оснивачком конгресу МОК-а се може сматрати полазном тачком за настајање Олимпијског покрета какав је данас. Од свог настанка па до данас, Олимпијски покрет морао је да прати и да одговори многобројним глобалним изазовима и променама XX и XXI века, да се прилагођава и мења у складу са њима, како би Олимпијске игре биле успешније у свим својим одредницама (Скемблер, 2007; Шкаро, 2012).

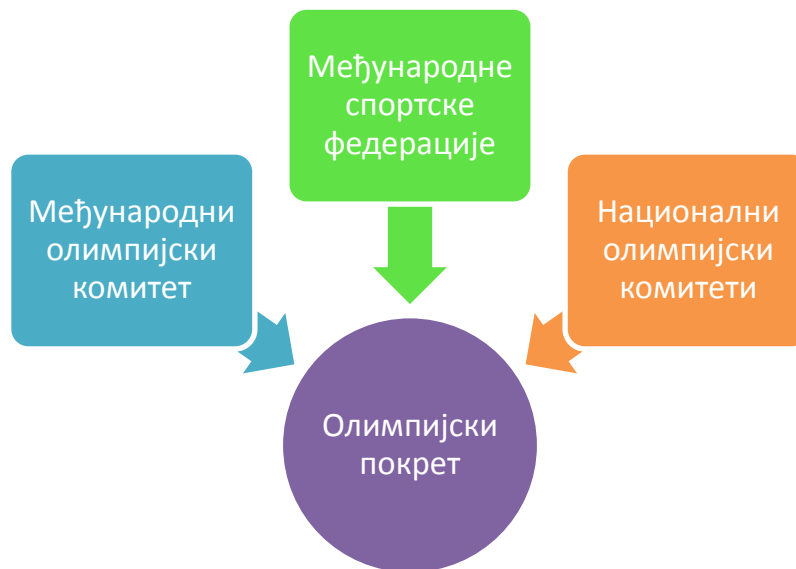
Олимпијски покрет је термин који обухвата све области које су повезане са Олимпизмом. Историја античких и модерних Олимпијских игара, њихов значај, економски и политички аспекти, структура и начин рада међународног и националног олимпијског комитета, кодекси понашања, олимпијска солидарност, поштовање фер плеја и правила, покрет за мир, међусобно поштовање у спорту без икакве дискриминације, маркетинг, допинг, олимпијско образовање, параолимпијске игре и др. су неке од области које су обухваћене овим појмом (Шиљак, 2011).

Олимпијски покрет је настао као резултат популаризације спорта као важног образовног и социјалног феномена у Европи крајем 19. века. Покрет имплементације спорта у званичне образовне системе започео је у Енглеској да би се до краја века проширио на остатак Европе, касније и остале континенте. На темељима ове идеологије француски барон и педагог Пјер де Кубертен, у својим настојањима да реформише француски образовни систем у корист спорта, ствара филозофију Олимпизма, темеља Олимпијског покрета. Де Кубертен бива привучен тада новим археолошким открићима у Грчкој, а нарочито на локалитету античке Олимпије. Инспириран величанственошћу античких Игара у Олимпији, као и грчким концептом развоја моралне личности који умни и телесни развој сматра једнако важним, де Кубертен настоји да примени и прилагоди

антички модел на (најпре) француско друштво XIX века, и при томе установи игре сличне античким, које би биле засноване на филозофији Олимпизма (Булоњ, 1984).

Олимпизам је универзална социјална филозофија која подразумева важну улогу спорта у развоју света, међународном разумевању, промоцији мира, социјалне и моралне едукације. С обзиром да се сматра универзалном филозофијом, Олимпизам је по дефиницији релевантан свима и применљив на све културе, без обзира на социјални статус, расу, пол или узраст. Он се заснива на броју вредности које свака култура може усвојити и чијој се промоцији може посветити. Ово, међутим, не значи да саме вредности нису подложне утицају културе која их тумачи, па је један од циљева олимпијског покрета да помири традиционалне, идеализоване вредности попут части, осећаја дужности, самоунапређења, фер-плеја, моралне изврсности и осећаја припадности већ и вредности индивидуализма, универзализма, веровање у моћ едукације и вредновање компетитивизма. Међу фундаменталним принципима Олимпизма из олимпијске повеље стоји да је *„циљ Олимпизма да постави спорт у службу хармоничног развоја човека, у смислу да подстакне успостављање мирног друштва које води бригу о заштити људског достојанства“* (ИОС, 2016).

Сам Покрет састављен је од три основна конституента – Међународног Олимпијског Комитета (МОК), Међународних спортских федерација (МСФ) и Националних олимпијских комитета (НОК) (сл. 1).

Слика 1 – Шематски приказ конституената олимпијског покрета

Поред наведених, Олимпијски покрет обухвата и: Организационе комитете Олимпијских игара, националне асоцијације, клубове и лица која припадају Међународним спортским федерацијама и Националним олимпијским комитетима, нарочито спортисте чији интереси представљају основни елемент деловања Олимпијског покрета; као и судије, арбитре, тренере и остале спортске званичнике и техничка лица. Олимпијски покрет обухвата и друге организације и институције које су признате од стране МОК-а. Свака особа или организација која у било ком својству припада Олимпијском покрету у обавези је да се понаша у складу са Олимпијском повељом и да се придржава одлука МОК-а. (Шиљак 2013).

Под окриљем Међународног олимпијског комитета, Олимпијски покрет данас под својом контролом има организације, спортисте и све оне који препознају олимпијске вредности и прихватају да своје активности прилагоде начелима из олимпијске повеље. Олимпијски покрет тако настоји да допринесе изградњи мирнијег и бољег света образовањем младих кроз бављење спортом на начин који је прилагођен олимпијским вредностима.

Олимпијски спорт је под де Кубертеновим принципима успешно функционисао читав век. Међутим, у другој половини XX века постало је све више очигледно да су олимпијске вредности постале занемарене и да се спортска сцена значајно изменила. Један век након њиховог формирања, модерне Олимпијске игре суочиле су се са драстичним одступањем од фундаменталних принципа и идеала које је замислио Де Кубертен. Игре су постале арена постизања резултата, бескомпромисне самопромоције резултатом оптерећених спортиста, а новац је у различитим формама заузимао све значајније место. Новонастали, али све учесталији проблеми са допингом, скренули су пажњу на ово удаљавање од првобитних олимпијских идеала и указали на потребу за систематским едукативним системом који би омогућио промоцију олимпијских вредности и повратак суштини Олимпијских игара.

Свака особа или организација која у било ком својству припада олимпијском покрету у обавези је да се понаша у складу са олимпијском повељом и да се придржава одлука МОКа.

6.1. АНТИЧКЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Старим Грцима је било важно да корене Олимпијских игара вежу за митологију. У време античких игара њихово порекло приписивано је боговима и херојима, јер су они поред Светилишта, организовали и атлетска надметања у којима су учествовали. Ко је одговоран за настанак игара, питање је због којег такмичење међу многобројним легендама, испреплетаним бројним догађајима и личностима из праисторије, веома дуго истрајава. У том смислу, питање порекла игара је готово немогуће разјаснити, међутим, појављивање одређених образаца и хронологије могу појаснити мит који стоји иза настанка Олимпијских игара у античкој Грчкој.

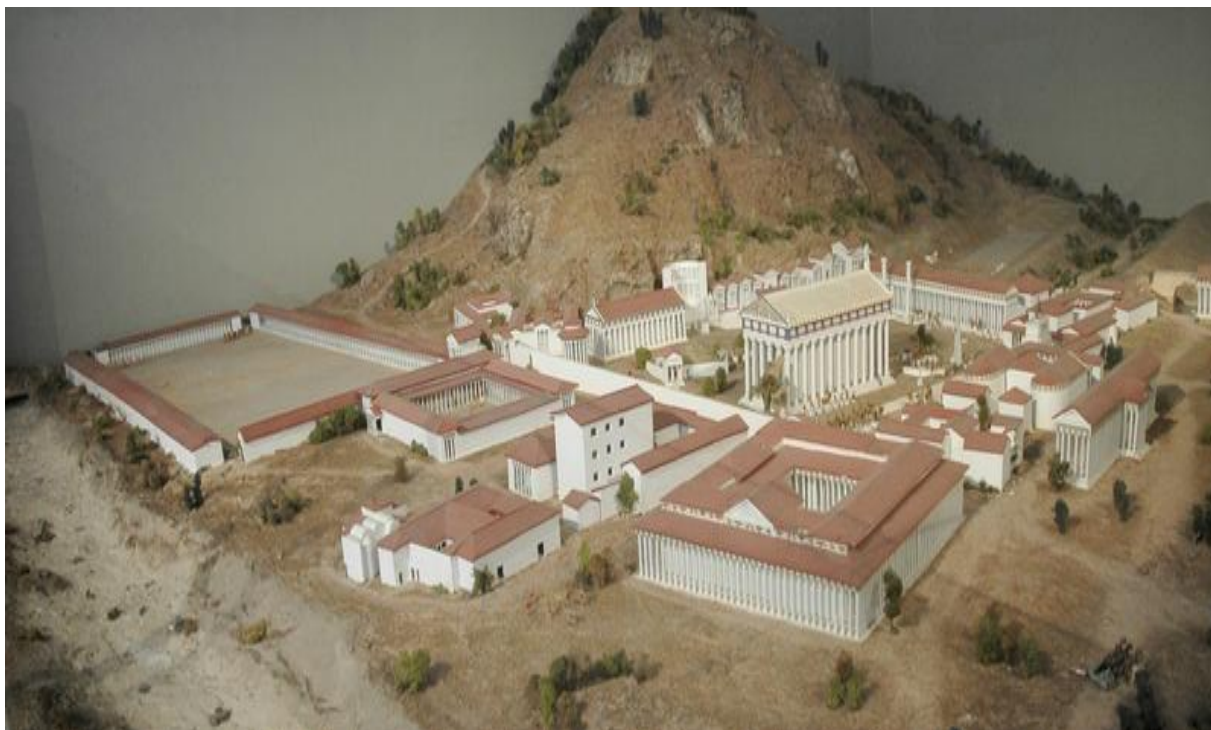
Легенда која се највише издаваја везана је за краља Елиса, Ифита. У доба његове владавине харале су болести, а многи градови, тј. полиси у Грчкој били су захваћени ратовима. Како би све то спречио, Ифит се обратио пророчишту у Делфима за помоћ. Делфијска пророчица Сибила га је саветовала да обнови Игре у Олимпији, и да прогласи примирје за време њиховог трајања; што је он и учинио заједно са Ликургом, краљем Спарте и Клеостеном краљем Пизе.

Установљен је „Свети мир“ – екехерија. То је подразумевало да за време његовог трајања, обавезно морају престати сва непријатељства у Грчкој, сви ратови и сукоби. Свети мир је у почетку трајао месец дана, затим два и на крају је продужен на три месеца, омогућавајући тако спортистима, уметницима и публици да безбедно допутују у Олимпију, учествују у играма, а онда се безбедно и врате својим завичајима. Текст договора о Светом миру, између Ифита, Ликурга и Клеостена био је урезан у круг бронзаног диска, који се чувао у Херином храму у Олимпији. Свети мир се у главном поштовао, али ипак не у потпуности. Тукидид, историчар Античке Грчке, наводи да су Спартанци једном били искључени из учествовања на олимпијским играма, због тога што су напали тврђаву у месту Лепреон у области Елиса, за време трајања екехерије.

Поред бројних митова и легенди о настанку Олимпијских игара, према неким историјским истраживањима оне су почеле негде између 1253. – 883. године п.н.е. Вероватно је да су се повремено одржавале поводом одређених догађаја. Званично, прве Свечане игре у Олимпији догодиле су се 776. године п.н.е. када се почело и са званичним записивањем победника (Шилјак, 2011).

Светилиште Олимпије обухватало је простор на централном делу локалитета, што је заправо Алтис (Свети гај). На овом простору су током векова изграђени сви објекти намењени верским обредима, као и церемонијама у вези са Играма. У Алтису, поред храма посвећеног богу Зевсу у чију част су Игре и биле организоване, налазили су се храмови, статуе, и жртвеници посвећени и другим боговима и херојима, као и статуе

победника Олимпијских игара. У каснијем периоду одржавања Игара, Алтис је био ограђен зидом који је одвајао и штитио Светилиште. На сл. 2 је дат приказ античке Олимпије.

Слика 2 – античка Олимпија – реконструкција

6.1.1. Организација античких Олимпијских игара

Античке олимпијске игре су се одржавале сваке четврте године, а период од одржавања једних олимпијских игара до следећих називао се *олимпијада*. За невероватан успех и стабилност игара у периоду од више од хиљаду година, великим делом заслужни су судије-организатори, који су се називали хеланодици.

Хеланодици су били Елиђани, с обзиром на то да је Елис био одговоран за организовање игара. У почетку је постојао само један хеланодик и његова функција је била наследна у првом веку одржавања игара, да би од VI века одржавања игара они били бирани жребом међу угледним Елиђанима за сваку олимпијаду. После 20. олимпијаде било је двојица хеланодика, затим од 25. олимпијаде деветорица, а од 108. олимпијаде је уведено десет хеланодика како је остало до краја одржавања игара. Посао и одговорност хеланодика била је велика. Поред тога што су били судије, они су били и генерални организатори игара, највиши званичници, председавали су свим свечаним церемонијама, надметањима, били су надлежни и за кажњавање преступника, а месец дана пре одржавања игара имали су улогу тренера спортиста.

Свештеници су, наравно, имали значајну улогу у организацији игара. Свако светилиште је имало посебно особље задужено за приношење жртви, којим су руководила тројица свештеника. Осим њих, хеланодицима су помагали и тројица *спондофора* чија је дужност била да путују у све градове Грчке и најављују тачно време одржавања игара. Ту су такође били и свирачи, певачи, играчи и други.

Десет месеци пре почетка игара, хеланодици су боравили у посебној грађевини за судије у Елису. Ту су били обучавани о својим дужностима и одговорностима од стране тзв. чувара закона. Такмичари су морале хеланодицима да пријаве своје учешће на такмичењима годину дана раније и морали су да дођу у Олимпију са својим тренерима месец дана пре почетка игара, како би се припремали и како би се обавиле све потребне верификације. Током тог периода, последњег месеца пред почетка Свечаних игара, хеланодици су надзирали тренинге спортиста. То је била нека врста пробног периода где су хеланодици бирали оне такмичаре који су били добро утренирани и издвајали оне који нису показали задовољавајуће резултате. Иако су тренери морали бити присутни, они нису смели да ометају рад хеланодика јер би у противном били шибани.

Тренинзи су били веома сурови. Такмичари су морали да поштују стриктно прописану дијету, пролазе кроз веома напоран режим вежбања и морали су да поштују сваку реч хеланодика, у противном би били кажњавани или чак искључивани из учествовања у играма. Хеланодици нису само радили на физичкој припреми спортиста, већ и на њиховом понашању. Такмичари су били подучавани о принципима поштеног надметања. Њихов карактер, морал, снага, издржљивост, уопште способност да наступају пред Панхеленском публиком у складу са славом и историјом олимпијског светилишта, били су на процени хеланодика. Они који нису задовољавали критеријуме били су искључивани. Поред тога било који потенцијални учесник за кога се утврди да је починио кривично дело или опљачкао храм, био је аутоматски искључиван са игара. Хеланодици су вршили класификацију такмичара у категорије за различита надметања; верификовано им је родитељство и грчко порекло. У надметањима су могли учествовати сви слободни Грци, који се нису огрешили о закон. На крају, такмичари су полагали заклетву да ће се борити часно.

Публика Свечаних игара могли су бити сви Грци, али и странци и робови али само мушкарци. Једина жена којој је било дозвољено присуство играма била је свештеница храма богиње Деметре Шамине. Сваки прекршај овог закона кажњавао би се смрћу, бацањем преступника са планине Типај. Паусаније, међутим, тврди да није забележен ни један случај бацања неке жене са те високе планине (1994). Са друге стране, познат је случај Калипатире, која је присуствовала такмичењу свог сина Пизиродоса у рвању, и то као тренер, на играма 396. године п.н.е. После смрти свога мужа била је принуђена да сама настави тренирање свог сина, који је и победио на тим играма. Она је ушла прерушена на стадион, али када јој је син победио, као и свака мајка, није могла да издржи већ је потрчала ка њему и открила се. Калипатири је било опроштено, с обзиром на то да је била у породичним везама са више олимпијских победника. Међутим, од тада су и такмичари и тренери морали голи ући на стадион (Шиљак, 2011).

Олимпијске игре у античкој Грчкој почињале су средином лета, тј. за време пуног Месеца, одмах после летње дугодневице; што по данашњем календару спада крајем јула или почетком августа. У почетку, свечане игре у Олимпији трајале су само један дан, што је било довољно за једино надметање које је тада постојало, трку на један стадион. Увођењем других надметања трајање игара је продужавано на два, па на три дана, а од 472. године п.н.е. трајање игара од пет дана постаје стандард.

6.1.2. Победник на античким Олимпијским играма

Немогуће је довољно нагласити славу олимпијског победника у античко доба. Олимпијска победа била је највећа част за једног атлету смртника да постигне, и стекне бесмртну славу.

Победници су слављени као хероји, полубогови. Величина те славе огледала се у томе што су они, као награду, на играма добијали само венац исплетен од гранчица светог маслиновог дрвета из Алтиса - никакву материјалну добит. Победницима је победа на олимпијским играма доносила велику славу и част; али не само њима, него и њиховим породицама као и граду кога су представљали. Њихов успех на играма неумитно је повезан са доприносом и признањем атлете од стране његовог града. Чак шта више, неки градови су плаћали тренинг атлета за учествовање на Свечаним играма у Олимпији. Они који су изгубили, обузети својом несрећом, враћали су се у град преко забачених улица, док је победницима приређиван тријумфални повратак.

Начин на који су указиване почести и привилегије победнику, варирао је од града до града, али обично би град дао све од себе да тријумфално дочека победника. Док је победник улазио у град, окупљена маса би ускликивала, бацала на њега цвеће, лишће и поклоне. Велика је слава била ако је победничку песму испевао Пиндар чија је поезија у

то време била ненадмашна. На многим грчким вазама је приказано како победник добија маслинов венац (сл. 3),

Слика 3 – Победник добија маслинов венац од богиње Нике (победе)

Градови би својим победницима подизали статуе у гимназијама, палестрама, на градском тргу и на уласку у храм. Добијали би и бесплатну храну за живота, прво место на клупама у театру, а од V века п.н.е и ослобађање од плаћања пореза. Победник је имао право да подигне победни споменик у Алтису, а ако је три пута однео победу, могао је да постави и своју статуу. Колико су Грци поштовали победнике види се по томе што су Атињани пустили ратног заробљеника Дијагориног најмлађег сина Дориеја, који је у Олимпији победио 3 пута, ненаневши му повреде, јер су у његовим победама проналазили Божији знак.

6.1.3. Значај античких Олимпијских игара

Значај и вредност античких Олимпијских игара у културном, друштвеном и политичком смислу био је огроман, па их можемо посматрати вишеслојно. Игре у Олимпији довеле су до настанка и развоја других игара у античкој Грчкој, које су доприносиле изградњи свехеленског јединства у време када античка Грчка није била једна држава, већ скуп *полиса* који су били економско-политички независни. Из целе Грчке као и њених колонија (из Италије, Северне Африке и Мале Азије) људи су долазили да учествују или присуствују Играма, изражавајући тако припадност заједничкој култури и религији.

Као највеће и најзначајније међу Панхеленским играма, олимпијске игре покрећу идеју светог мира коју су прихватили сви градови Пелопонеза, а временом и остали хеленски градови. Олимпија је веома брзо постала центар и најзначајније место религиозних окупљања, али и најзначајније место атлетских такмичења. Игре у Олимпији су проносиле славу грчког света и приказивале су највећа достигнућа у области физичке културе, уметности и науке. Сама чињеница да су се игре организовале у част бога Зевса, највећег међу боговима и бога свих Грка, доприносила је још већем значају и угледу светилишта у Олимпији. Подизању морала и духа олимпијских игара, као игара врлина, допринела је и одлука да награда за победника не буде новац, ни друге материјалне вредности, већ само венац исплетен од гранчица са светог маслиновог дрвета из Алтиса.

У Олимпији је развијано веома јако осећање националне свести. Свети мир је био јединствена прилика за поштено ривалство и здраво такмичење које се на најбољи начин одразило на грчку културу.

У Олимпији жене су могле учествовати само као власнице коња. Ипак, у Олимпији жене су имале и своје игре, тј. *Хереје* (у част богиње Хере) које су се одржавале или месец дана пре или месец дана после олимпијских игара (сл. 4).

Слика 4 – Приказ такмичења Хереја

6.1.4. Прекид одржавања античких Олимпијских игара

Крај античких олимпијских игара негде одражава и крај историје античке Грчке. Ривалство између Грчких полиса слаби свехеленско јединство. Пелопонески (431-404. п.н.е.) и Коринтски (395.-387. п.н.е.) ратови задају велики ударац религијском и националном јединству Грка.

Међутим, 146. године п.н.е. Грчка је потпала под римску власт. То је био крај античке Грчке, као и почетак краја за олимпијске игре. Наиме, игре су прво доживеле измене. Дотадашње неприкосновено право учешћа само слободних и некажњаваних Грка, мења се, па право на учешће добијају и Римљани, а потом и сав слободан свет Римског Царства, што највише користе Египћани и Оријенталци. Тиме су се игре

интернационализовале. Римљани мењају и карактер и вредност игара. Оне више немају онај религијски и атлетски значај које су имале у своје златно доба. Игре се организују ради публике, на њима почињу да учествују професионалне атлете, а песничење, рвање и панкратион постају све суровија и крвавија надметања, као централни део игара, забава за публику (Шиљак, 2013). Надметања у атлетици су била на другом месту. На крају, хришћански цар Источног римског царства Теодосије I забрањује олимпијске игре 393. године као јерес. Указом Теодосија II светилиште се пали и уништава 426. године.

6.2. САВРЕМЕНЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Истраживачи у области историје олимпијских игара кроз своје публикације допринели су да се чињеницама употпуне догађаји који су претходили обнављању модерних Олимпијских игара, а који су у одређеној мери утицали на настанак и ширење Олимпијског покрета. Игре или организована надметања која су заснована на идеји античких олимпијских надметања су многобројна. Котсволдске игре, Венлочке олимпијске игре, Грчке (Запеонске) и скандинавске олимпијске игре се најчешће у литератури спомињу (Toohey & Veal, 2007; Mallon & Heijmans, 2011). Кроз доступну литературу долази се до података да су се надметања инспирисаних олимпијском идејом пре настанка модерних Олимпијских игара одржавала поред Енглеске и Грчке и у Француској, Немачкој Пољској, Канади, САД-у. Међутим, крајем XIX века, у тадашњој Аустроугарској (данас у Србији) одржавала су се такмичења на језеру Палић код Суботице, под називом Палићке олимпијаде, које су такође засноване на принципима античких олимпијских игара.

6.2.1. Покушаји обнављања Олимпијских игара

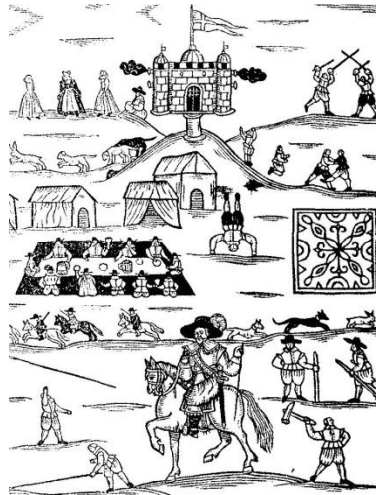
Успомена на античке Олимпијске игре које је укинуо император Теодосије I због „јереси“¹, живела је вековима. У доба хуманизма и ренесансе су учени људи указивали на велику политичку, економску, социјалну и идеолошку улогу античких Олимпијских игара у Грчкој. Међутим, ти рани покушаји да се игре обнове су били без већег успеха.

---

¹ Сматра се да је Црква приморала цара Теодосија да укине античке Олимпијске игре због њиховог паганског порекла и због тога што није било у духу хришћанства да се посвећује пажња лепоти тела већ душе.

У Енглеској је 1612. године, Роберт Довер организовао такмичења која су се звала “Доверове Олимпијске игре” или “Котсволдске игре” због места одржавања (Илић и Мијатовић, 2006; Шиљак, 2011). Ове игре (сл. 5) су се одржавале на сваке четири године и трајале су по неколико дана. На њима су могли да учествују такмичари оба пола. Такмичило се у атлетским надметањима, рвању и коњичким надметањима. Поред спортских, организована су такмичења у певању и свирању, као и шаху. Доверове олимпијске игре су биле веома популарне, јер су се и након смрти Довера организовале наредних сто година.

Слика 5 – Плакат за Котсволдске игре

Олимпију је 1766. године открио Енглеz Ричард Чендлер (Шиљак, 2011). Како је Грчка у то време још увек била под турском окупацијом нису настављена даља ископавања археолошког локалитета. Грчка је независност добила 1828. године. Убрзо су француски научници и археолози наставили са ископавањима у Олимпији. Због илегалног изношења грчких археолошких добара, Грци су уз помоћ немачког професора Ернеста Кертиса успели да заштите своје културно благо. Након остварене сарадње између Грчке и Немачке, ископавања у Олимпији су отпочела 1875. године, и актуелна су и данас.

Археолошко откриће је повећало интересовање за ове Игре, па су се тако јавили нови покушаји њиховог обнављања.

У Шведској, у Хелсенборгу је један од Лингових² ученика основао олимпијску асоцијацију. Ова асоцијација је организовала Панскандинавске олимпијске игре 1834. и 1836. Године (Савић, 2008). На играма се такмичило у сличним спортовима као и на античким олимпијским играма. Победници су добијали лаворов венац.

У Грчкој су становници села Летрино, које се налази у близини Олимпије, желећи да прославе добијање независности, покушали да организују такмичења и свечаност на Светој олимпијској стази³, али нису успели у тој намери.

У току свог националног препорода, Грци су желели да обнове античке олимпијске игре. Како је стара Олимпија још увек била затрпана наносима шљунка и песка, покушали су ту идеју да спроведу у Атини. Краљ Отон I је 1858. године издао “Краљевски олимпијски Указ”, којим се најавила обнова Олимпијских игара. У Атини су 1859. године одржане прве такве игре на којима се надметало у више дисциплина: трчању, скоковима у даљ и мотком, бацању копља и диска, пливању, веслању, јахачким тркама и тркама кола. Ове игре су се одржале захваљујући донацији Евангелиоса Запаса, румунског богаташа грчког порекла, који је желео да допринесе поновном успостављању Олимпијских игара у ослобођеној Грчкој. Он је грчком краљу Отону I понудио велика финансијска средства за одржавање игара уз једну пољопривредну изложбу у Атини (Илић и Мијатовић 2006). Победници су за награду добијали маслинов венац и новчане награде. У посебној згради – Запеону, су се одржавала музичка и песничка надметања. Следеће игре које су требале да се одрже 1863. године, нису одржане.

---

² Пер Хенрик Линг (1776-1839) се сматра оснивачем шведског гимнастичког система.

³ Света стаза или Свети пут је био пут од Елиса до Олимпије којим су у древна времена атлете и судије долазили у Олимпију.

На тек откривеном стадиону у подножју Акропоља, где су се одржавале Панатенејске игре, 1870. године су одржане следеће Олимпијске игре. Ове игре су одржане још три пута и то: 1875. године, 1888. и 1889. године. Игре из 1889. године су биле под утиском археолошких ископавања у Олимпији којима је руководио професор Ернест Кертис (Шилјак, 2011). Ова ископавања су дала нови подстицај организаторима игара. У то време домаћа и светска јавност поклања све више пажње овим догађајима, међутим Грци желе да игре задрже локални карактер. У међувремену, за ову идеју почели су да се интересују многи инострани педагози и спортски предњаци.

У Енглеској су се у Шропшајру у исто време организовале и одржавале Венлокче олимпијске игре⁴. Њихов оснивач је био др Вилиам Пени Брукс. Такмичари су се такмичили у тркама коња, атлетици, тенису и крикету. Игре су представљале локални народни фестивал на коме су могли да учествују такмичари оба пола и свих узраста. Поред спортских такмичења, организовала су се многа такмичења забавног карактера и пратеће свечаности. О овим играма је писао Пјер де Кубертен још 1890. године. Са др Бруксом је контактирао и размењивао идеје непосредно пред обнављање Олимпијских игара, у периоду када је своју замисао о значају њиховог обнављања требало да изложи на Светском спортском конгресу у Паризу. У настојању да интернационализује своје игре, Брукс је позвао и Кубертена, који се већ био ангажовао око телесног васпитања у Француској, да октобра 1890. године присуствује његовим „Олимпијским играма”. Пошто је био велики поштовалац грчке цивилизације, Брукс је дао да се направе специјалне заставе на којима су биле исписане поруке, и то на старогрчком језику. Била је испевана и посебна ода која ће бити извођена приликом отварања свечаности. У знак поштовања и захвалности, грчки Двор је Бруксу послао сребрни пехар.

Кубертен није крио одушевљење оним што је видео у Шропшајру. Ту се Кубертен упознао са церемонијалом отварања игара (спортисти у колони, олимпијска химна,

---

⁴ Ове Игре се без прекида одржавају од 1850. године, и то сваке године.

олимпијска застава...). Све је то касније Кубертен применио, или покушао да примени на „својим” Олимпијским играма - не помињући да су то идеје његових олимпијских претеча.

Након ових бројних покушаја да се обнове Олимпијске игре, крајем XIX века стекли су се многи услови да се ова идеја, коначно, и оствари.

6.2.2. Оснивање Међународног Олимпијског комитета

Најзначајнију улогу у обнављању модерних Олимпијских игара имао је поменути француски барон Пјер де Кубертен (1863-1937), педагог, писац педагошких и историјских расправа и дипломата. Кубертен је доста путовао по земљама Европе и САД-а, проучавајући систем образовања. Био је одушевљен како је образовање свуда на неки начин испреплетано са спортом; свуда осим у његовој родној Француској где је образовање било јасно одвојено од спорта. Желећи то да промени, његови рани радови и напори били су усмерени ка томе.

Негде у исто време у јеку су археолошка ископавања и истраживања Олимпије, као и све више нових открића у вези са античким играма. Међу многим људима који су, привучени тим новинама, посетили Олимпију био је и Пјер де Кубертен. Обилазећи локалитет на којем су се некада надметали славни Короивос, Милон и остале прослављене грчке атлете, Кубертен је био потпуно фасциниран.

Кубертен, човек са мисијом, одлучно је решио да се у потпуности посвети обнови античких Олимпијских игара. Већу пажњу почиње да привлачи објављивањем на десетине књига (о свом трошку) које су се бавиле образовним теоријама и модернизацији система образовања у Француској. Неуморно је писао чланке, плаћао пословне вечере и организовао састанке са различитим људима прикупљајући што

већу подршку за своје идеје (сл. 6).

Слика 6 - барон Пјер де Кубертен

Године 1887. Кубертен је био један од оснивача „Савеза француских атлетских спортова“ - организације која је настојала да повећа ниво физичког васпитања у француским школама и универзитетима. Годину дана касније, почео је да објављује месечне новине са циљем да подстакне интересовање за спортом код шире француске јавности. Исте године, истакао се као организатор и руководилац Првог међународног конгреса физичког васпитања у Паризу. Кубертен је тада предложио да се организује међународни скуп спортиста свих спортова, са циљем да се промовише пријатељство, другарство, спорт и оно најважније мир. Прве реакције на такав предлог биле су без значајне подршке. Кубертен је био веома упоран. Своју идеју и даље разрађује, и промовише је „од врата до врата“ спортских организација широм света.

На прослави петогодишњице оснивања Савеза француских друштава за атлетски спорт, која је одржана 1892. године у Паризу, Кубертен је као генерални секретар ове организације изнео предлог о потреби интернационализације спорта, организацијом заједничких такмичења за више грана спорта и то под називом Олимпијске игре. Предлог

је био прихваћен, и одређена је трочлана комисија у саставу – проф. В. М. Слоун са Принстон универзитета из САД, М. К. Херберт – председник Аматерског атлетског удружења у Енглеској и сам Пјер де Кубертен. Комисија је имала обавезу да образложи оправданост оваквог предлога. На следећој седници Савеза француских друштава за атлетски спорт, која је одржана 1893. године, предлог Комисије је прихваћен и донета је одлука да се наредне године сазове Међународни конгрес на коме би се донела одлука о обнављању Олимпијских игара (Шиљак, 2011).

На Међународном спортском конгресу, који је одржан од 16. до 23. јуна 1894. године у Паризу, у просторијама Универзитета Сорбона, присуствовало је око 2000 заинтересованих, међу којима је било 79 делегата, службених представника из 12 држава Европе и Америке, док је Аустралија у писаној форми дала своју сагласност. Након вишедневног заседања Конгрес је једногласно донео закључак о обнављању Олимпијских игара. Формиран је Међународни олимпијски комитет – МОК⁵, од 16 чланова. За председника је изабран Грк Димитриос Викелас, а за секретара, Пјер де Кубертен.

Кубертен је мислио да ће прве модерне Олимпијске игре бити одржане у Паризу, али ентузијазам делегата био је непоколебљив. Одлучено да прве модерне Олимпијске игре буду одржане у Атени - земљи која је колевка Олимпијских игара, на шта је Кубертен првобитно негодовао бојећи се да ослабљена Грчка неће имати могућности да организује једну такву манифестацију, али се на крају после убеђивања Димитроса Викеласа ипак сложио.

Конгрес је такође одлучио и да следеће Олимпијске игре буду одржане у Паризу 1900. године, а потом сваки пут у другој држави која се бира. Иако је расправа о аматеризму у спорту била прилично спорна, на овом Конгресу су донете и неке важне одлуке и вредносни темељи, као што је на пример забрана новчане награде за сва такмичења на Играма.

---

⁵ Comitee International Olympique (CIO)

Модерне Олимпијске игре су засноване на следећим принципима (Илић и Мијатовић, 2006):

- Задржан је антички четворогодишњи ритам одржавања игара,
- Право учествовања имају само аматери,
- На игре морају бити позиване све нације,
- Да садржај игара буде модеран спорт и
- Да се проглашење победника одвија уз свирање националне химне.

На Конгресу је донета одлука да програм Олимпијских игара чине следећи спортови:

- Атлетски спортови (трчање, скокови, бацање диска и дизање терета),
- Спортови на води (пливање, веслање и једрење),
- Остали спортови (коњички спорт, мачевање, рвање, бокс, гимнастика, бициклизам и стрељаштво) и
- Такмичење у модерном петобоју

6.2.3. Олимпијске игре

Олимпијске игре - ОИ, су скуп међународних спортских такмичења у различитим дисциплинама, које су подељене на Летње и Зимске. И једне и друге се одржавају на сваке четири године.

Прве Олимпијске игре одржане су у Атини 1896. године. Грчки народ је прихватио идеју о обнављању Олимпијских игара са одушевљењем. С обзиром на политичке трзавице и на финансијску ситуацију у Грчкој, организација Олимпијских игара није ишла како је очекивано. Средства су се прикупљала добровољним прилозима грађана и поклонима мецена. Међутим, било је и других проблема. Грци су у почетку предлагали да

се на Играма такмиче само Грци, али пошто та идеја није прихваћена, требало је заинтересовати и остале земље, како би на њима учествовало што више такмичара.

Позив за учествовање на Олимпијским играма прве су прихватиле Шведска и Мађарска. Француска је, такође, прихватила позив, док је В. Британија била мање одушевљена том идејом, јер се у то време припремала за организацију Игара Комонвелта. Немачка је прво одбила позив, али је под притиском јавног мњења морала да учествује на Играма (Савић, 2008). Мора се истаћи да су Олимпијске игре у Атини биле одлично организоване и поред чињенице да су то биле I Олимпијске игре у новијој историји.

Учесници Олимпијских игара у Атини 1896. године

Аустралија	Велика Британија
Аустрија	Грчка
Бугарска	Мађарска
Чиле	Италија
Данска	Шведска
Француска	Швајцарска
Немачка	САД

Грчке вође и грчка јавност били су усхићени и очекивали су да ће имати монопол над Играма, односно очекивали су да ће се Олимпијске игре, као некад, одржавати само у Грчкој, али МОК је одлучио другачије.

Иако је учествовало само 285 спортиста (само мушкарци) из 13 држава⁶, који су се такмичили у 9 спортова и 43 спортске дисциплине, било је то највеће међународно спортско такмичење икад одржано (Илић и Мијатовић, 2006).

---

⁶ Аустрија и Мађарска су у то време чинили једну државу – Аустроугарску.

Такмичари су тада за победу добијали сребрну медаљу и маслинов венац и диплому. Другопласирани је добијао бронзану медаљу, док трећепласирани није добијао медаљу⁷. Највише победа остварила је селекција САД - 11, док је Грчка освојила највише медаља – 46 (Савић, 2008).

Након ових Игара, председник МОК-а постао је барон Пјер де Кубертен, који се на тој функцији задржао све до 1925. године, када се повукао. До своје смрти 1937. године, он је носио титулу почасног председника Међународног олимпијског комитета.

Олимпијске игре су након почетног успеха имале потешкоћа. Игре одржане у Паризу 1900. године и Сент Луису 1904. године су биле пратећи догађај светских изложби које су одржаване у тим градовима. Њихово трајање у Паризу – преко пет месеци, у Сент Луису – четири месеца и двадесет дана и у Лондону 1908. године – преко шест месеци је за данашње појмове несхватљиво. Трајање Игара тако је варирало, неке су трајале краће, неке дуже - да би се тек на Играма у Лос Анђелесу 1932. и у Берлину 1936. године усталило време трајања Игара на данашњих 15 дана (Илић и Мијатовић, 2006).

У Атини су 1906. године, на 10. годишњицу од одржавања Првих модерних Олимпијских игара организоване тзв. „Међуигре“. Међутим, иако је Игре организовао МОК, ова организација их не убраја међу остале „редовне“ Олимпијске игре, већ као прославу јубилеја. Ове игре су допринеле популаризацији и ширењу олимпијског покрета.

Првих пет Олимпијских игара, одржаних у периоду од 1896. до 1912. године, су представљали почетак модерног олимпијског доба и упркос почетним организационим тешкоћама побудиле су велико интересовање у читавом свету. Избијањем Првог светског рата наступила је криза и у олимпијском покрету, али је она упркос бројним тешкоћама превазиђена.

---

⁷ Од 1904. године се додељују медаље за прва три места.

Од самог почетка организовања Олимпијских игара, јавила се жеља да се уз спортска такмичења одржавају и такмичења у уметности, у складу са тежњом и идеалима античких Олимпијских игара. Та идеја је била остварена у периоду од V до XIV Олимпијских игара (1912–1948) – www.olympic.org. У том периоду су се одржала такмичења у уметничком петобоју који је обухватао књижевност, сликарство, вајарство, архитектуру и музику.

До 1920. године одржаване су само под називом - Олимпијске игре. Од 1924. године се раздвајају такмичења у зимским и летњим спортовима. Многи Олимпијске игре погрешно називају олимпијадом. Олимпијада представља период (олимпијски циклус) од четири узастопне године. Олимпијада почиње 1. јануара прве године, а завршава се 31. децембра четврте године (ИОС, 2016). Олимпијаде се броје редом почевши од првих модерних Олимпијских игара у Атини 1896. године. Зимске Олимпијске игре рачунају се редом, како се одржавају.

Када је основан МОК, један од предвиђинех спортова било је и клизање на леду. Прво такмичење таквог типа одржано је на играма у Лондону 1908. године. Након тога, предложено је оснивање посебних Зимских игара, али је та идеја одбачена, највише захваљујући Скандинавцима, који нису хтели да њихове „Нордијске игре” изгубе на значају. Један од противника Зимских олимпијских игара био је и барон Пјер де Кубертен, који је сматрао да крше основно начело Олимпизма - окупљање свих спортиста на истом месту и у исто време. И поред тога, МОК је одлучио да у Шамонију 1924. године организује „Међународну недељу зимских спортова”. Ово такмичење је постигло велики успех, па је МОК 1925. године одлучио да установи посебне Зимске олимпијске игре, које ће се одржавати независно од Летњих олимпијских игара (Илић и Мијатовић, 2006). На заседању МОК 1926. године одлучено је да се та спортска манифестација одржана 1924. године рачуна као Прве зимске Олимпијске игре.

Баш због тога што се Олимпијске игре одржавају сваке четврте године, и јавност, и спортисти их цене, и успех на њима прижељкују много више него на разним другим турнирима, који се одржавају сваке године. Много врхунских такмичара, неретко, једноставно не дође на неко континентално првенство које се одржава у предолимпијској години, да им то не би реметило план припрема за Олимпијске игре.

Наравно да је ту изузетно важна и историјска димензија Олимпијских игара. Није зато нимало чудно да многи олимпијски победници бивају у својим земљама дочекивани и слављени као истински хероји, баш као што је то било и вековима раније, а у данашње време олимпијска победа често доноси и материјалну награду. Због свега тога и ту великим делом лежи објашњење зашто многи спортисти настоје пошто-пото да дођу до титуле олимпијског победника, ризикујући да употребом допинга озбиљно наруше своје здравље, а понекад да и живот доведу у директну опасност. На табели бр. 1 је дат преглед одржаних Летњих Олимпијских игара.

Табела 1 – Приказ одржаних Летњих Олимпијских игара

Редни број ЛОИ	Година	Град домаћин
I	1896.	Атина
II	1900.	Париз
III	1904.	Сент Луис
IV	1908.	Лондон
V	1912.	Стокхолм
VI	1916.	Берлин - нису одржане
VII	1920.	Антверпен
VIII	1924.	Париз

IX	1928.	Амстердам
X	1932.	Лос Анђелес
XI	1936.	Берлин
XII	1940.	Хелсинки - нису одржане
XIII	1944.	Лондон - нису одржане
XIV	1948.	Лондон
XV	1952.	Хелсинки
XVI	1956.	Мелбурн
XVII	1960.	Рим
XVIII	1964.	Токио
XIX	1968.	Мексико
XX	1972.	Минхен
XXI	1976.	Монтреал
XXII	1980.	Москва
XXIII	1984.	Лос Анђелес
XXIV	1988.	Сеул
XXV	1992.	Барселона
XXVI	1996.	Атланта
XXVII	2000.	Сиднеј
XXVIII	2004.	Атина
XXIX	2008.	Пекинг
XXX	2012.	Лондон
XXXI	2016.	Рио де Жанеиро

У почетку је град-организатор Летњих игара имао право првенства у одређивању домаћина, наравно водећи рачуна о томе да у држави (граду) има све услове неопходне за организовање Зимских олимпијских игара. Тако је Париз донео домаћинство Шамонију, Лос Анђелес - Лејк Плесиду, а Берлин - Гармиш-Партенкирхену. Једини предратни изузетак била је 1928. година када су Летње игре организоване у Амстердаму, а пошто је највиши врх Холандије Фалсерберг висок само 323 метра, Зимске игре су одржане у Сент Морицу (Швајцарска).

До 1992. године, и Летње и Зимске игре одржаване су исте календарске године, а онда је МОК одлучио да их „раздвоји”. Због тога су следеће Зимске игре у Лилехамеру одржане 1994. године, само две године након претходних Зимских игара (www.olympic.org). На табели бр. 2 је дат преглед одржаних Зимских Олимпијских игара.

Табела 2 – Приказ одржаних Зимских Олимпијских игара

Редни број ЗОИ	Година	Град домаћин
I	1924.	Шамони
II	1928.	Сент Мориц
III	1932.	Лејк Плесид
IV	1936.	Гармиш - Партенкирхен
V	1948.	Сент Мориц
VI	1952.	Осло
VII	1956.	Кортина д'Ампецо
VIII	1960.	Скво Вели

IX	1964.	Инсбрук
X	1968.	Гренобл
XI	1972.	Сапоро
XII	1976.	Инсбрук
XIII	1980.	Лејк Плесид
XIV	1984.	Сарајево
XV	1988.	Калгари
XVI	1992.	Албертвил
XVII	1994.	Лилехамер
XVIII	1998.	Нагано
XIX	2002.	Солт Лејк Сити
XX	2006.	Торино
XXI	2010.	Ванкувер
XXII	2014.	Сочи

6.2.4. Друга такмичења под ингеренцијом МОК-а

Осим летњих и зимских Олимпијских игара, под ингеренцијом МОК-а одржавају се и друге спортске манифестације између осталих: Медитеранске игре, Европски олимпијски фестивал младих, Олимпијске игре младих, Европске олимпијске игре и друге континенталне игре у надлежности националних олимпијских комитета сваког континента, као и Игре малих држава Европе. Европске олимпијске игре су први пут одржане у Бакуу 2015. године.

6.2.4.1. Медитеранске игре

Медитеранске игре су међународно спортско такмичење и одржавају се сваке четири године. Државе које се такмиче морају имати излаз на Средоземно море (изузетак су Србија, Сан Марино и Андора које немају излаз на Средоземно море, док Израел који има излаз на Средоземно море, не учествује). Ово такмичење је иницирао Мухамед Табер Паша, председник Египатског Олимпијског Комитета, за време летњих Олимпијских игара 1948. године. Прве игре одржане су 1951. године у Александрији. Жене су укључене тек 1967. године. Првих десет Медитеранских игара (1951. - 1991.) одржаване су годину пре летњих Олимпијских игара, а од 1991. одлучено је да се Медитеранске игре одржавају годину дана после Олимпијских игара.

Медитеранске игре се одржавају под патронатом МОК-а, спадају у надлежност Грчког Олимпијског Комитета. Седиште Комитета Медитеранских игара је у Атини, а секретар је обавезно Грк. Одлука да Грчка буде главна држава Медитеранских игара је чин захвалности због изузетног труда којег је тадашња грчка влада уложила у оснивање Медитеранских игара. На Медитеранским играма учествују 23 државе. Грчки олимпијски комитет предлаже, да иако немају географске услове (као Андора, Србија и Сан Марино, које учествују), такође учествују неке арапске државе и Португал.

Спортови на програму Медитеранских игара су: пливање, ватерполо, кану - кајак, веслање, једрење, стрељаштво, коњички спорт, кошарка, боћање, бокс, стреличарство, мачевање, гимнастика (спортска и ритмичка), рукомет, џудо, карате, стони тенис, одбојка, одбојка на песку, дизање тегова, рвање, атлетика, бициклизам, фудбал, голф, тенис.

6.2.4.2. Европски Олимпијски фестивал младих - ЕУОФ

Европски олимпијски фестивал младих је спортско такмичење за младе спортисте (узраста 16-17 година) из 48 земаља Европског олимпијског комитета које се одржава сваке две године. Фестивал има своју летњу верзију која је први пут одржана у Бриселу 1991. године и зимско издање, које је почело две године касније у Аости. Циљ Европског

фестивала младих је стварање могућности за добробит спортиста Европе, ширење духа пријатељства, фер плеја, толеранције и моралних вредности.

Спортски програм летњег Фестивала укључује надметања у: атлетици, кошарци, гимнастици, бициклизму, одбојци, џудоу, пливању, тенису и рукомету. Спортски програм зимског Фестивала укључује надметања у: алпском скијању, биатлону, крос кантрију, уметничком клизању, хокеју на леду, нордијском скијању, скијашким скоковима и сноуборду.

6.2.4.3. Олимпијске игре младих - YOG

Олимпијске игре младих су скуп међународних спортских такмичења у различитим дисциплинама које су подељене на летње и зимске, на којима учествују такмичари од 14 до 18 година. И зимска и летња издања одржавају се сваке четири године, као и класичне Олимпијске игре.

Идеја за настанак овог такмичења је настала 1998. године, када су одржане једине Светске игре младих у Москви, а МОК је на 119. заседању у Гватемали изгласао одлуку о одржавању Олимпијских игара младих. Прво је одржано летње издање игара августа 2010. године у Сингапуру, а прве зимске Олимпијске игре младих у Инсбруку 2012. године.

Визија Олимпијских игара младих је да инспирише младе људе да учествују у спорту, да усвоје и живе у складу са олимпијским вредностима. Уравнотежујући спорт са образовањем и културом, ове игре доприносе бржем развоју Олимпијског покрета.

Млади спортисти учествују на високом нивоу спортских такмичења, али такође учествују и у културном и образовном програму који се састоји од: Олимпизма и олимпијских вредности, развоја вештина, благостања и здравог начина живота, социјалне одговорности и изражавање путем дигиталних медија.

Слика 7 - Церемонија отварања Олимпијских игара младих у Нанџингу 2014.

6.2.4.4. Игре малих држава Европе

Мале државе Европе специфичне су по многим карактеристикама у односу на остале земље, како Европе, тако и света. Спорт у животима ових земаља има изузетно значајну улогу. Стога већина малих земаља као један од приоритета развоја својих држава афирмише национални спорт и има за циљ што боље позиционирање својих спортиста на светској олимпијској мапи. Међутим, очигледно је и историјски потврђено колико је малим земљама тешко и захтевно да се равноправно такмиче са великим и моћним и нарасе многољуднијим земљама на Олимпијским играма, почев од самог квалификовања за ово највеће светско спортско такмичење, имајући у виду број спортова у којима се такмиче, број спортиста који учествује на Олимпијским играма, па до постигнутих резултата, односно освојених медаља и оборених рекорда од стране олимпијца из малих земаља. Наведене чињенице наглашавају значај учествовања земаља на Играма малих држава Европе (Ђуровић, 2017).

Ове Игре су вишеспортско такмичење које окупља спортисте из малих европских земаља и организује се сваке друге године. Игре малих држава Европе се организују у оквиру Европског олимпијског покрета. У Играма учествују спортисти европских држава које имају мање од милион становника. По важећим правилима, на Играма малих европских земаља може учествовати мала земља која је чланица Европског олимпијског комитета.

Прве Игре су се одржале у Сан Марину 1985. године. Такмичарски програм обухвата шест спортских грана у индивидуалном надметању: атлетику, пливање, џудо, стрељаштво, тенис и стони тенис као и два тимска спорта: кошарку и одбојку. Организациони комитет може максимално укључити још два олимпијска спорта или један олимпијски и један који није у програму Олимпијских игара, а под условом да су широко распрострањени у већини земаља учесница и да је претходно добијено одобрење од Извршног комитета.

На Играма које су одржане 2015. године, били су укључени акробатска гимнастика и голф. Одбојка и одбојка на песку већ припадају породици олимпијских спортова и као такви су били укључени у Игре. На овим играма је учествовало девет држава и то: Исланд, Луксембург, Кипар, Црна гора, Монако, Лихтенштајн, Малта, Андора и Сан Марино, које су овим редоследом и заузеле генерални пласман на њима. На Играма присуствује и Томас Бах, председник Међународног олимпијског комитета.

До сада је ово такмичење одржано седамнаест пута. Претходни домаћин Игара малих држава Европе био је Исланд 2015. године, а ове године, у периоду од 29. маја до 03. јуна Игре су се одржале у Сан Марину (2017). Потом, 2019. године од 27. маја до 01. јуна домаћин ових Игара биће Будва, односно Црна Гора. Програм спортова у којима ће се такмичити спортисти из девет земаља су: атлетика, одбојка, одбојка на плажи, џудо, стрељаштво, пливање, кошарка, боћање, тенис и стони тенис.

Број спортиста на овом такмичењу је током времена варирао, како због укључења Црне Горе (једна држава више) у Игре, тако и због промене броја спортских грана укључених у програм Игара (Ђуровић, 2017).

На табели 3 је дат преглед Игара малих држава Европе.

Табела 3 – Преглед Игара малих држава Европе

Игре	Година	Држава домаћин	Бр. држава	Бр. спортиста
I	1985	Сан Марино	8	222
II	1987	Монако	8	468
III	1989	Кипар	8	675
IV	1991	Андора	8	697
V	1993	Малта	8	690
VI	1995	Луксембург	8	684
VII	1997	Исланд	8	714
VIII	1999	Лихтенштајн	8	566
IX	2001	Сан Марино	8	658
X	2003	Малта	8	765
XI	2005	Андора	8	793
XII	2007	Монако	8	786
XIII	2009	Кипар	9	843
XIV	2011	Лихтенштајн	9	750
XV	2013	Луксембург	9	762
XVI	2015	Исланд	9	789
XVII	2017	Сан Марино	9	889
XVIII	2019	Црна Гора		

6.3. МЕЂУНАРОДНИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ - МОК

Међународни олимпијски комитет је највиши орган олимпијског покрета. Власник је свих права на олимпијске симболе: заставу, мото, химну и Олимпијске игре. Његова превасходна одговорност је надгледање организације Олимпијских игара. У Међународни олимпијски комитет данас је учлањено преко две стотине националних олимпијских комитета. Од свог оснивања 1894. године МОК се развио у највећу светску спортску организацију.

Међународни олимпијски комитет (МОК) је невладина и непрофитна организација, неограниченог трајања, у форми асоцијације са статусом правног лица, признат од стране власти Швајцарске. Циљ МОК-а јесте да испуни мисију, улоге и одговорности које су му дате олимпијском повељом. Да би испунио своју мисију и обављао своје улоге, МОК може да оснује, стекне или на други начин контролише друга правна лица као што су фондације и корпорације.

Међународни олимпијски комитет настоји да подстакне развој спорта. Сарађује са другим спортским организацијама у циљу поставке спорта у службу човечанства. Кроз велики број својих комисија и пројеката остварује начела и принципе олимпизма који су у складу са Олимпијском повељом (ИОС, 2016).

Седиште Међународног Олимпијског комитета је од његовог настанка 1894. године, па до 1915. године било у Паризу. Како је Швајцарска одувек тежила неутралности у политичком смислу, у јеку Првог светског рата, премештање седишта Међународног олимпијског комитета из ратом захваћеног Париза у земљу која никад није ратовала, била је логична одлука. Да је седиште МОК-а остало у Паризу вероватно би олимпијски покрет имао другачији развојни пут. Пјер де Кубертен је сам и иницирао

пресељење седишта МОК-а у Лозану јер је сматрао да су у Лозани бољи услови за бржи развој Олимпијског покрета (де Кубертен, 2000).

Слика 8 - Седиште МОК-а у Лозани, Швајцарска

Службени језици Међународног олимпијског комитета су француски и енглески. На свим Скупштинама МОК-а мора бити обезбеђено симултано превођење на немачки, шпански, руски и арапски језик. У случају неслагања између текстова на француском и енглеском језику олимпијске повеље или било којег другог документа МОК-а, француски текст ће се сматрати меродавним, осим ако је изричито, у писаној форми предвиђено другачије.

Мисија МОК-а је да промовише Олимпизам широм света и да води олимпијски покрет. МОК може да призна националну спортску организацију као НОК, чије су

активности повезане са његовом мисијом и улогом. Такође МОК може признати асоцијације НОК-ова формиране на континенталном или светском нивоу. Сви НОК-ови и њихове асоцијације би требало, где је то могуће, да имају статус правног лица. Такође они се морају придржавати олимпијске повеље. МОК може да призна Међународне спортске Федерације и њихове асоцијације. Међу организацијама које признаје МОК је велики број оних које се баве образовањем и ширењем олимпијских идеала и вредности.

Прва Олимпијска повеља, као званични документ који уређује деловање Међународног олимпијског комитета и његових чланова настала је 1908. године. Од тада, па до данас је допуњавана и адаптирана укупно 68 пута. Циљеви и задаци Олимпијског покрета до детаља су објашњени у олимпијској повељи која је установљена и прихваћена у Лозани 1921. године. Повеља говори о основним начелима и вредностима олимпизма, одређује права и обавезе како Међународног олимпијског комитета, тако и националних олимпијских комитета, националних федерација и организација које имају улогу организовања Олимпијских игара и представља статут МОК-а. Последња олимпијска повеља је објављена 2016. године. Првих 7 олимпијских повеља је било издато само на француском језику, док су све остале објављене на енглеском и француском језику. Чак девет пута је овај документ био издаван по два пута у истој календарској години. Ове чињенице указују да је је МОК пратећи потребу за јасним дефинисањем и утврђивањем појединих правила био принуђен да реагује правовремено у циљу фундаменталних принципа олимпизма. Вршећи анализу ових докумената, може се уочити да сам Међународни олимпијски комитет термин олимпијски покрет препознаје и уврштава први пут у Олимпијску повељу објављену тек 1991. године (Шиљак, Ђуровић, 2017).

Олимпијска повеља данас женама гарантује једнакост (ИОС, 2016). Међутим, историјске чињенице указују на њихову скоро вековну истрајност на равноправном укључењу у свим сегментима олимпијског покрета. На I Олимпијским играма у Атини није учествовала ни једна жена. Познато је да је Пјер де Кубертен био противник њиховог укључења у такмичења на Олимпијским играма, како због тога што ни на античким

олимпијским играма нису учествовале, тако и због тога што је сматрао да нису физички спремне за напоре (тренажне и такмичарске). Иако историчари спорта имају сазнања о одржавању женских олимпијских игара, име Алис Милијат још увек није довољно познато широј јавности као и значај њеног рада за укључење жена у Олимпијски покрет.

Улога Алис Милиат у равноправнијем прихватању жена за атлетска такмичења на Олимпијским играма почетком XX века је неоспорна. Организовањем Женских светских (олимпијских) игара и успостављањем савеза, Алис Милиат је постигла да се превазиђе отпор Пјера де Кубертена и дозволи женама да равноправно учествују на Олимпијским играма, као и да ИААФ женску атлетику схвати озбиљно. Захваљујући уложеном труду Алис Милиат и њених сарадника МОК је био приморан да укључи жене у атлетска надметања на Олимпијским играма (Парчина, Шилјак, Перовић и Плакона, 2014).

Изазови глобалних друштвено-политичких кретања у првој половини XX века, односно бурне политичке промене настале најпре због Првог светског рата, а затим и Другог светског рата, условили су велике потресе и промене у организацији Олимпијских игара. Оне чак нису ни одржане 1916. 1940. и 1944. године, што је зауставило развој олимпијског покрета у читавом свету. На то су се нужно надовезале економске-политичке промене у читавом свету, као пратећа појава наведених ратова. који су својим разарањима зауставиле економски развој многих земаља. Међутим упркос свему, пред организаторима Олимпијских игара перманентно су се појављивале нови изазови.

Спортска такмичења су, одувек, због великог интересовања и праћења великог броја гледалаца, била могућност за различиту афирмацију појединаца, тимова, нација, али и за изражавање политичких или националних протеста политичких група или појединаца. Тај улазак и мешање политике у спорт. односно борба за политичке циљеве на самим Олимпијским играма нанело је много штете развоју Олимпијског покрета и у више наврата запретило да се у значајној мери поремете односи у међународном олимпијском покрету или чак прекине организација Олимпијских игара. Тако је на пример било у

Берлину 1936. У Мелбурну 1956, у Мексику 1968, у Минхену 1972. у Монреалу 1976. у Москви 1980, у Лос Аџелосу 1984, у Сеулу 1988, у Барселони 1992. године.

Из тих разлога Међународни олимпијски комитет је био принуђен да тражи одговарајуће форме деловања и управљања током Олимпијских игара ради отклањања проблема, проузрокованих наведеним изазовима и променама модерног доба. У том смислу формирао је одговарајућа радна тела која су проучавала и борила се са наведеним проблемима.

Деколонизација и сиромаштво бивших колонијалних земаља условили су формирање Фонда солидарности 1961. године, који је имао задатак да финансирањем програма развоја спорта и осталим финансијским помагањем, што пре смањи разлике између развијених и неразвијених земаља. а нарочито бившим колонијалним земљама Африке и Азије. Као део свог програма и задатака у развоју културе, као пратећег чиниоца Олимпијског покрета, МОК је основао Комисију за културу 1968. године. Нерегулисан правна проблематика у спорту уопште, а нарочито злоупотреба спортиста и њихових права условила је формирање Правне комисије 1972. године. У нараслим проблемима коришћења допинга, који је угрожавао здравље спортиста и завршавао се често смртним исходом на спортским бориштима основана је Медицинска комисија 1974. године. Право сваког човека на бављење спортом је једна од основних идеја барона Пјер де Кубертена и модерног Олимпизма уопште, је захтевало оснивање посебног тела са називом Спорт за све 1983. године (Шилјак, Ђуровић, 2017).

Посебан организациони проблем кроз читав период модерног Олимпизма била је појава нових спортова и непрекидни развој постојећих, који су се веома брзо делили и конституисали у посебне спортске дисциплине. То је последњих година довело до великих организационих проблема и уопште планирања и руковођења нараслим потребама и променама, које данас представљају посебан изазов за МОК и домаћине организаторе Олимпијских игара. То има посебну димензију припреме објеката, справа и реквизита за

све већи број такмичарских дисциплина, а са друге стране све већег броја спортиста, судија, руководстава и организатора.

Спорт се сам по себи карактерише такмичењем за постизање што бољих резултата, а посебно обарање постојећих рекорда, ради остварења сопственог спортског циља и стицања одговарајућих признања и славе. Међутим, национални интереси за афирмацијом своје земље, па и политичких система у време оштрог супростављања истока и запада (социјалистичких и капиталистичких земаља) давали су нову димензију у "трци за рекордима". Даљи развој професионализма, који се супростављао аматеризму као основном олимпијском принципу, упркос дуготрајне борбе олимпијског покрета са њим, праћеним великим новчаним надокнадама и наградама, потискују основна спортска и олимпијска начела и условљавају беспштедну спортску борбу и доноси нови принцип победе по сваку цену. Победа постаје императив сваког појединца и екипе. при чему се одступа од основних постулата олимпијског покрета и занемарује поштовање правила. фер плеја, судија, противника. гледалаца.

Комерцијализација спорта а тиме наравно и Олимпијских игара, односно рекламирање великих фирми, њихово спонзорство за енормне новчане надокнаде уводи нови аспект победе за фирму која плаћа, коју рекламира или која је спонзор појединца или екипе. То још више удаљује учеснике од основних олимпијских принципа, што ствара све веће проблеме Међународном олимпијском комитету у организацији и руковођењу не само Олимпијским играма, већ и олимпијским покретом у целини.

Спорт одавно више није игра, већ економска делатност којом доминирају профитне корпорације. Олимпијске игре као највећи глобални спектакл су постале један од најбољих спортских тржишних производа. Оне имају своју маркетиншку стратегију, популарност спортиста и екипа, помоћ мас медија и то пре свега ТВ. Највеће светске компаније се утркују да буду спонзори МОК-у и организаторима Олимпијских игара како би се преко ове манифестације идентификовали са најбољим спортистима света и

понудили тржишту својом рекламом. За новац који спонзори дају се добија велики публицитет јер су спортисти и објекти њихови рекламни панои. На овај начин заједнички расте имиџ и компаније и спортисте.

У олимпијском покрету данашњице дефинитивно је присутан економски аспект који се граничи са бизнисом. Мецена првих неколико одржаних Олимпијских игара, Пјер де Кубертен, који је сво своје богатство потрошио на Олимпијски покрет да би опстао, био је ипак само један једини на свету.

Као пратећа појава настојања да се победи и бољи од себе, настаје насиље на спортским теренима и борилиштима, као компензација немоћи, али и средство да се оствари победа без обзира на који начин. Насиље се проширује и у гледалишту, на улицама градова, пре, за време и после такмичења, тако да је то постао озбиљан друштвени феномен, који организаторе Олимпијских игара приморава да на безбедност овог спортског догађаја утроше огромне суме новца.

Све веће одступање од основних олимпијских принципа као и недовољно познавање суштине и смисла Олимпизма уопште навело је МОК да оснује посебну Комисију за олимпијско образовање 1994. године, која је у сарадњи са националним олимпијским комитетима основала Националне олимпијске академије одговорне за реализацију програма олимпијског васпитања и образовања. При томе основни носилац целокупног програма је Међународна олимпијска академија, основана у Олимпији 1960. године.

У другој половини XX века све су израженији проблеми загађивања животне средине. Како је за спорт здрава средина и очување природних услова од посебног интереса. МОК је основао посебну комисију под називом Спорт у животна средина 1994. године (Шиљак, Парчина, Беговић и Ахмић, 2014).

И поред тога што су се жене избориле за једнака права у погледу учествовања у спорту, ипак је констатовано да се то не спроводи подједнако у свим деловима света, односно у поједним земљама. Стога је формирана Комисија под именом Жена и спорт 1995. године.

Морални принципи у спорту су темељни принципи и античког као и модерног Олимпизма. Међутим како је ново време донело и нове изазове, а пре свега у сфери победе, која се често претвара у гесло "победа по сваку цену", при чему се крше и основни етички принципи, МОК је формирао Етичку комисију 1999. године.

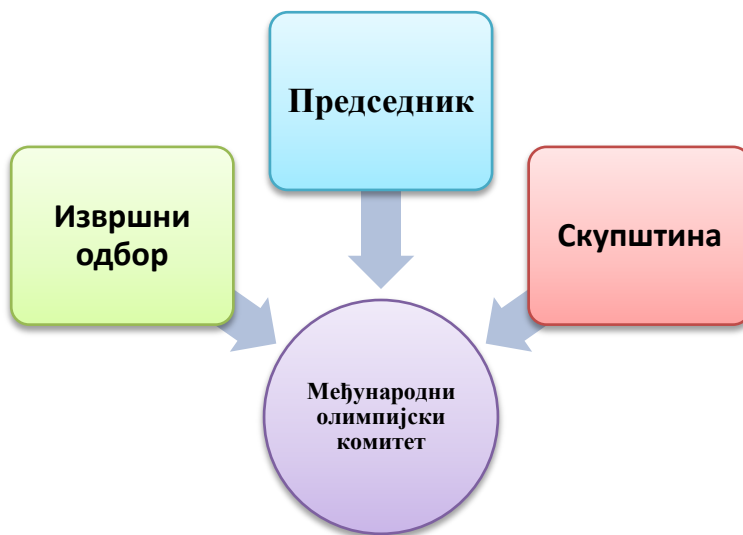
Успешан рад МОК-а на реализацији својих пројеката везано за мир у свету, образовање омладине, равноправно укључење жена у сваком сегменту покрета, оснивање Комисије за жене и Комисија за Спорт за све, Спорт и околину су чињенице које указују да МОК има значајан утицај на вредности Олимпијског покрета (Арнолд, 1996; Дефрантз, 1997; Шиљак, 2013).

6.4. МЕНАЏМЕНТ МОК-а

Менаџмент Међународног олимпијског комитета је веома комплексан. И по свом обиму и по структури је врло специфичан. Оно што је веома значајно истаћи је да су све њихове активности транспаренте и да је веома велики број докумената доступан целој светској јавности. За мањи број докумената је неопходно додатно логовање и приступ њима.

Можда је најбоље приказати рад МОК-а онако како су и они себе представили на свом официјелном сајту урадили (<https://www.olympic.org/the-ioc>). Кроз три питања (ко смо ми, шта радимо и како то радимо) и одговоре веома јасно су приказали широку лепезу свог деловања.

Своју организациону структуру су представили путем одговора на постављено питање „ко смо ми? Овлашћења Међународног олимпијског комитета извршавају се преко његова три органа (сл. 9):

Слика 9 – Шематски приказ основне организационе структуре МОК-а

Скупштина је генерално заседање чланова МОК-а. Скупштина је највиши орган МОК-а и њене одлуке су коначне. Редовна заседања одвијају се једном годишње, док ванредна заседања може сазвати Председник или се сазива на писмени захтев најмање једне трећине чланова. Овлашћења Скупштине МОК-а су следећа:

- да усваја или мења олимпијску повељу,
- да бира чланове МОК-а, почасног председника, почасне чланове и чланове части,
- да бира град домићина Олимпијских игара,
- да бира град у коме ће се одржавати редовна Скупштина, док председник бира град у коме се одржава ванредна Скупштина,
- да одобрава годишње извештаје и рачуне МОК-а,
- да именује ревизора МОК-а,
- да одлучује о додели или повлачењу пуног признања НОК-а, Асоцијације НОК-ова, МСФ-а и њихових Асоцијација као и других организација, од стране МОК-а.
- да искључује чланове МОК-а, као и да повлачи статус почасном председнику, почасним члановима и члановима части.
- да одлучује о свим осталим стварима која су јој законом или Олимпијском Повељом дата.

Кворум потребан за заседање је половина укупног чланства плус један. Одлуке на Скупштини доносе се већином гласова, међутим двотрећинска већина гласова укупног чланства МОК-а је неопходна за било какву измену фундаменталних принципа олимпизма или правила олимпијске повеље, као и за оне одлуке за које је то назначено у повељи.

Сваки члан има један глас. Уздржани и бланко гласови се не узимају у обзир приликом рачунања већине. Гласање преко заступника није дозвољено. Гласање се може обављати тајно уколико то налаже олимпијска повеља или уколико Председавајући тако

одлучи на захтев најмање једне четвртине од присутних чланова. У случају једнаког броја гласова Председавајући доноси одлуку.

Прописи гласања Скупштине о избору односе се како на лица тако и на градове домаћине Игара. Међутим, у случају када преостану само два кандидата, кандидат који однесе највећи број гласова сматра се изабраним. Скупштина може делегирати овлашћења Извршном одбору МОК-а.

Скупштину чине чланови МОК-а. Чланови МОК-а су физичка лица, а њихов максималан број може бити 115. МОК се састоји од већине чланова који нису повезани са било којом специфичном функцијом или службом. Њихов максималан број је 70 и то не више од једног члана из једне земље. Такође чланови могу бити активни спортисти чији је максималан број 15; затим Председници или функционери Међународних спортских федерација, асоцијација МСФ-а или других организација признатих од стране МОК-а, чији је максималан број такође 15; као и председници или функционери Националних олимпијских комитета, асоцијација НОК-ова, чији је максималан број 15 и то не више од једног члана из једне земље.

МОК регрутује и бира његове чланове из редова подобних лица која се сматрају квалификованим, а у складу са одредбама олимпијске повеље. МОК признаје нове чланове на церемонији на којој полажу заклетву. Сваки члан МОК-а се бира на осам година, а може бити једном или више пута реизабран. Чланство у МОК-у подразумева одређена права и обавезе које произилазе из тога. Чланови МОК-а представљају и промовишу интересе МОК-а и олимпијског покрета у њиховим земљама и у организацијама олимпијског покрета у којима раде. Чланови МОК-а не треба да прихватају од Влада, организација и политичких партија никакав мандат или инструкцију која може да омета њихову слободу деловања и гласања. Обавезе чланова МОК-а су следеће:

- да се понашају у складу са олимпијском повељом, етичким кодексом као и прописима МОК-а;

- да учествују на седницама;
- да учествују у раду комисија МОК-а за које су изабрани;
- да доприносе развоју и промоцији олимпијског покрета
- да прате спровођење програма МОК-а у својим земљама, као и у организацијама у којима раде.
- да информише председника, на његов захтев, о развоју и промоцији олимпијског покрета, као и његовим потребама у земљи члану и организацији у којој ради.
- да информишу председника, без одлагања, о свим догађајима који могу да ометају примену олимпијске повеле или који на други начин негативно утичу на олимпијски покрет у својој земљи, те организацији у којој ради.
- да извршава и друге задатке који су му додељени од стране председника (ИОС, 2016).

Престанак чланства у МОК-у може да се деси у следећим случајевима:

- Подношењем оставке.
- Не реизбор - сваки члан престаје да буде члан МОК-а уколико не буде реизабран.
- Старосна граница - сваки члан МОК-а престаје да буде члан на крају календарске године у којој је он напунио 70 година старости.
- Неуспех у активном учествовању рада МОК-а и присуствовању седницама.
- Сваки члан МОК-а престаје да буде члан ако пребаци своје пребивалиште или главни интересни центар у другу земљу од земље која је била његов домицил у време када је изабран. У том случају одлука о престанку чланства се доноси на скупштини Извршног одбора МОК-а (ИОС, 2016).

Искључење из чланства у МОК-у може се десити у следећим случајевима:

- Одлуком Скупштине МОК-а уколико се сматра да је члан издао своју заклетву, запостављао или свесно угрожавао интересе МОК-а или се понашао на начин који није достојан МОК-а.
- Одлука да се неки члан искључи доноси се на Скупштини МОК-а, а на предлог Извршног одбора МОК-а. Таква одлука захтева двотрећинску већину гласова. Члан има право да буде упознат са оптужбама, да буде саслушан као и да се лично појави или да достави своју одбрану у писаном облику.
- Пре Скупштине која доноси одлуку о искључењу члана, Извршни одбор МОК-а може привремено да суспендује члана, те да му делимично или у потпуности одузме сва права која произилазе из његове функције у МОК-у.
- Члан који је искључен из МОК-а, не може бити члан ни једног НОК-а, нити Асоцијације НОК-ова, нити организационог комитета Олимпијских игара (ИОС, 2016).

Извршни одбор МОК-а чине председник, четири потпредседника и десет других чланова. Сви чланови Извршног одбора МОК-а бирају се на Скупштини тајним гласањем, простом већином гласова. Мандат чланова Извршног одбора траје четири године, а може се продужити максимално два пута (ИОС, 2016).

Извршни одбор МОК-а преузима одговорност за укупну општу управу МОК-а и управљање његовим пословима. Извршни одбор МОК-а може делегирати овлашћења на једног или више својих чланова, комисије МОК-а, члановима администрације МОК-а, као и другим лицима. Конкретно, овлашћења, одговорности и дужности Извршног одбора МОК-а су:

- прати поштовање олимпијске повеље,
- одобрава све интерне управљачке прописе који се односе на његову организацију,
- подноси Скупштини извештај о сваком предлогу о промени прописа и одредби повеље,

- успоставља и надгледа процедуру за избор и прихватање кандидатура за организовање Олимпијских игара,
- утврђује дневни ред Скупштине,
- доноси све одлуке и прописе МОК-а који су правно обавезујући, а у форми за коју сматра најприкладнијом, као што су нпр: приручници, упуства, смернице, захтеви, норме, одлуке, инструкције; како би обезбедио правилну примену олимпијске повеље и организацију Олимпијских игара (ИОС, 2016).

Председник се бира тајним гласањем на Скупштини на мандат од осам година, који се ревидира на четири године. Председник МОК-а репрезентује МОК и председава свим његовим активностима. Председник може предузети мере или донети одлуку у име МОК-а, онда када околности спрече да исте донесе Скупштина или Извршни одбор, али се такав поступак или одлука морају у најкраћем року доставити надлежним органима на ратификацију. Уколико председник није у стању да врши своју дужност, замењује га први потпредседник, а у случају трајне немогућности да испуњава дужност, такође га замењује потпредседник све до избора новог председника. Од самог почетка постојања МОК-а, председници су били (сл. 10):

• Димитриос Викелас (Грчка)	1894 – 1896.
• Пјер де Кубертен (Француска)	1896 – 1925.
• Анри де Баје-Латур (Белгија)	1925 – 1942.
• Сигфрид Едстрем (Шведска)	1946 – 1952.
• Евери Брендиц (САД)	1952 – 1972.
• Лорд Киланин (Ирска)	1972 – 1980.
• Хуан Антонио С. (Шпанија)	1980 – 2001.
• Жак Рог (Белгија)	2001 – 2013.
• Томас Бах (Немачка)	2013 –

Слика 10 – Председници МОК – Димитриос Викелас, Пјер де Кубертен, Анри де Баје Латур и Сигфрид Едстрем (у првом реду); Евери Брендиџ, Лорд Киланин, Хуан Антонио Самаран и Жак Рог (у другом реду)

Актуелни председник Међународног олимпијског комитета је Немац, Томас Бах, а поред њега ту су још 4 потпредседника и 10 чланова (сл. 11).

Слика 11 – Томас Бах

Улога МОК-а је:

- Да подстиче и подржи промовисање етике и доброг управљања у спорту, као и образовање младих кроз бављење спортом; те да посвети своје напоре да у спорту не буде насиља, већ да преовладава дух фер плеја.
- Да подстакне и подржи организацију, развој и координацију спорта и спортских такмичења.
- Да обезбеђује редовно одржавање Олимпијских игара.
- Да сарађује са надлежним јавним или приватним организацијама и властима, у настојању да постави спорт у службу човечанства и на тај начин да промовише мир.
- Да предузима мере за јачање Олимпијског Покрета, да заштити своју независност и да сачува аутономију спорта.
- Да делује против сваког облика дискриминације који угрожава Олимпијски покрет.
- Да подстиче и подржава унапређење положаја жена у спорту на свим нивоима и у свим структурама, у циљу спровођења принципа једнакости мушкараца и жена.
- Да предводи борбу против допинга у спорту.
- Да подстакне и подржи мере заштите здравља спортиста.
- Да се супроставља било политичкој било комерцијалној злоупотреби спорта и спортиста.
- Да подстакне и подржи напоре спортских организација и државних органа да пружи социјалну и професионалну будућност спортистима.
- Да подстиче и подржава развој „спорта за све“.
- Да подстиче и подржава одговорну бригу за питања која се тичу животне средине, промовише одрживи развој у спорту и да захтева да се Олимпијске игре одржавају у складу са тим.
- Да промовише позитивно наслеђе Олимпијских игара у градовима домаћинима и државама домаћинима (ИОС, 2016).

Међународни олимпијски комитет такође делује кроз своје Комисије, седнице и конгресе (сл. 12).

Слика 12 – Деловање МОК-а

Седнице се одржавају сваке године у другој држави и разматрају се текућа питања за која се морају донети извршне одлуке.

Иако су у почетку олимпијског покрета **конгреси** сваке године одржавани у другом граду, тешко је одредити који тачно конгрес се може назвати олимпијски. У почетку, седнице МОК-а и олимпијски конгреси нису се много разликовали и термини су се поистовећивали. Претпоставља се да је Кубертен, развијањем и јачањем Олимпијског покрета почео градацијски да одваја ове термине. Термин Олимпијски конгрес се усталио тек након I светског рата (де Кубертен, 2000).

Многе седнице МОК-а које су погрешно називане конгресима, одржане су у Хагу 1907., Берлину 1909., Луксембургу 1910. и Будимпешти 1911. године. Разлог због кога ове

седнице нису биле конгреси је тај што су само поједини чланови МОК-а учествовали на њима. Конгреси су се одржавали али не у једнаким временским интервалима већ су се организовали само када су постојали јаки разлози. Неки од разлога били су организовање Олимпијских игара на сваке четири године, прослава Игара и оријентисање олимпизма у жељеном смеру. Из тих разлога, одржани су конгреси 1897., 1905., 1906., и 1913. године (де Кубертен, 2000).

Једна од главних тема конгреса одржаног у Лозани 1913. године била је промовисање нове гране науке, психологије спорта. Кубертен је још 1900. године написао чланак на ову тему али је широј јавности то први пут представио тек на овом конгресу. Тада се и први пут званично користи овај термин иако је он тада био видно другачији од оног који данас познајемо. Кубертенова жеља била је да ову грану науке одвоји од медицине а опет да заинтересује филозофе, професоре и саме спортисте. У намери да оправда увођење новитета у олимпијски свет, Кубертен се окружио ентузијастима и професионалцима који су желели да га подрже. Премда је идеја била неуобичајена и крајње непозната већини учесника конгреса, Кубертен није сумњао у успех захваљујући оригиналности пројекта и познатим људима који су стали иза тог програма. Званични Олимпијски конгреси су одржани:

- 1894. године одржан је први Међународни спортски конгрес на Сорбони у Паризу на којима је једна од тема била обнављање Игара, конгрес је организовао Пјер де Кубертен и на том конгресу је основан Међународни олимпијски комитет.
- 1897. године одржан је II олимпијски конгрес у Ле Хавру (Француска) и једна од тема била је „Педагогија спорта“.
- 1905. године, у Бриселу, одржан је III Олимпијски конгрес са темом „Спорт и физичко васпитање“.
- 1906. године одржан је IV Олимпијски конгрес у Паризу на коме је тема била „Уметност, књижевност и спорт“.

- 1913. године одржан је конгрес у Лозани на коме је главна тема била „Психологија спорта“ (Малон, 2006).
- 1914. године у Паризу је одржан VI конгрес на коме је тема била „Прослава двадесет година од обнављања Олимпијских игара“.
- 1921. године у Лозани је одржан конгрес на коме је тема била „Модификација олимпијских спортова и услови учешћа“.
- 1925. године у Прагу одржан је конгрес на коме је главни задатак био преглед/контрола прихваћених резолуција са два конгреса одржана 1914. године у Паризу и 1921. године у Лозани.
- 1930. године конгрес који је одржан у Берлину такође није имао званичну тему (назив) а односио се на питања о аматеризму, олимпијском програму и спортским објектима.
- 1973. године у Варни је одржан конгрес на коме је тема била „Олимпијски покрет и његова будућност“.
- 1981. године у Баден Бадену на конгресу је било више тема уједињених кроз основну тему конгреса „Уједињени кроз и за спорт“.
- 1994. године у Паризу одржан је конгрес на стогодишњицу од оснивања МОК-а и био је посвећен заштити животне средине.
- 2009. године у Копенхагену је одржан конгрес на коме је тема била „Олимпијски покрет у друштву“.

Према Камију и Робинсону други ниво хијерархије припада програму Олимпијске солидарности, Комисијама и Олимпијском музеју (сл. 13), док се тек на трећем нивоу хијерархије налазе Међународне спортске федерације, Национални олимпијски комитети и Организациони комитети Олимпијских игара (2007).

Слика 13 – Шематски приказ другог нивоа хијерархије МОК-а према Кампију и Робинсону

Комисије Међународног олимпијског комитета могу бити формиране у сврху саветовања Скупштине, Извршног одбора или председника, у зависности од случаја. Председник формира сталне и повремене комисије, као и ад хок радне групе кад год је то потребно. Осим где је у повељи изричито наведено или у посебним прописима Извршног одбора, председник утврђује задатке комисија, одређује њихове чланове, и распушта их онда када сматра да су испуниле свој мандат. Ни један састанак комисија или радних група не може бити одржан без претходне сагласности председника, осим у случајевима где је олимпијском повељом изричито другачије речено или посебним прописима извршног одбора МОК-а. Председник је по службеној дужности члан свих комисија и радних група, и има примат када присуствује на њиховим састанцима. МОК је ове године вршећи ревизију формирао близу 30 Комисија међу којима су:

- Спортска комисија,
- Етичка комисија,
- Комисија за кандидатуре за град домаћин Олимпијских игара,
- Комисија за олимпијску солидарност,
- Комисије за евалуацију кандидата градова,
- Комисије за координацију наступајућих Олимпијских игара (летњих, зимских, за младе)
- Медицинска и научна комисија,
- Комисије за избор чланова МОК,
- Комисије за евалуацију претходно одржаних игара,
- Комисије за спортску пратњу,
- Комисије за делегирање чланова,
- Комисија олимпијско образовање,
- Комисије за жене и спорт,
- Финансијска комисија,
- Комисије за правне послове,
- Комисије за ревизију,
- Комисије за комуникације,
- Комисије за такмичарски програм,
- Комисије за маркетинг,
- Комисије за одрживи развој и легат,
- Комисије за радио и телевизијски пренос,
- Комисије за Спорт за све,
- Представници у извршном одбору WADA
- Комисије за штампу,
- Комисије за Олимпијски канал,
- Комисије за међународне односе и др. (<https://www.olympic.org/the-ioc>).

Међународни Олимпијски **комитет солидарности** је настао 1962. године а 1968. године се трансформисао у комисију МОК-а. Године 1981. дефинитивну форму је Олимпијска солидарност добила захваљујући Хуану Антониу Самарану, тадашњем председнику МОК-а. Главни циљ и задаци олимпијске солидарности су били усмерени на помоћ Националним олимпијским комитетима. Од 2001. године Жак Рог, тадашњи председник МОК-а, је проширио делатност ове Комисије. Данас олимпијска солидарност представља орган који располаже и управља приходима добијеним за телевизијска права преноса са Олимпијских игара. У складу са начелима олимпијске повеље, олимпијска солидарност нуди НОК-овима ефикасну стручну, финансијску, техничку и административну помоћ кроз:

- Светске програме
- Континенталне програме и
- Субвенције везане за помоћ НОК-овима пре, за време и после ОИ.

Светски програми су усмерени на:

- Спортисте
- Тренере
- НОК менаџмент и
- Промоцију Олимпијских вредности.

Континентални програми могу да буду усмерени на сваки НОК за развој одређених сегмената у складу са његовим специфичностима. Субвенциони програм има задатак да финансијски помогне оним НОК-овима којима је то потребно, односно циљ је да све чланице МОК-а могу да учествују на Олимпијским играма ([https://www.olympic.org/the-
ioc](https://www.olympic.org/the-ioc)).

Олимпијски музеј се налази на обали Женевског језера у Лозани. Иако припада МОК-у, послује самостално и не налази се у самом седишту Комитета већ дели зграду са Олимпијским истраживачким центром. На идеју за оснивање музеја дошло се још давне 1915. године али тек 1993. године добија своју сталну локацију. Поред многобројних препрека на које се наилазило током времена, музеј је коначно отворен у Шато де Видију. До тада је премештан више пута. Музеј је отворио 1993. године тадашњи председник МОК-а, Хуан Антонио Самаран. Од свог отварања, поред сталних изложби, музеј је имао преко 200 привремених изложби и преко 3,5 милиона посетилаца од којих су две трећине туристи из других земаља. Самаран је 1982. године успешно спровео у дело идеје Пјера де Кубертена, отворивши привремени музеј који је успешно наставио да сакупља и истражује историјске чињенице везане за олимпијски покрет и Олимпијске игре. Како прикупљање података изискује обимнија истраживања, и даље се наилази на нове информације везане историју Олимпијских игара, дугу преко 100 година. Музеј какав данас познајемо, прошао је кроз многе етапе, више пута је био затваран и премештан, често и оспораван јер су тадашњи чланови МОК-а сматрали да нема потребе отворати институцију те врсте.

Развојем модерног друштва и величањем спорта, Олимпијски музеј (сл. 14), представља много више од скупа предмета везаних за олимпизам. Његова улога превазилази МОК, Олимпијске игре и олимпијски покрет и обухвата све људе широм света. Музеј такође има улогу места на коме се сакупљају и чувају подаци. Једна од основних мисија музеја је да пружи најбољу могућу едукацију о олимпизму чији принципи настоје да уједине физичке и интелектуалне квалитете човека. Због свега овога, музеј, јединствен у свету, престаје да буде само изложбени простор и постаје један од главних покретача и промотера духа олимпизма.

Слика 14 – Олимпијски музеј у Лозани

Међународни олимпијски комитет на своје питање „како радимо“, односно на основу чега делују нас доводи до **извора прихода МОК-а** (<https://www.olympic.org/ioc-financing-revenue-sources-distribution>).

МОК може примати поклоне и легате и тражити све друге изворе прихода који му омогућавају да испуни своје задатке. МОК прикупља приходе од експлоатације било ког од својих права укључујући (али не ограничавајући се): телевизијска права, спонзорства, лиценце, Олимпијске некретнине, као и права по основу Церемонија Олимпијских игара (сл. 15).

Слика 15 – Извори прихода МОК-а

У циљу унапређења развоја олимпијског покрета, МОК може дати део свог прихода Међународним спортским федерацијама, Националним олимпијским комитетима, укључујући Олимпијску солидарност и Организационе комитете Олимпијских игара. Дистрибуција средстава МОК-а приказана је на сл. 16.

Слика 16 – Дистрибуција средстава

Олимпијско спонзорство представља везу између олимпијског покрета и међународних корпорација, остварену са циљем генерисања подршке олимпијском покрету и Олимпијским играма уз остварење разних погодности спонзорима. Спонзори и спонзорски уговори обезбеђују око 45% прихода олимпијског маркетинга. На сваком нивоу спонзорство компанијама спонзорима обезбеђује различите врсте маркетинг права и ексклузивности коришћења олимпијских симбола (<https://www.olympic.org/sponsors>).

Спонзорство у свом изворном облику се први пут појавило на Играма 1912. године у Стокхолму. Десет шведских компанија је купило ексклузивна права фотографисања и продаје сувенира Игара, а откупљена су и права за постављање вага за мерење тежине намењених гледаоцима на борилиштима.

Један од свакако највећих програма МОК-а данас је и ТОП програм олимпијских партнера (The Olympic Partner Programme - TOP). У оквиру овог програма налазе се

највеће мултинационалне компаније са обавезом закључења уговора у минималном трајању од четири године. Овај програм започет је 1985. године и под директном је контролом МОК-а и представља једини вид спонзорства са ексклузивним правима на Летње и Зимске Олимпијске игре (сл. 17).

Слика 17 – Спонзори олимпијског партнерског програма

Права ТВ преноса - Ово је до скоро био један од најчешћих и најпрофитабилнијих начина сарадње између МОК-а и глобалне ТВ мреже. Глобалне ТВ мреже би унапред платиле права преноса спортских манифестација организатору, а сав приход од продаје рекламног простора би задржавале за себе.

Поред ТВ преноса следеће могућности остваривања финансијске добити су присутне:

- закуп термина
- ТВ мрежа као партнер

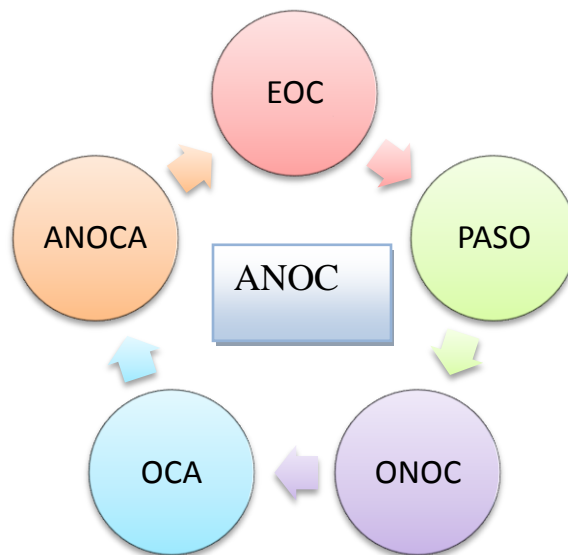
- Уговори са регионалним ТВ станицама
- Плати да би гледао (ППВ)
- Синдикат ТВ мрежа

У оквиру олимпијских маркетинг програма налазе се и олимпијски програми **продаје карата и лиценцирања, филателијски, нумизматички и други програми** који такође финансијски доприносе олимпијском покрету.

6.4.1. Национални олимпијски комитети (НОК)

Национални олимпијски комитети којима припадају и Олимпијски комитет Србије и Црногорски олимпијски комитет имају своја права и обавезе који су одређени олимпијском повељом. Они припадају удружењу националних олимпијских комитета (ANOC). Удружење националних олимпијских комитета састаје се најмање једном сваке две године да би разменило информације и искуства у циљу учвршћивања своје улоге у олимпијском покрету. ANOC препоручује МОК-у начин коришћења фондова формираних на основу продаје ТВ права, а посебно средстава олимпијске солидарности. Чланство ANOC -а чине сви национални олимпијски комитети, односно континентална удружења националних олимпијских комитета:

- Удружење националних олимпијских комитета Африке – ANOCA
- Олимпијски савет Азије – ОСА
- Европски олимпијски комитети – ЕОС
- Панамеричка спортска организација – PASO
- Национални олимпијски комитети Океаније – ONOC (сл.18).

Слика 18 – Приказ континенталних организација НОК

Мисија НОК-а је да развија, промовише и штити олимпијски покрет у својој земљи, а у складу са олимпијском повељом. Улога НОК-а је следећа:

- да негује основне принципе и вредности олимпизма у својој земљи, посебно у области спорта и образовања, промовисањем програма олимпијског образовања и васпитања на свим нивоима школа, Универзитета и спортских институција; као и да се залаже за стварање институција које су посвећене Олимпијском образовању, посебно Националне Олимпијске Академије, олимпијског музеја, као и других програма, укључујући културне, а у вези са олимпијским покретом;
- да обезбеђује поштовање олимпијске повеље у својој земљи;
- да подстиче развој врхунског спорта, као и „спорта за све“;
- да помаже обучавање кадрова који раде у спортској администрацији и то организовањем курсева и обезбеђивањем да ти курсеви доприносе пропагирању основних принципа олимпизма;
- да предузима мере против сваког облика дискриминације и насиља у спорту;
- да усвоји и примењује светски анти-допинг кодекс (ИОС, 2016).

НОК има искључиво овлашћење да представља своју земљу како на Олимпијским играма, тако и на свим регионалним, континенталним и светским мулти-спортским такмичењима која су под покровитељством МОК-а. НОК има искључиво овлашћење да бира и одређује град који може поднети захтев за кандидатуру за организовање Олимпијских игара у својој земљи. Да би испунио своју мисију НОК може да сарађује са државним органима са којима треба да развија хармоничне односе. Међутим, НОК не сме да се повезује са било каквим активностима који су у супротности са олимпијском повељом. НОК мора да сачува своју аутономију и да се одупре притисцима било које врсте укључујући, али не ограничавајући се на политичке, правне, економске и верске притиске који могу да га спрече да испуњава своје задатке у складу са олимпијском повељом.

НОК установљава, организује и води своју делегацију на Олимпијске игре, регионална, континентална и светска мулти-спортска такмичења која су под покровитељством МОК-а и одговоран је за понашање свих чланова његове делегације. НОК одлучује о приступу спортиста које предлажу његове националне федерације. Такав избор се не заснива само на спортским резултатима спортисте, већ и његовој способности да служи као пример спортској омладини своје земље. Такође, НОК обезбеђује опрему, транспорт и смештај за чланове његове делегације и потписује уговоре у вези са осигурањем (у случају смрти, повреда, болести, медицинске неге итд.)

НОК има права:

- да одреди ознаку, односно идентификацију која ће стајати уз његово име;
- да шаље такмичаре, званичне делегације и друго тимско особље на Олимпијске игре, а у складу са олимпијском повељом;
- да користи бенефиције олимпијске солидарности;
- да користи одређене олимпијске некретнине под овлашћењем МОК-а;

- да учествује у активностима под вођством или покровитељством МОК-а, укључујући регионалне Игре;
- да припада асоцијацијама НОК-ова признатих од стране МОК-а;
- формулише предлоге МОК-у у вези са олимпијском повељом и олимпијским покретом, укључујући Олимпијске игре;
- да изнесу своје мишљење у вези са кандидатурама за организацију Олимпијских игара;
- да учествују, на захтев МОК-а, у активностима комисија МОК-а;
- да сарађују у припреми олимпијског конгреса;
- да остварују друга права утврђена олимпијском повељом или од стране МОК-а (ИОС, 2016).

Олимпијска повеља препоручује следеће активности НОК-овима:

- Редовно организовање, ако је могуће сваке године, *олимпијски дан* или *олимпијску недељу*, у циљу промовисања олимпијског покрета.
- Да у своје активности укључује и промовисање културе и уметности у области спорта и олимпизма.
- Да учествује у програмима олимпијске солидарности.
- Да тражи изворе финансирања на начин који је у складу са фундаменталним принципима олимпизма (ИОС, 2016).

НОК према олимпијској повељи у свом саставу мора имати:

- све чланове МОК-а из земље, уколико их има; а такви чланови морају имати право гласа на скупштинама НОК-а;
- све националне федерације придружене међународним федерацијама управљајући спортовима који се налазе у програму Олимпијских игара;

- изабране представнике спортиста, који морају узети учешће на Олимпијским играма, а који морају да се повуку са тог места најкасније до краја треће олимпијаде након последњих Олимпијских игара на којима су учествовали (ИОС, 2016).

У свом саставу НОК може имати и:

- националне федерације, придружене међународним федерацијама, које су признате од стране МОК-а, спортова који не улазе у програм Олимпијских игара,
- мулти-спортске групе и друге спортско оријентисане организације или њихове представнике, као и држављане земље НОК-а који дају допринос развоју спорта и олимпизма.

6.4.2. Организациони комитет Олимпијских игара (ОСОГ)

Активности града домаћина Олимпијских игара почињу седам година пре одржавања Игара, тренутком избора града домаћина од стране Међународног олимпијског комитета (Шиљак, 2013). Избор града домаћина је у овлашћењу скупштине Међународног олимпијског комитета. Само онај град чију је кандидатуру одобрио Национални олимпијски комитет његове земље се може кандидовати. Влада земље било ког града кандидата мора да достави МОК-у правно обавезујући инструмент, којим се она обавезује и гарантује да ће се земља и њени државни органи понашати у складу са поштовањем олимпијске повеље. Добијањем домаћинства Олимпијских игара, у сврху њихове организације НОК има дужност да оснује организациони комитет Олимпијских игара који од момента када је конституисан директно извештава извршни одбор МОК-а.

Организациони комитет Олимпијских игара има статус правног лица у земљи града домаћина. Извршни орган организационог комитета Олимпијских игара обухвата: члана

МОК-а, председника и генералног секретара НОК-а и најмање једног члана кога је одредио град домаћин. Он такође може укључивати и представнике јавне власти или других водећих личности. Организациони комитет Олимпијских игара мора деловати у складу са олимпијском повељом. У циљу окупљања свих такмичара, званичника и другог особља тимова на једном месту, организациони комитет Олимпијских игара мора да обезбеди олимпијско село за период који утврђује извршни одбор МОК-а. Олимпијско село мора испуњавати све захтеве утврђене од стране извршног одбора МОК-а као што су на пример квоте за смештај делегација земаља.

Менаџмент Олимпијских игара подразумева да будући организациони комитет Олимпијских игара почиње кандидатуром свог града за домаћина ОИ а завршава се предајом извештаја МОК-у по завршетку Игара (Шкаро, 2012).

Поред тога, организациони комитет Олимпијских игара мора да обезбеди одговарајући смештај и службене просторије уколико се одређене манифестације дешавају на локацији која није у граду домаћину Игара, а у складу за захтевима извршног одбора МОК-а. Такође, дужан је да организује различите догађаје културног програма у периоду целокупног трајања олимпијског села. Културни програм, пре његове реализације, мора бити достављен на одобрење извршном одбору МОК-а (Шиљак, 2013). Такође, сви пратећи сегменти организације Игара, међу којима је и одрживост развоја имају своје пројекте који су брижљиво испланирани и спроводе се према фазама плана а на основу донетих докумената.

Позив за учествовање на Олимпијским играма шаље се свим Националним олимпијским комитетима од стране МОК-а и то годину дана пре церемоније отварања Игара. Само Национални комитети признати од стране МОК-а могу да шаљу пријаве такмичара за учешће на Олимпијским играма, а свака пријава је предмет прихватања од стране МОК-а.

НОК треба да пријави такмичаре који су препоручени од стране одговарајуће националне федерације и то оних које су адекватно припремљене за висок ниво међународне конкуренције. НОК мора испитати валидност пријава предложених од стране одговарајућих националних федерација и да се постара да нико није искључен због расних, верских или политичких разлога или било ког облика дискриминације, с тим да не постоји старосна граница на Олимпијским играма, за разлику од оне која је утврђена такмичарским правилима одговарајуће међународне федерације, а што је одобрено од стране извршног одбора МОК-а. По одобрењу НОК-а пријаве се шаљу Организационом комитету Олимпијских игара који их мора узети у обзир.

6.4.3. Програми деловања МОК-а

Програми деловања МОК-а су бројни и разноврсни и приказани су на сл. 19 и у табели 4.

Слика 19 – Програми деловања МОК

Табела 4

ПРОГРАМИ ДЕЛОВАЊА МОК-а			
Слављење Олимпијских игара	Промоција олимпизма у друштву	Управљање олимпијским покретом	Подршка и заштита „чистог“ спорта
Од кандидата до града домаћина	Спорт и активно друштво	Олимпијски програм 2020	Олимпијска солидарност
Одрживост и развој	Жена у спорту	Добро управљање	Програм каријере
Легат	Образовање	Етика	Простор за спортисте
	Друштвени развој	Спортска правила	Борба против допинга
	Спорт за наду	НОК-ови	Превенција манипулације на такмичењима
	Мир кроз спорт	МСФ	Слика здравог тела
	Сарадња са УН	Организациони комитети ОИ	Узнемиравање и злостављање у спорту
	Центри олимпијских студија	Признате организације	
	Олимпијски дан		

Управо ови програми могу бити параметар за усклађеност рада НОК-ова са МОК-ом. У истраживању је дато објашњење како су настали програми Жена у спорту, Мир кроз спорт, Животна средина, образовање, Олимпијске вредности и Легат.

6.4.3.1. Жене у спорту

Када су обновљене Олимпијске игре 1896. године, чак и сам оснивач Игара барон Пјер де Кубертен се није слагао са учешћем жена на њима. Овај проблем је био тема многих расправа међу члановима МОК-а. Међутим, Гркиња Мелпомени, је на тим првим Олимпијским играма ипак незванично учествовала, истрчавши трку маратона за 4 сата и 30 минута (Шилјак, 2013).

Жене су почеле са учешћем тек на Олимпијским играма у Паризу 1900. године и то у два спорта: голфу и тенису. Прва жена која је постала олимпијски шампион освојивши две златне медаље у тенису, била је Шарлота Купер из Велике Британије. На Олимпијским играма у Лондону 1908. године учествовало је 36 жена. Тек 1924. године је МОК одлучио да одобри веће учешће жена на Олимпијским играма. На Играма које су одржане до I светског рата број такмичарки је био релативно мали, али са повећањем броја спортских дисциплина и њихов број се повећавао. Такмичиле су се у следећих шест спортова: тенис, голф, стреличарство, уметничко клизање, пливање и скокови у воду.

На Олимпијским играма које су се 1920. године одржале у Антверпену, од 2669 такмичара учешће је узело само 78 жена. У међувремену се број спортова у којима су жене учествовале повећао, тако да су се оне поред претходно наведених, такмичиле у мачевању, атлетици и гимнастици. У периоду између два светска рата дошло је до озбиљних помака у женском спорту, у смислу да су својим резултатима скренуле пажњу на себе. Све више је било спортова у којима су наступале жене, самим тим и њихово учешће је било бројније.

На Олимпијским играма у Лондону 1948. године значајно се повећао број учесника женског пола. Од 4099 спортиста – 385 је било жена. Италијанка Ђулијана Сенал Минузо је прва жена у историји Олимпијских игара која је дала спортску заклетву на церемонији отварања Зимских олимпијских игара 1956. године у Кортини д'Ампецо. На XIX Олимпијским играма у Мексику, 1968. године, први пут у историји Олимпијских игара жена је упалила олимпијски пламен на стадиону. Била је то Енрикета Базилио. У Минхену 1972. године, част да прочита олимпијску заклетву на отварању Летњих игара припала је Хеиди Шулер. Први пут се такмичило више од 1000 жена. МОК је 1973. године одлучио да и оне могу постати чланови МОК-а. Након 1976. године број спортова у којима су се такмичиле се повећао; почеле су да се такмиче у кошарци, рукомету и веслању (Шиљак, Фрагкиадакис, 2005).

Године 1981. су Пирјо Хагман из Финске и Флор Исава Фонсека из Венецуеле постале прве жене чланице МОК-а. У међувремену је листа жена чланица проширена многим значајним именима женског спорта. МОК је 1991. године донео одлуку да сваки нови спорт који се уведе у програм такмичења на Олимпијским играма подразумева и женска надметања. Сто година након првог наступа жена на Олимпијским играма дошло је до евидентних промена у погледу броја такмичарки. У Сиднеју 2000. године је учествовало 4069 жена. То је чинило скоро 40% укупног броја такмичара. На XXVIII Олимпијским играма у Атини жене су се такмичиле у 26 од могућих 28 спортова, са рекордних 41% учесника.

Од почетка одржавања Зимских Олимпијских игара 1924. године, жене су се такмичиле на њима. На I Зимским Олимпијским играма је било тринаест жена учесница. У почетку су се такмичиле само у уметничком клизању, да би касније стекле право да се такмиче у већини зимских спортова у којима се такмиче и мушкарци. На Олимпијским играма које су одржане 2002. године у Солт Лејк Ситију, од 1513 такмичара, 886 су биле жене што је износило више од 50% укупног броја учесника.

Значајан прираст жена у такмичарском програму Олимпијских игара који се бележи закључно са играма у Риу 2016. године (око 45%), отворио је питање реализације и других одлука МОК-а, а пре свега оних које се односе на учешће жена на лидерским позицијама у спортском покрету. Од Хуан Антонија Самарана, 1981. године је потекла иницијатива за укључење жена као чланова МОК-а (116 чланова – 12 су жене). На олимпијском конгресу у Паризу (1994) уочено је да нема довољно жена у покрету, након чега је већ 1995. формирана радна група *Жена и спорт*. Рад посебне групе за права жена у оквиру МОК-а, је директно унапредио женски спорт. Напредак је постигнут захваљујући преданом раду жена из многих земаља, желећи да буду део спортског покрета и његовог развоја. Олимпијски покрет нарочито се залаже за равноправно учешће жена у свим сегментима спорта (Шиљак, Фрагкиадакис, 2005).

У оквиру радне групе *Жене и спорт*, Међународни олимпијски комитет је 1997. године поставио циљеве за повећање броја жена на лидерским и административним пословима. унутар Олимпијског покрета. До краја 2005. године Национални олимпијски комитети, међународни спортски савези и спортска тела унутар покрета, требало је да обезбеде женама најмање 20 процената учешћа у управљачким позицијама, односно структурама задуженим за доношење одлука.

У 2004. години радна група је прерасла у Комисију за жене и спорт. Госпођа Анита де Франц, која је постала члан МОК-а 1986. године, изабрана је за члана извршног одбора 1993. године, а од 2004. године је председник комисије за жене и спорт при МОК-у. Постала је прва жена потпредседник у МОК-у 1997. године, а те године је Наваел ел Мутавакел изабрана за министарку спорта и омладине у Мароку и тако постала прва муслиманка икада изабрана у чланство МОК-а.

6.4.3.2. Мир кроз спорт

Данас се улаже велики напор за оживљавање институције олимпијског примирја са тешко достижним циљем престанка непријатељстава за време свих будућих Олимпијских игара, али и након њиховог завршетка са крајњим исходом – мирним решењем свих разлика.

Скупштина УН-а је први пут 1993. године једном резолуцијом позвала на глобално примирје током трајања Олимпијских игара. Да би се традиција грчког примирја наставила и нашла своје место у данашњем друштву, односно у олимпијском покрету, у јулу 2000. године Међународни олимпијски комитет је основао у Атини Међународни центар олимпијског примирја у тесној сарадњи са грчким Министарством спољних послова. Реч је о једној међународној, невладиној организацији која представља трајну институцију Међународног олимпијског комитета. Њен циљ је коришћење спорта и олимпијских идеала за промовисање мира и разумевања не само за време Игара, него и пре и после њих.

Олимпијски покрет за мир је искључиво неполитичка организација и као такав упућује снажан симболични апел за престанак, бар на неколико дана, употребе силе, за време Олимпијских игара али и након њих. Има за циљ да искористи Олимпијске игре и снагу њиховог светског одјека, стављајући опробани инструмент мира у руке Организације уједињених нација, моћних земаља али и самих зараћених држава. Само у последње две деценије Олимпијско примирје је примењено више пута.

Олимпијски покрет је успео 1994. године у Босни за време рата да обезбеди само један дан мира за време зимских Олимпијских игара у Норвешкој (Шиљак, 2013). Уницеф је искористила овај дан примирја да вакцинише 10000 деце у свим зараћеним странама. На Олимпијским играма у Сиднеју 2000. године тимови Северне и Јужне Кореје дефиловали су заједно на стадиону под заједничком заставом. Тешко је замислити други догађај поред

Олимпијских игара, који би дао шансу и мотив да се овако импресивно симболично заједно појаве. Иницијатива примирја има све већу подршку на светском нивоу. Декларација *Миленијум* Уједињених нација која је донета у септембру 2000. године садржи посебан став за промовисање олимпијског примирја (сл.20) што је потписало више од 160 државника из целог света.

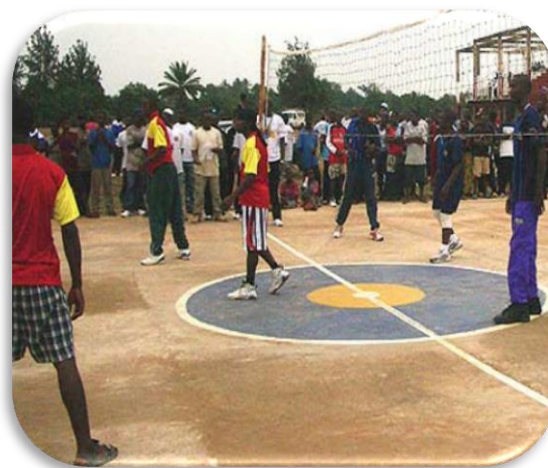

Слика 20 - лого олимпијског примирја

Започето је потписивање прогласа за олимпијско примирје од стране светски познатих личности. Потписе је ставило више од 350 политичких, верских, спортских, културних и друштвених личности. Двојица који су први потписали били су тадашњи министри спољних послова Грчке - Јоргос Папандреу и потпредседник Међународног центра за Олимпијско примирје и турски шеф дипломатије - Исмаил Цем. Нелсон Мендела и 23 познате личности из света културе додали су своје потписе. У јулу 2003. године у Прагу, сви чланови МОК потписали су проглас, упућујући званично овај светски захтев свим члановима олимпијске породице.

У циљу испуњења своје мисије и улоге МОК реализује широм света различите пројекте, а нарочито у земљама у којима је олимпијски покрет на одређени начин угрожен или је веома слабо присутан. Поред МОК-а у такве пројекте се укључују и организације које припадају олимпијском покрету.

Један од интересантнијих примера пројеката које спроводи МОК, јесте пројекат реализован у Либерiji. У граду Монровија у Либерiji, на Антоанета Тубман стадиону, МОК и *Мировна Мисија УН-а у Либерiji* покренули су 2. марта 2007. године, петонедељни пројекат широм земље под називом „Спорт за Мир“ уз присуство председника Либерije, председника Националног олимпијског комитета Либерije, специјалног саветника генералног секретара УН-а за спорт за развој и мир, као и шефа мировне мисије (сл.21).

Слика 21 - Спорт за мир, Либерија 2007.

Циљ је био успоставити дијалог кроз спорт. Организован у сарадњи са владом Либерije, либеријским НОК-ом, међународним олимпијским центром за мир и локалним организацијама, овај програм је укључио младе из 15 либеријских округа у спортским активностима као што су фудбал и одбојка, а све у циљу успостављања дијалога завађених страна, а самим тим изградњи мирнијег друштва (Шиљак, 2013).

О том пројекту тадашњи председник МОК-а Жак Рог је рекао: „*Овај пројекат је одличан пример како различите организације и институције могу да створе синергије да би се постигао заједнички циљ - промовисање мирног друштва у Либерiji. Спорт је, у суштини, једини језик који свако разуме и има огромни социјални и образовни утицај, а*

спортске активности на промоцију интеракције, толеранције и дух фер-плеја. Ако се млади уче кроз спорт да поштују једни друге, они ће бити добро припремљени за њихове улоге доприносећи изградњи бољег друштва“ (www.olympic.org/news?articleid=54677). Ово спортско такмичење је користило за подизање свести јавности о социјалним питањима, као што су HIV-AIDS, сексуалног искоришћавања и злостављања, силовања и помирења.

Овај пројекат се не би могао реализовати без потребне опреме, па је МОК донирао велике количине дресова, лопти, патика, мрежа и друге опреме. Донација МОК-а је била на захтев радне групе „Спорт за Мир“ која је формирана годину дана раније како би се истражиле могућности кроз које би се спорт ефикасно искористио за промовисање мира и јединства у Либерiji.

6.4.3.3. Животна средина

Олимпијски покрет прихватио је чињеницу да, нарочито због свог глобалног карактера, има посебну одговорност да подигне свест и имплементира идеје о одрживом развоју широм планете. олимпијски покрет, чији је циљ, према олимпијској повељи и да „допринесе стварању мирнијег и бољег света“, у многоме прати глобални тренд препознавања и суочавања са проблемима људског развоја и њеног утицаја на животну средину. Овим се доприноси успешној припреми човечанства за будућност кроз настојање да се социјални и економски напредак догађа само у складу са заштитом животне средине и природних ресурса. Због саме универзалности спорта, олимпијски покрет има способност да игра активну улогу у промовисању ових идеја о одрживом развоју на интернационалном нивоу. Због тога је МОК одлучио да олимпијски покрет може имати сопствени програм активности које треба предузети и циљева који се морају достићи.

Један од задатака програма покрета јесте и да популаризује концепт међу својим чланицама и анимира их како би се активније укључили у програме одрживог развоја планете, дајући основна полазишта и препоруке за остварење датих циљева. Социо

економски аспект програма доследан је сврси олимпизма, описане у фундаменталним принципима из олимпијске повеље: „Ставити спорт у службу хармоничног развоја човека настојећи да се успостави мирније друштво које ради на очувању људског достојанства" (ИОС, 2016). Читав програм олимпијског покрета базира се на три циља:

- унапређене социо економских услова,
- очување и менаџмент ресурса неопходних за одржив развој
- јачање улога главних група и највећих друштвених чинилаца.

Иницијатива Олимпијског покрета служи и као теоретски и практични водвиљ свим члановима покрета како МОК-у, међународним федерацијама, националним олимпијским комитетима, организационим одборима итд. тако и клубовима, спортистима и свим спортским радницима. Имплементација иницијатива, наравно, мора се вршити независно од социјалног, економског, географског, климатског, културолошког или верског контекста, што је једна од основних карактеристика покрета уопште.

Одржив развој могућ је само уколико је праћен задовољавањем основних културолошких и материјалних потреба које су неопходне свим члановима друштва како би могли да живе у достојанству и буду део позитивне друштвене струје у окружењу коме припадају.

Истицање у први план вредности олимпизма и активности олимпијског покрета у контексту одрживог развоја, и јаче међународне сарадње у том смислу надано ће установити социјално одговорније образце понашања како би се промовисао етос живота у окружењу које се може ослонити само на обновљиве ресурсе. Ово укључује велики број стратегија одрживости и промена ставова становништва али и великих друштвених чинилаца о проблемима загађења, очувања или унапређења здравља и заштите животне средине, што заједно обједињује неке од дугорочних циљева Олимпијског покрета. Највећи глобални спортски покрет настоји да интегрише овај концепт у друштво кроз позитиван пример приступа изградњи спортских објеката и организације великих

спортских догађаја које обезбеђују њихову хармоничну интеграцију у окружење. Уколико се овај тренд не настави, и битне промене догоде у приступу организацији спортских догађаја, мегаломански приступ спорту могао би довести до тога да је позитивне аспекте олимпијског легата могуће доживети искључиво у веома развијеним, великим урбаним срединама и центрима развијеног света.

6.4.3.4. Образовање

Термин олимпијско образовање, појавио се 70-их година прошлог века, претпостављајући вредности идеје присутне у филозофији олимпизма. Примарни циљ овог вида образовања био је да се хуманистичке вредности олимпизма подразумевано нађу у плану и програму школског образовања. Тиме би моралне вредности олимпизма постале универзалне као и његови ставови према етичким питањима као што су фер-плеј, насиље, варање, злоупотреба допинг средстава, комерцијализација, једнакост, итд. Читав олимпијски покрет се последњих деценија сусреће са оштрим критикама јавности због све већег броја интрига које окружују одржавање Игара, а које су у директној супротности са идеалима које олимпизам промовише. Читава атмосфера доприноси нарушавању репутације олимпијског покрета као чиниоца у едукацији као и вредновање самог програма олимпијског васпитања у школама.

Европа је често играла одлучујућу улогу у развоју олимпијског покрета. МОК-ова активна промоција олимпијског образовања има своје корене у Европи. Године 1991. председник ЕОК-а, Жак Рог је основао прве Европске Олимпијске Омладинске дане у Бриселу. Ова манифестација је касније прерасла у Европски омладински олимпијски фестивал - ЕУОФ. У томе га је снажно подржао Хуан Антонио Самаран, председника МОК-а у то време. Од краја Другог светског рата до краја прве деценије 21. века, процес европеизације је прихватио многе олимпијске елементе и охрабрио сарадњу и пројекте између МОК-а, ЕОК-а и Европског Савета, ЕУ и ЕК. Ово је постало још једно важно поглавље у односима између олимпизма и Европе и ставља посебан акценат на младост.

Први олимпијски фестивал младих је примио донацију од Европске уније и од тада је стално добија. Још један важан догађај што се тиче образовног утицаја олимпизма се десио 2000. године када су се Самаран и Вивијен Рединг (Луксембург), европски комесар "Генералног директората за образовање и културу", договорили да ближе сарађују на промоцији олимпијских вредности у образовању (Шиљак, 2017).

Годину дана касније континентална организација Европских олимпијских комитета (ЕОК) и ЕУ постали су партнери када су заједно покренули пројекат олимпијског васпитања под називом "Спорт, школе и олимпијске вредности у Европи". Септембра 2001. године, само неколико недеља након његовог избора за председника МОК-а, Жак Рож, дугогодишњи представник ЕОК-а, и Рединг потписали су уговор за овај образовни пројекат. Ово је био заједнички подухват три националне олимпијске академије из Холандије, Француске и Италије и трајао је 12 месеци 2001-2002. године. Један од циљева овог пројекта био је да се спроведу и прошире резултати за предстојећу "Годину Европске Уније посвећену образовању кроз спорт" 2004. године. Укупно око 150.000 ученика узраста од 9 до 13 година је учествовало у пројекту у ове три земље. Око 6.100 разреда је било укључено у овај програм. Лекције су биле везане за школске предмете (нпр. физичко васпитање, географију, историју, ликовно).

Свака национална олимпијска академија понудила је сарадњу партнерима у њиховим образовним и спортским системима. У свим земљама лекције су биле повезане са ваннаставним спортским догађајима, као што су Зимске олимпијске игре у Солт Лејк Ситију, и активности за Олимпијску недељу и Олимпијски дан током целе 2002. године. Иако су, на крају 2002. године, резултати овог пројекта умрежавања сматрани успешним, од стране представника све три НОА, није дошло до проширења на друге земље ЕУ као што је првобитно планирано. У години Европске Уније "Образовање кроз спорт 2004." подржано је око 185 локалних пројеката од стране ЕК у износу од 12,1 милиона евра. Неки пројекти су дали веома реалну суштину олимпијских вредности у спорту као што су "фер

плеј", "узајамно поштовање", итд. Године 2004. Комесар Европске комисије, Вивијан Рединг, промовисала је Европско образовање и олимпијску годину. образовање кроз спорт, рекла је она, значи "оживљавање олимпијских идеала." Комисија ЕУ за културу и образовање и Организациони одбор за Олимпијске игре 2004. године у Атини договорили су се око пројекта сарадње. То је требало да омогући да 28-оро перспективних младих спортиста из Европе учествује у олимпијском кампу младих у Грчкој као "олимпијски шампиони у образовању". Снажан развој односа између Европе и олимпизма развио се још даље од 2006. године, кроз четири важна корака. 2007. године објављена је "Бела књига о спорту", од стране Генералног директората за образовање и културу, и на крају је усвојена од стране Европске конференције министара за спорт. Бела књига о спорту ЕУ, у којој су укључене речи самог Кубертена, почиње на следећи начин: Спорт је све већи социјални и економски феномен који даје важан допринос стратешким циљевима солидарности и просперитета Европске Уније.

Олимпијски идеал развоја спорта да промовише мир и разумевање међу народима и културама, као и образовање младих људи, рођен је у Европи и негован од стране Међународног олимпијског комитета и Европских олимпијских комитета. Спорт привлачи Европљане, већина људи редовно учествује у спортским активностима. То развија важне вредности као што су тимски дух, солидарност, толеранцију и фер-плеј, доприноси личном развоју и испуњењу. (ЕУ, Бела књига, 2007). "Пјер де Кубертен" - акциони план Европске комисије истиче осам важних области у предстојећим активностима широм ЕУ.

Након Беле књиге о спорту још један важан корак је била коначна ратификација Лисабонског споразума (2007) који је ступио на снагу 1. децембра 2009. године.

За две деценије од тих првих Европских олимпијских младих дана, Олимпијски покрет у Европи и Европска унија су постали партнери у промовисању доброг и уравнотеженог образовања кроз спорт, инспирисани Олимпијским врлинама и вредностима. Оба партнера улажу неке од својих главних напора и активности у младе.

Постоји најмање пет важних елемената око којих се ова два актера у Европи и олимпизму слажу. Оба су се фокусирали на активности за развој спорта и омладине, оба имају визију Пјер де Кубертена као главну референтну тачку, али оба такође узимају у обзир и тренутне изазове у европском друштву и претње олимпијском покрету.

Ширење олимпијског образовања и пропагирање олимпијских вредности је у порасту последњих година. Земље као што су Чешка Република, Литванија, Пољска, Грчка, Русија и Украјина су већ укључиле олимпијске идеале и начела као циљеве друштвеног и моралног васпитања у школским спортовима и физичким активностима. У готово свим земљама ЕУ олимпијски идеали као што су фер-плеј, узајамно поштовање и разумевање су повезани са физичким васпитањем. Олимпијско васпитање као "образовања о вредностима" је подржано од стране националних, континенталних и међународних олимпијских комитета, као и од стране Европског савета, Европске уније и Европске комисије за културу и образовање.

6.4.3.5. Олимпијске вредности

Евидентна је повезаност олимпијских вредности са олимпијским образовањем. Олимпијско образовање је последњих деценија доживело значајну експанзију на глобалном нивоу. Почевши од имплементације олимпијских вредности у план и програм грчког школства, према стандардима Међународног олимпијског комитета и Интернационалне олимпијске академије, овај пројекат је убрзо почео да се примењује широм света. Национални олимпијски комитети, у сарадњи са Министарствима просвете, науке и спорта, формирали су различите варијанте примене олимпијског образовања, прилагођене поднебљу, културолошким и друштвеним нормама.

Највише пажње Олимпијском образовању посвећују Канада, Велика Британија, Сједињене државе, Аустралија, Нови Зеланд, Шпанија, Јапан, Кина, Немачка. Посебни

образовни материјал за најмлађе је у примени, како у Канади, тако и у Сједињеним државама и Аустралији. Овај материјал прати и приручник за наставнике а најмлађе уче о историји Олимпијског покрета, олимпијским вредностима, олимпијским симболима и другим темама везаним за Олимпизам.

Са академске тачке гледишта, да би се разумео Олимпијски покрет, важно је - не само поседовати знање о Олимпијским играма као таквим, већ и стећи детаљно интердисциплинарно знање о хуманистичким вредностима, које су веома важне за јединственост олимпијског спорта и олимпијског покрета.

Центри Олимпијских студија признати од стране МОК-а, након што је претходно потврђен њихов трогодишњи рад на пољу истраживања у области Олимпизма су из следећих држава: Аустралија, Белгија, Бразил, Канада, Кина, Кинески Тајпеј, Немачка, Велика Британија, Италија, Јапан, Нови Зеланд, Русија, Шпанија, Швајцарска, Украјина и САД.

Русија је тренутно једина држава која има посебан факултет посвећен Олимпизму који је признат од стране МОК-а. Поред овог факултета постоје још и Мастер студије у области Олимпизма које се изучавају у Грчкој, Немачкој, Белгији, Шпанији, Сједињеним државама, Швајцарској, Великој Британији, Француској и Тајвану. (Перовић, 2014).

Међународне МА Олимпијске студије имају подршку Међународног Олимпијског Комитета. Председник МОК-а др Томас Бах је гарантовао званичну континуирану подршку програма од 2014. године. Несумњиво, ово увећава репутацију МА Олимпијских студија. То што је МОК показао своје интересовање за програм од првих стадијума тј. још од фазе планирања, мора бити веома цењено. Ово нарочито важи за ангажовање МОК Центра за Олимпијске студије који је допринео имплементацији и развоју концепта интернационалног академског пројекта. Од 2013. године глобални профил програма је растао захваљујући подршци Олимпијске солидарности. Током трајања подршке МОК-а,

МА - Олимпијске студије су у могућности да одрже и сачувају постојећи квалитет и континуитет.

Олимпијско образовање у свакој од земаља мора бити у стању да формира позитивну асоцијацију са Олимпијским играма као догађајем. Међутим, ова мисија није сасвим једноставна обзиром да се јавност, нарочито у последње две деценије, почела критички односити према читавом олимпијском покрету. Разлог за то су учестала кршења начела олимпијске филозофије, политичке, комерцијалне и допинг интриге које окружују свет врхунског спорта. Ови фактори допринели су да Олимпијске игре изгубе своју образовну репутацију јер су све ређе виђене као узорне. Међутим, у исто време, ван релативно малог, иако и даље забрињавајућег процента кршења ових начела, Олимпијске игре су увек биле догађај који спаја народе и културе, где спортисти дају пример мирне коегзистенције између припадника различитих раса, култура, нација, друштвених група и сл. И управо у овом контексту Олимпијске игре требају бити посматране, и тада се може открити њихов истински образовни значај и потенцијал.

Према олимпијској повељи, олимпијске вредности представљају основу Олимпијског покрета. Налазе се у свакој акцији и одлуци, а одрживост тих вредности је одиграла значајну улогу у дугорочном успеху олимпијског покрета. Три основне вредности олимпијског покрета су изврност, пријатељство и поштовање (2016).

Изврност означава пружање максималних способности у изабраној професији. Не односи се само на победу, већ и на учествовање и напредовање ради остваривања личних циљева у свакодневном животу комбинујући снажно тело, ум и вољу.

Пријатељство подстиче на разматрање спорта као средства за међусобно разумевање између појединаца и људи из целог света. Олимпијске игре инспиришу људе да напорима превазиђу политичке, економске, полне, расне или верске разлике и успоставе пријатељства упркос тим разликама.

Поштовање обухвата: поштовање које имамо за себе, нечије тело, за друге, за правила и прописе, као и за спорт и околину. У вези са спортом, односи се на поштовање фер-плеја и борбу против допинга и било ког другог неетичког понашања.

Ове вредности се јављају у шест примарних области интересовања Олимпијског покрета (Шилџак, 2013):

- Спорт за све,
- Развој кроз спорт,
- образовање кроз спорт,
- Жене и спорт,
- Мир кроз спорт и
- Спорт и околина

МОК је направио амбициозан програм за учење Олимпијских вредности. Направљен је на веома чврстим темељима. База је у МОК-овој глобалној стратегији за младе. Узимајући у обзир МОК-ову друштвену одговорност и значај спорта за старосне групе, МОК је осмислио стратегију усмерену на одржавању интереса младих за спорт, подстицање да се баве спортом и промоцију олимпијских вредности.

ОВЕП је базиран на основу: учење у пракси, интерактивне базе података (размена информација) и симбола као подстицаја за омладину.

Приручник за кориснике је написала Дајана Биндер, водећи стручњак за олимпијско образовање и намењен је свим наставницима и ученицима који желе да промовишу олимпијске вредности. Приручник их подстиче да користе симболе (кругове, бакљу и медаље) и садржи олимпијске приче као део стимулативног интерактивног програма. Приручник поштује универзалност олимпијског покрета, нудећи наставна средства која се могу користити у целом свету. Из тог разлога, приручник ће бити преведен на разне језике и дистрибуиран преко МОК-а (Биндер, 2007).

Три Олимпијске вредности су модификоване за омладину у овом пројекту и то су:

1. Такмичење - Ова вредност значи дати све од себе, како у игри, на терену, тако и у приватном животу. Важно је учествовати, а не победити, напредовати и поседовати здраву комбинацију ума, тела и воље.
2. Пријатељство - Ова вредност је у срцу олимпијског покрета. Она нас охрабрује да видимо спорт као средство за узајамно разумевање како између појединаца тако и међу људима широм света.
3. Поштовање - Ова вредност укључује поштовање себе и свог тела, поштовање других људи, поштовање правила и прописа и животне околине.

МОК је свестан квалитета и броја постојећих олимпијских образовних програма у свету у циљу ширења поруке олимпијских вредности. МОК и неке организације и институције (Центри олимпијских студија) раде по истим програмима. Вођен напорима и трудом и подстицањем коришћења постојећих стручности, МОК је замолио Аутономни Универзитет у Барселони да прикупи све програме у вези са Олимпијским образовањем. Резултат је импресивна база података која ће ускоро бити коришћена да обогати официјелни сајт МОК-а. На захтев МОК-а Аутономни Универзитет у Барселони је саставио попис од 199 образовних пројеката који укључују:

- 69 иницијатива од стране Организационих одбора за 18 Олимпијских игара (9 летњих и 9 зимских),
- 93 иницијативе од стране 41 националног олимпијског комитета, 6 у Африци, 9 у Азији, 9 у Америци, 15 у Европи и 2 у Океанији,
- 12 иницијатива покренутих од стране Олимпијских музеја укључујући 10 повезаних са НОК-ом,
- 8 иницијатива везаних за 5 топ спонзора (Олимпијски програм),
- 17 пројеката од две МОК-ове признате институције,
- 5 пројеката невладиних организација (Таварес, 2010).

Разноликост пројеката у погледу садржаја и исхода захтева детаљну анализу коју сада врши стручњак чији је посао да постави критеријуме за претрагу тако да корисник брзо нађе оно што тражи. База података ће на тај начин бити практичан, користан и ефикасан инструмент који олакшава рад наставницима и васпитачима у циљу да успоставе нове образовне програме. Интернет омогућава импресиван низ алата, у смислу квалитета и квантитета који нуди фотографије и видео анимације.

Промовисање олимпијских вредности једна је од основних мисија за цео олимпијски покрет. Биндер тврди да млади људи чине будућност олимпијског покрета и ако не радимо нешто за њих, зажалићемо касније (2007). Олимпијске вредности се могу применити у свим животним пољима. Спорт је још увек школа живота која учи младе људе здравој амбицији, заједничкој одговорности, помажући им да поштују напредак групе. Укључивањем олимпијских вредности у њихов начин живота млади људи ће научити много лакше да се уклопе у друштво. Шта више, ове вредности у стварном животу праве баланс контрирајући виртуелном начину живота који данас води већина младих људи.

Званични МОК-ов ОВЕП објашњава да олимпијске вредности могу да се уче по пуном наставном плану и програму посвећеном олимпијском образовању, као што је случај у многим земљама. У идеалном случају, све земље треба да имају обавезан програм наставе посвећен олимпијским вредностима. Ако то није случај, методе ОВЕП-а се могу користити у језику, историји спорта, географији, економији. То је прилагодљив и практичан програм. Циљ МОК-а је да под утицајем ОВЕП-а се у најмање 50% земаља у свету покрене 50 нових пројеката годишње.

6.4.3.6. Легат

Концептуализовање појма Олимпијског легата, сложено је само по себи. Легатом у спорту се могу сматрати све планиране и непланиране, позитивне и негативне, материјалне и нематеријалне структуре које су створене за или у контексту спортског догађаја који настављају да постоје и након што се тај догађај заврши (Манган, Диресон, 2010). Олимпијски легат представља, пре свега дух олимпизма, исту покретачку идеју коју је де Кубертен створио пре више од сто година и коју је оставио будућим генерацијама, како би од ње створили легат за човечанство. Легат је и поузданост организације олимпијског покрета, која је себе учврстила у положају високог утицаја али и одговорности у руковођењу системима спорта на глобалном нивоу, од најмањих, локалних, до међународних спортских надметања највишег ранга, који при томе остају верни идеологији едукативног пре него елитистичког приступа спорту и успостављања неке врсте континуитета између аматерског и такмичарског спорта, рекреативаца и професионалаца.

Постоји неколико изражених проблема у покушају да се овај појам дефинише тако да одговара свим поднебљима и културама са свом њиховом специфичношћу. Проблем дефинисања појма Олимпијског легата постаје посебно уочљив када се примети настојање организационих одбора и националних олимпијских комитета да се концентришу на позитивне аспекте легата (Кашман, 2002), попут унапређења спортске инфраструктуре, повећања туристичког и економског потенцијала регије или државе, оживљавања духа заједнице, унапређење имиџа дестинације и прилике за развој волонтерства. Треба, међутим, напоменути и негативни аспект легата који се првенствено огледа у повећању националног дуга који је проузрокован организацијом великих међународних такмичења и пратећим трошковима конструкције али и одржавања инфраструктуре која се престала користити након завршетка датог догађаја. У негативне аспекте свакако спада и проблем локалног повећања популације у области одржавања међународног спортског догађаја

какав су Олимпијске игре, али и исцрпљивање локалних ресурса, смештајних капацитета и релокација становништва (Кашман, 2002). Лоша или неадекватна организација Игара свакако може оставити овај вид негативног легата граду, што је присутно готово од почетка одржавања модерних Олимпијских игара, и случаја Париза 1900. године, када је неколико лоших организационих одлука довело до изузетно хаотичних Игара које нису достигле потенцијал који им је де Кубертен предвиђао.

Од оснивања, Међународном олимпијском комитету од великог значаја је било да дефинише легат своје највеће и најзначајније активности – Олимпијских игара. Концепт олимпијског легата, међутим, формализује се тек 1980. године када се јавља као јасније дефинисан концепт, уз пратеће правилнике, политку деловања, управљачке процедуре и сл. У наредном периоду, на легат се обрађала значајна пажња што је довело до приметног пораста фокуса на питања легата, па је ускоро већи део плана и програма организационих одбора Олимпијских игара био посвећен управо питањима легата.

МОК је на себе преузео одговорност да се легат градова домаћина буде најбољи могућ па је кроз своју повељу (2016) дефинисао „*промовисање позитивног легата Олимпијских игара градовима и земљама домаћина*“ као део мисије олимпијског покрета. МОК из тог разлога активно развија свој капацитет да се прилагоди будућим трендовима и адаптира глобализацији и социо-политичким променама у свету, у чему лежи његова снага. Имајући то у виду, МОК ради и на помагању организаторима Игара, као и градовима кандидатима, посматрајући и анализирајући шта планирање и организовање Олимпијских игара, као и сама кандидатура може учинити за дату државу, њене градове и саме грађане.

С обзиром на чињеницу да сваки град домаћин има различите приоритете, они су усмерени ка дефинисању својих задатака, дугорочних стратегија и визија од самог почетка процеса кандидатуре, уочавајући при томе начине на које саме Игре могу бити катализатор развоја. МОК то постиже упитником који градови домаћини и кандидати

попуњавају а у којима се тражи формулисање онога што желе да Игре створе као свој легат у датој земљи. Ово последично обезбеђује организаторима Игара јасан циљ током седмогодишњег периода припрема, али и након тога. Фокус постоји и на смањењу трошкова организације Игара, трошкова телевизијских права, али и обезбеђивања најбољих могућих услова за учешће спортиста на Играма (Шиљак, Ђуровић, Селаковић, 2017).

Легат Игара је комплексно питање имајући у виду да су бенефити неретко видљиви тек након неколико година. Многи ће зависити од континуиране подршке локалних власти након престанка рада Организационог одбора олимпијских игара, а други могу бити нешто теже мерљиви или уочљиви, иако их локална заједница сигурно може осетити. Током година, јавили су се бројни случајеви позитивне баштине коју су градови домаћини створили током и након организовања Игара, користећи их као покретача будућег развоја.

Олимпијске игре могу иза себе оставити читаву лепезу легата граду домаћину, почевши од очигледних, спортских, до инфраструктурних, урбанистичких, туристичко-економских, социјалних (едукативних, културних и сл.) и оних који се тичу заштите животне средине. Легат се често дефинише као опипљив и неопипљив, чврст и мек, материјалан или нематеријалан. У сваком случају, легат је дуготрајан, а одређени бенефит у неким аспектима може се приметити и значајно пре самог почетка Игара. У материјално наслеђе Игара спада нова спортска и транспортна инфраструктура или регенерација урбане средине, што заједно унапређује животни стандард у граду, али и имиџ града на локалној и интернационалној сцени. Нематеријално наслеђе, иако наизглед мање приметно, можда представља и значајнији облик легата. Повећана и побољшана радна снага, друштвено расположење, свест о националном поносу, важности очувања животне средине али и спремност да се кроз едукацију истражи сопствена култура и усвоје Олимпијске вредности (Шиљак, Ђуровић, Селаковић, 2017).

Организација највећег спортског догађаја данашњице, граду домаћину даје могућност да свом становништву, али и држави остави дуготрајни легат, који ће промовисати не само град и државу домаћина, већ и спорт уопште. Трајни објекти спортске намене, изграђени или реновирани у ту сврху, при чему се њихова дуговечност или одрживост морају прецизно испланирати, могу се користити дуго након завршетка Игара, чинећи тако трајни легат.

7. ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ СРБИЈЕ

Историјски развој Олимпијског комитета Србије обилује богатим наслеђем, како због дужине свог постојања, тако и због специфичне политичке трансформације кроз коју је пролазила држава Србија, последично обавезујући и њен национални олимпијски комитет на промену. Велики број аутора се бавио историјским развојем националног олимпијског комитета Србије. Захваљујући њима, данашњим истраживачима је олакшан приступ сазнањима до којих су они дошли.

7.1. ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ОКС

Иако је национални олимпијски комитет Србије званично настао 1910. године, идеја олимпијског покрета везана за Србију своје корене има у посети краља Александра Обреновића I Олимпијским играма, у Атини 1896. године, којима је присуствовала српска дипломатска делегација.

Његово званично присуство на Играма обележено је свирањем српске химне и подизањем заставе Краљевине Србије. Иако Србија није учествовала на самим такмичењима, краљев боравак у Атини, састанак са свим члановима МОК-а и његово присуство на спортским такмичењима, забележено је у српској штампи; па је пажња српске јавности усмерена на Игре од самог почетка.

Долазак Краља Александра Обреновића на Олимпијске игре у Атину, београдске “Вечерње новости” од 29. марта 1896. овако су описале: *“Прекјуче је наш Краљ стигао у атинско пристаниште, где га је дочекала поздравна детонација топова из свију ратних бродова. У сусрет нашем Краљу пошао је и поздравио га на јахти грчки краљ Ђорђе са*

престолонаследником Константином, војводом од Спарте, принцом Ђорђевићем и другим угледним личностима. Потом су се обра краља, уз звуке грчке и српске химне и осталих почести, посебним возом из Пиреја одвезли у Атину, а са железничке станце у двор. Ту су нашег Краља дочекале краљица Олга и принцеза Марија. После подне наш Краљ је посетио Олимпијске игре”(Тодоровић, 2003).

Боравак краља Александра Обреновића на Олимпијским играма у Атини 1896. године, имао је пропагандни значај за упознавање и прихватање олимпијске идеје у Србији. Међутим, упркос свему, посета краља Александра Обреновића Олимпијским играма у Атини 1896. године, није много допринела бржем развоју Олимпизма и унапређења спорта, због бурних политичких догађаја и династијских сукоба који су захватили Србију крајем XIX. и почетком XX века (Шиљак, 2016).

Занимљив је податак о учешћу Момчила Тапавице (сл. 22), Србина из Војводине, који се такмичио на Олимпијским играма у Атини 1896. године, али под заставом Угарске⁸. Момчило Тапавица (1872-1949), родом из Надаља код Новог Сада, наступио је у три дисциплине: рвању, тенису и дизању тегова. Био је пријављен за више дисциплина у атлетици (скок у даљ, скок мотком и бацање кугле), али се због повреде није такмичио у тим дисциплинама. У рвачком делу надметања Момчило Тапавица је поделио четврто место са Британцем Елиотом, док је такмичење у дизању тегова завршио на петом месту. Међутим, такмичење у тенису му је донело треће место које је поделио са Грком Константиносом Паспатисом, које се тада није награђивало медаљом али се зато његово име налази у МОК- овим ревидираним листама освајача медаља са Игара у Атини.

---

⁸ Аустроугарска монархија имала је одвојене екипе Аустрије и Угарске

Сл. 22 - Момчило Тапавица

По завршетку Олимпијских игара, Тапавица се више није активно бавио спортом, већ само рекративно атлетиком, гимнастиком и веслањем. Био је члан веслачког клуба "Данубијус" из Новог Сада. После 1908. године, на позив краља Николе I, одлази у Црну Гору где пројектује и гради више зграда. На Цетињу гради Немачку амбасаду и Државну банку Црне Горе, у Херцег Новом хотел „Боку“ породичну кућу у Бијелој која је касније служила као Дом за незбринуту децу. У том периоду је по његовим пројектима израђена репрезентативна зграда Матице српске у Новом Саду.

За време Првог светског рата избегао је из Аустроугарске, преко Рима и Лозане у Мароко. Све међуратно време проводи у Новом Саду, где отвара свој пројектни биро. Био је владин повереник за мелиорацију источног Срема. Током Другог светског рата био је у Новом Саду, а 1948. одлази у Пореч, где доприноси обнови ратом разореног града. У Херцег Новом му је 1999. године постављена спомен биста „*првом олимпијском путнику из Југославије*“. Матица Српска, чланови европске секције за историју спорта ФИЕП и

бројни спортисти су потписали петицију за подизање споменика Тапавици у Србији (Новом Саду). Савет за културу Војводине је прихватио ову иницијативу и одлучено је да се подигне спомен-табла код Факултета спорта и физичког васпитања у новом Саду (<http://www.021.rs/story/Novi-Sad/Vesti/162656/Momcilo-Tapavica-dobija-tablu-kod-DIF-a-odustalo-se-od-spomениka-nevinim-zrtvama.html>).

Наредних десет година није се појавила никаква иницијатива у том правцу. Али савремени Олимпизам који је закорачио у свет, имао је утицај на Србију. Након стабилизације политичких прилика у Србији, поново се јавља интересовање за развој спорта, а нарочито Олимпизма. Српски официри који су се почетком XX века школовали у Француској, где су се упознали са Олимпијским покретом, по повратку у земљу, настојали су да спроведу идеју Олимпизма у Србији. Организовали су разноврсна спортска такмичења која су често називана „олимпијским“. У многим градовима се оснивају „Олимпијски клубови“ за организацију оваквих такмичења (Илић и Мијатовић, 2006).

У Ваљевоу 1906. године, тамошње гимнастичко друштво “Душан Силни” сваке године је приређивало неку врсту “Олимпијских” такмичења, названих “пешачке трке”. У београдском листу “Штампа” 15. новембра 1907. године, објављена је следећа вест: “Град Ваљево се труди да постане “Српска Олимпија” јер тамошње вредно гимнастичко друштво “Душан Силни” сваке године приређује спортске свечаности, сличне Олимпијским играма”.

Темељ за ширење Олимпијског покрета у Србији била је тзв. „Српска олимпијада“ која је одржана 1908. године на Ади Циганлији у Београду. Такмичило се у трчању, скоку у вис, бацању копља, диска и кладива, веслању, пливању и др. Приређена је маратонска трка у пливању од Умке до Аде Циганлије у дужини од 16 км. Највећа и најпопуларнија је била „пешачка утрка“ која је организована 1910. године од Обреновца до Београда.

Бројни олимпијски клубови и популарност локалних олимпијских такмичења подстакли су оснивање централног Српског олимпијског клуба“ - СОК, 23. фебруара 1910. године у Београду, у хотелу „Москва“. Председник Клуба је био генерал у пензији Никодије Стевановић, а директор Клуба капетан Светомир Ђукић.

О томе је његов оснивач, капетан Светомир Ђукић објавио, са прве годишње скупштине СОК-а од 31. октобра 1910. године, извештај о протеклом раду у листу *“Српски витез”*: *“Увиђајући страховите последице нашег оријенталног немара према витештву, а користећи се моментом када се свест о идеји српског наоружаног народа почела будити, бар код наше омладине, неколико официра из 18. пешадијског пука у Београду, решило је да 10. фебруара ове године образује “Српски Олимпијски Клуб”, који ће приређивати утакмице, првенствено из пешачења и будити интересовање за витештво код ширих слојева народа. Одмах су помоћ пружили и неки грађани, и већ 14. фебруара⁹ је изабрана управа. Српски Олимпијски Клуб је основан да рестартује традиционалну учмалост наших витешких друштава, а богами и ону тесногрудост и невитешко држање извесних управљача, који не виде колико шкоде идеји... Тежиште досадашњег рада било је оснивање олимпијских клубова у унутрашњости. То су управо “одбори тројице” (директор, секретар и благајник). У самом почетку основани су олимпијски клубови у Паланци, Врању и Лазаревцу. И убрзо су ови клубови приредили Олимпијске утакмице. Централни олимпијски клуб за Србију је Београдски олимпијски клуб. И због тога носи назив средишни или Централни олимпијски клуб. Већ половином 1910. године образовани су Олимпијски клубови у свим окружним местима у 16 срезова, као и три сеоска Олимпијска клуба, а у управама су били први људи из народа. У свим утакмицама је узело учешће 1040 такмичара и то 600 у унутрашњости и 440 у Београду... Српски олимпијски клуб је основан са задатком да у спорту приређује утакмице свију врста, награђује победнике новчано и разним стварима, и тако развија витештво (спорт). И као средишна организација за целу Србију, наметнуо се да буде покретач*

⁹ По старом календару

бржег развика витештва (спорта), односно да постане општи мотор за развиће витештва у Србији“ (према Јанковић, 2008) (сл. 23).

Слика 23 – Чланак о раду СОК-а (према Јанковићу, 2008)

Најзначајније акције Српског олимпијског клуба биле су тзв. „олимпијске утакмице“ које су приређиване обично недељом и на веће празнике и тако су биле: Ускршње, Видовданске, Петроварадинске, Михољске и друге. Ове олимпијске приредбе биле су у ствари „месне светковине“, јер је поворка грађана са једног места, уз звуке војне музике, одлазила на спортска борилишта на којима се омладина окупљала и задовољавала своје спортске амбиције. Оне су биле објављиване у новинама и плакетиране, па је то још више повећавало интересовање грађанства (Шиљак, 2013).

Прва олимпијска приредба одржана је 11. априла 1910. године у Београду на игралишту „Српског мача“, на тркалишту је почела „лоптачком утакмицом“. После утакице изасланик СОК-а капетан Светомир Ђукић је победничком тиму поклатио фудбалску лопту и одржао говор о циљевима Олимпизма.

Тенденција Српског Олимпијског Клуба је била учлањење у Међународни олимпијски комитет и учествовање на Олимпијским играма у Стокхолму 1912. године. До тада су српски спортисти освајали медаље под туђим заставама.

Тодоровић наводи да је свега неколико месеци после оснивања МОК-а у Паризу 23. јуна 1984. године, и Србија је поднела захтев за учлањење. Међутим тадашњи секретар МОК-а, Ференц Кемењи, није подржао учлањење Србије у МОК, јер се томе противио Мађарски олимпијски комитет, који је имао непријатељски став према Србији. Овакав документ налази се у „Музеју физичке културе Хрватске“ у Загребу (2003).

Интересовање у Србији за Олимпијске игре у Стокхолму 1912. године било је велико, па је о томе од пролећа 1911. године у београдској штампи било више натписа (Тодоровић, 2003; Јанковић, 2008; Шиљак, 2013). Позив за учешће Србије на Олимпијским играма у Стокхолму 1912. године је поред радости донео и бригу међу спортистима и спортским радницима тога доба. Био је тежак задатак да се одлучи кога Србија да пошаље на највеће спортско такмичење. Није било ни времена, ни материјалних

услова да се спреми већа олимпијска екипа, али није смела да се пропусти прилика да Србија не учествује у понуђеном такмичарском програму на том величанственом скупу.

Уместо првобитно предвиђене десеторице (по четворица за лаку атлетику и стрељаштво и двојица за пливање) одлучено је да на Игре у Стокхолму иду само три такмичара и то у лакој атлетици. Такође је договорено да отпочну и припреме такмичара у олимпијским клубовима, како би се изабрали најбољи представници. Кроз квалификациона такмичења у Београду 20. и 27. маја 1912. године за представнике Србије за Игре у Стокхолму, била је првобитно одређена шесточлана олимпијска екипа (тројица у вођству пута и тројица такмичара). Вођство пута: капетан Светомир Ђукић (председник делегације) поручник Драгослав Војиновић (секретар екипе) и инж. Андра Јовић (тренер такмичара). Такмичари: Душан Милошевић (трчање на 100 и 200 метара) Драгутин Томашевић (трка на 10.000 метара и маратонска трка) и Живко Настић (само маратонска трка). Живко Станић није отишао на Игре у Стокхолм, премда га је Српски олимпијски комитет одредио за другог представника Србије у маратонској трци, заједно са Драгутином Томашевићем и био је на списку организационог одбора Игара. По Настићевом причању краљ Петар му је забранио одлазак, јер је „сељак и не би могао тамо да се снађе и заступа своју земљу“. На железничкој станици у Београду наше прве олимпијце ипратио је велики број родбине и пријатеља, а када је воз полазио пуцале су прангије (Тодоровић, 2003; Шиљак, 2013).

Међу 4742 такмичара из 27 држава Србија је на Олимпијским играма у Стокхолму 1912. године први пут била заступљена. Учешће оба такмичара су прошла под веома чудним околностима. Милошевић није био потпуно здрав, а Томашевић се по неким изворима, у току такмичења повредио и напустио маратонску трку. Душан Милошевић је 23. јуна учествовао у квалификационој трци на 100 метара, стигао трећи и испао из даљег такмичења. Милошевић се после трке разболео и остао на лечењу у Стокхолму још 10 дана. Због тог није учествовао у трци на 200 метара 27. јуна. Драгутин Томашевић је 24. јуна био одређен за трчање на 10.000 метара, али се није појавио. Прави разлог се не зна.

Претпоставља се да се није довољно опоравио од повреде на тренингу у маратону у Стокхолму 19. јуна или се чувао за напорну маратонску трку 1. јула. Он је 1. јула стартовао маратонску трку, али се у току такмичења повредио и напустио такмичење.

Током одржавања Олимпијских игара у Стокхолму одржан је конгрес МОК-а. У записницима МОК-а са конгреса из 1912. године о избору делегата СОК-а Светомира Ђукића, постоје детаљни подаци са свих одржаних седница.

Детаљни подаци о пријему Србије у МОК објављени су у листу „Штампа“ 11. јула 1912. године, у уводнику „Срби у Шведској“: „... била је последња седница МОК-а и донета је одлука да се Србија прими у МОК. Многи могу мислити да је то лака ствар, да једна независна земља буде примљена у коло културних народа. Међутим то ни изблиза није било тако лако. Када је на првој седници МОК-а прочитана молба нашег Комитета, да га приме у своју заједницу, председник барон Кубертен је питао: „да ли ко од чланова познаје спортску вредност Србије“. Аустријанци су били први који су нас оклеветали као нерадан и назадан народ. И на том је остало. То је било 4. јула. Следеће седнице 10. јула, саопштено је да су Срби дошли на утакмице. Аустријанци су опонирали и доказивали да је то обичан трик Србије. Захваљујући умешаности наших делегата, а поглавито наших официра, који су били врло лепо примљени и у двору и позвани на ручкове и соареа код највиших особа, барона Кубертена, пуковника Балка Армура - чланови МОК-а били су довољно информисани о стању спорта у Србији. Особито је велику агитацију био развио капетан Светомир Ђукић, који је као председник наше делегације, успео да буде свугде примљен и да се упозна са већином чланова Комитета. Он је за нас придобио руске и енглеске аристократе и швајцарске делегате, а нарочито му је био наклоњен американски мултимиллионер Армур и његове колеге у Комитету. Полсе маратонске трке, као што напоменусмо, била је и последња седница МОК-а и ту је огромном већином гласова Србија примљена у МОК.“

Српски олимпијски клуб је пријемом у МОК променио назив у Српски олимпијски комитет. Укључен је као 28. национални Комитет у састав МОК-а, а Светомир Ђукић је примљен за сталног члана у чијем саставу је био све до 1948. године (сл. 24).

Сл. 24 – Светомир Ђукић

Непосредно уочи почетка Првог светског рата у Паризу је од 13. до 23. јуна 1914. године одржан Олимпијски конгрес у част двадесетогодишњице доношења одлуке о обнављању модерних Олимпијских игара. Учествовало је око 140 делегата националних олимпијских комитета, за које је припремљен посебан програм, уз присуство највиших државних функционера Француске. На овом конгресу учествовао је и Светомир Ђукић, испред Српског олимпијског комитета, коме је требало да се придруже још 4 млада официра, који су у Паризу били на студијама и да тако заједно чине петочлану делегацију Српског олимпијског комитета (Шиљак, 2013).

Због Првог светског рата прекинута је целокупна активност светског олимпијског покрета. Такође, успорен је рад СОК-а, јер су већину његових чланова чинили официри српске војске. Планиране Шесте олимпијске игре у Берлину 1916. године нису одржане и тек са његовим престанком настављена је олимпијска активност у свим земљама света.

Стварањем нове државе на овим просторима – Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, када су се народи Словеније и Хрватске прикључили Краљевини Србији, јавила се и потреба за јединственим Олимпијским комитетом. Доктор Фрањо Бучар из Хрватске заказао је за 14. децембар 1919. године Оснивачку скупштину Југословенског олимпијског комитета¹⁰ у Загребу. На њој је доктор Фрањо Бучар изабран за председника ЈОК-а, а за потпредседнике су изабрани мајор Светомир Ђукић и доктор Ђирил Жижек.

Међународно признање Југословенског олимпијског комитета одвијало се аутоматизмом наслеђивања Српског олимпијског комитета, без посебне процедуре избора у чланство Међународног олимпијског комитета. На основу тога Југословенски олимпијски комитет је већ имао свог представника у МОК-у, мајора Светомира Ђукића, који се лично заложује да и доктор Фрањо Бучар буде примљен за члана Међународног олимпијског комитета, у чему је и успео на Конгресу у Антверпену 1920. године.

Југословенски олимпијски комитет (ЈОК) је деловао до 2003. године када је распадом државе постао Олимпијски комитет Србије и Црне Горе. Раздвајањем Заједнице Србије и Црне Горе 2006. године поново постаје само национални олимпијски комитет Србије и сада носи назив Олимпијски комитет Србије - ОКС.

Управо због свог специфичног историјског развојног пута и пријемом у МОК када се није по аутоматизму формирања државе добијало и чланство у њему, Олимпијски комитет Србије је званично признати наследник свих олимпијских одличја (медаља) освојених током деловања ЈОК-а и ОКСиЦГ.

---

¹⁰ У изворима се може пронаћи и назив Југословенски олимпијски одбор.

7.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА ОКС

Члан 1 Статута ОКС дефинише своју организацију „Олимпијски комитет Србије је невладина, неполитичка и непрофитна организација у области спорта основана у облику националног спортског савеза као национални Олимпијски комитет Републике Србије. Олимпијски комитет Србије је правно лице и има правну и пословну способност у складу са прописима Републике Србије. ОКС је члан ANOC, EOC, ICMG, ABNOC, ENGSO i EFPM“ (<http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitetsrbije/akti-oks/statut-olimpijskog-komitetsrbije/>, 2017). Према Шиљак, Олимпијски комитет Србије има врло значајну улогу, јер представља Србију на Олимпијским играма, на регионалним, континенталним и планетарним мулти-спортским такмичењима која се организују под покровитељством Међународног олимпијског комитета (2013).

Основна документација за ОКС коју би требало да чине подаци, извештаји и грађа могла се користити само од доступних докумената и информација који су постављени на официјелни сајт. Пратећи дужи низ година сајт ОКС-а, уочено је да је присутно све мање званичних документа. Такође, део који се односи на организациону структуру ОКС-а је редукован, па се у тренутку завршетка истраживања (јул, 2017) види измењено и редуковано постојање Комисија са посебним делокругом рада (правна, за жене, за образовање и сл) у оквиру ОКС.

Организациону структуру ОКС чине:

1. Председник
2. Извршни одбор
3. Генерални секретар
4. Спортска комисија

5. Чланови ОКС
6. Скупштина
7. Надзорни одбор

Међутим, према чл. 21 Статута ОКС Органи ОКС су:

1. Скупштина,
2. Извршни одбор,
3. Председник,
4. Надзорни одбор
5. Стална спортска арбитража.

Стално тело ОКС је *Спортска комисија*, а пословодну функцију ОКС као правно тело врши генерални секретар (<http://www.oks.org.rs/olimpijski-komiteta-srbije/akti-oks/statut-olimpijskog-komiteta-srbije/>, 2017).

Скупштина као највиши орган ОКС:

1. доноси програме активности ОКС,
2. доноси Статут ОКС,
3. одлучује о пријему у чланство ОКС и о учлањењу ОКС у друге савезе односно организације, о чему може одлучити и Извршни одбор, уз накнадну сагласност Скупштине,
4. доноси финансијски план и усваја завршни рачун,
5. бира и разрешава Председника ОКС, Генералног секретара ОКС, чланове Извршног одбора и чланове Надзорног одбора ОКС,
6. предлаже кандидате за избор члана МОК-а из Србије,
7. предлаже град у Србији као кандидата за организовање Олимпијских игара односно других спортских такмичења (Медитеранске игре и сл.),
8. верификује иступање из чланства у ОКС,

9. бира и разрешава почасне чланове Скупштине ОКС, под условом и на начин утврђен посебним општим актом,
10. може да пренесе одређена овлашћења на Извршни одбор,
11. доноси Пословник Скупштине ОКС,
12. именује и разрешава чланове радних тела Скупштине ОКС,
13. врши и друге послове утврђене Статутом (чл. 24).

Чланови 29 и 30 Статута ОКС дефинишу састав и деловање **Извршног одбора**.

Извршни одбор чине:

- Председник
- председник Спортске комисије
- члан МОК-а из Србије
- 13 чланова које изабере Скупштина, од којих су
  - 10 чланова – председник или генерални секретар спортског савеза или удружења члана ОКС, изабран на предлог чланова ОКС, осим ако чланство у Извршном одбору не оставрују на други начин
  - 3 члана – особе које су у стању да помогну успешном раду ОКС или које су на изузетан начин допринеле спорту и Олимпизму, изабране на предлог Председника
- председник или генерални секретар Спортског савеза Србије

Члан Скупштине који је изабран за члана Извршног одбора остаје члан Скупштине до истека мандата. Поступак избора чланова Извршног одбора ближе се уређује Пословником о раду Скупштине. Извршни одбор, на предлог Председника ОКС, именује и разрешава три потпредседника из реда чланова Извршног одбора. У раду Извршног одбора, без права гласа, учествује и Генерални секретар ОКС, а по позиву Председника ОКС могу учествовати и председник Сталне спортске арбитраже Олимпијског комитета Србије и председници појединих радних тела (комисија, одбора, савета и сл.), ако нису изабрани за чланове у изборном поступку.

За **Председника** ОКС према новом Статуту ОКС-а може бити изабрано лице номиновано за избор од најмање 5 чланова ОКС које прихвати номинацију и истакне кандидатуру. За Председника ОКС може бити изабрано лице које испуњава услове из члана 20. Статута ОКС. Оцену испуњености услова даје Извршни одбор ОКС, на основу писаног извештаја добијеног од Изборне комисије ОКС. Кандидат за Председника ОКС подноси Скупштини ОКС, у писаној форми, предлог Програма рада и развоја ОКС за период од наредне четири године.

Председник ОКС:

1. представља ОКС.
2. истовремено је председник Скупштине и Извршног одбора и руководи њиховим радом
3. остварује увид у рад органа и тела ОКС
4. установљава сталне и повремене комисије односно радне групе, када сматра да је то неопходно, одређује њихове задатке и именује њихове чланове и одлучује о њиховом распуштању када оцени да су извршили задатке
5. потписује акте које донесу Скупштина и Извршни одбор
6. обавља и друге послове у складу са овим Статутом и одлукама Скупштине и Извршног одбора

Председника ОКС, у случају његове краће одсутности, замењује један од потпредседника којег он овласти (чл.35 и 36, 2017, <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitetsrbije/akti-oks/statut-olimpijskog-komiteta-srbije/>).

У стогодишњој историји олимпијског покрета Србије, кроз разне форме државних заједница променило се 22 Председника, укључујући и актуелног Божидара Маљковића (табела 5).

Табела 5 – Председници Олимпијског комитета Србије

Генерал Никодије Стевановић	1910. – 1919.
Др Фрањо Бучар	1919. – 1927.
Генерал Душан Стефановић	1927. – 1931.
Др Стефан Хаџи	1931. – 1941.
Станко Блоудек	1948. – 1950.
Генерал Душан Кораћ	1950. – 1951.
Густав Влахов	1951. – 1952.
Борис Бакрач	1952. – 1960.
Милијан Неоричић	1960. – 1964.
Зоран Полич	1964. – 1973.
Гојко Секуловски	1973. – 1977.
Ђорђе Пеклић	1977. – 1981.
Слободан Филиповић	1981. – 1982.
Азем Власи	1982. – 1983.
Здравко Мутин	1983. – 1986.
Иван Мећановић	1986. – 1989.
Александар Бакочевић	1989. – 1996.
Драган Кићановић	1996. – 2005.
Филип Цептер	2005.
Иван Ђурковић в.д.	2005. – 2006.
Иван Ђурковић в.д.	2006. – 2009.
Владе Дивац	2009. – 2017.
Божидар Маљковић	2017. -

Према члановима 40 и 41 Статута ОКС **Назорни одбор** има три члана, који нису чланови Скупштине. Мандат чланова Надзорног одбора траје четири године, а може престати оставком и пре истека мандата. Чланови Надзорног одбора бирају председника Одбора. Надзорни одбор доноси сопствени Пословник. Надзорни одбор врши надзор над употребом средстава ОКС прегледом завршног рачуна и увидом у финансијска документа и са налазима упознаје Скупштину. Надзорни одбор врши контролу спровођења Статута и осталих општих аката ОКС и контролу спровођења одлука Извршног одбора ОКС. Надзорни одбор обавештава Скупштину о свом раду најмање једном годишње (2017, <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komiteta-srbije/akti-oks/statut-olimpijskog-komiteta-srbije/>).

Према члану 42 Статута ОКС Стална спортска арбитража основана је у циљу независног, непристрасног, самосталног и компетентног арбитражног решавања спорова у спорту. Стална спортска арбитража је независан орган ОКС и у свом одлучивању је самостална. Одлука Сталне спортске арбитраже има снагу правоснажне судске одлуке. Организација, састав, начин избора и разрешења арбитра Сталне спортске арбитраже, поступак, начин рада и ближе одредбе о надлежности, уређују се посебним Правилником који доноси Скупштина ОКС.

Према члану 38 Статута ОКС **Генералног секретара** ОКС именује Скупштина ОКС на предлог Председника ОКС, на начин утврђен Пословником о раду Скупштине. За Генералног секретара може бити именовано лице које испуњава следеће услове:

1. У каријери има најмање 10 година активног бављења олимпијским спортом
2. Да је у претходном периоду био укључен у рад органа и тела ОКС
3. Да говори најмање један светски језик који је у званичној употреби у МОК (енглески, француски)

4. У каријери има најмање 5 година рада у органима и телима националних спортских савеза, МОК, међународних спортских савеза и међународних спортских удружења чији је члан ОКС (АНОЦ, ЕОЦ, ИЦМГ, АБНОЦ, ЕНГСО, ЕФПМ).
5. Да има најмање високу стручну спрему
6. Да испуњава услове из Етичког кодекса МОК
7. Да у каријери нема повреде правила о допингу.

Незаобилазно је напоменути веома важну чињеницу да је ОКС од пријема у Међународни олимпијски комитет за 115 година свог постојања имао свог представника као члана МОК. У неком периоду је имао и по 2 члана, а у периоду од 2005. године до 2015. године није имао ни једног члана.

Чланови МОК-а су били:

Генерал Светомир Ђукић	1912. – 1948.
Др Фрањо Бучар	1920. – 1946.
Инг. Станко Блоудек	1948. – 1959.
Инг. Борис Бакрач	1960. – 1986.
Слободан Филиповић	1987. – 1995.
Борислав Станковић	1988. – 2005.
Ненад Лаловић	2015. –

Поред **Спортске комисије** на седници Извршног одбора одржаној 27.06.2017. године формиране су **Комисије извршног одбора:**

- Комисија за програмска питања
- Здравствена комисија
- Комисија за финансијско материјална питања
- Статутарно.правна комисија

- Комисија за међународну спортску сарадњу
- Комисија „Жене и спорт“
- Комисија „Олимпијске вредности“
- Комисија за спортску инфраструктуру (<http://www.oks.org.rs/formirane-komisije-izvrsnog-odbora-oks>).

7.3. АКТИВНОСТИ ОКС

Истражујући актуелну проблематику наилазило се на објективне проблеме везане за неажурирање података на официјелном сајту ОКС, као и на информацију да је страница у изради, што за неке податке стоји дужи низ времена (година). Од званичних докумената доступни су:

- Статут ОКС,
- Пословник Скупштине ОКС,
- Пословник Извршног одбора,
- Пословник Надзорног одбора
- Правила Спортске комисије,
- Антидопинг Правилник
- Правилник о спортским признањима ОКС и
- Правилник о поступку и давању мишљења ОКС.

7.3.1. Учесће спортиста Србије на ОИ

Спортисти Србије учествују на Олимпијским играма од пријема у МОК 1912. године. По наследном праву претходних држава Србија једина има право да рачуна учешће и одличја у континуитету од 1912. године па до данас. У табели 6 је дат приказ учесника за све летње Олимпијске игре од 1912. па до 2012. године према спортским гранама¹¹.

Табела 6 – Приказ броја учесника на Олимпијским играма према спортским гранама

Спортска грана	Учесници
АТЛЕТИКА	(182 спортиста, 242 учешћа)
БИЦИКЛИЗАМ	(50 спортиста, 59 учешћа)
БОКС	(38 спортиста, 44 учешћа)
ВАТЕРПОЛО	(110 спортиста, 197 учешће)
ВЕСЛАЊЕ	(125 спортиста, 146 учешћа)
ГИМНАСТИКА	(76 спортиста, 99 учешћа)
ДИЗАЊЕ ТЕГОВА	(5 спортиста, 5 учешћа)
ЈЕДРЕЊЕ	(11 спортиста, 17 учешћа)
КАЈАК И КАЊУ	(49 спортиста, 60 учешћа)
КОЊИЧКИ СПОРТ	(4 спортиста, 4 учешћа)
КОШАРКА	(115 спортиста, 168 учешћа)
МАЧЕВАЊЕ	(14 спортиста, 16 учешћа)
ОДБОЈКА	(66 спортиста, учешћа 96)
ПЛИВАЊЕ	(69 спортиста, 94 учешћа)

¹¹ До 05.07.2017. године сајт није ажуриран учешћем са ОИ из Рио 2016. г.

РВАЊЕ	(63 спортиста, 93 учешће)
РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА	(5 спортиста, 6 учешћа)
РУКОМЕТ	(117 спортиста, 148 учешћа)
СИНХРОНО ПЛИВАЊЕ	(3 спортиста, 3 учешћа)
СКОКОВИ У ВОДУ	(3 спортиста, 3 учешћа)
СТОНИ ТЕНИС	(9 спортиста, 21 учешћа)
СТРЕЛИЧАРСТВО	(2 спортиста, 2 учешћа)
СТРЕЉАШТВО	(42 спортиста, 77 учешћа)
ТЕКВОНДО	(3 спортиста, 3 учешћа)
ТЕНИС	(12 спортиста, 17 учешћа)
ФУДБАЛ	(196 спортиста, 210 учешћа)
ЏУДО	(23 спортиста, 31 учешћа)

Иако је учествовала на Олимпијским играма у Стокхолму 1912. године и у Антверпену 1920. године, Србија и њени спортисти нису тада освојили ниједно одличје. Тек од Игара у Паризу које су одржане 1924. године присутне су медаље и то у континуитету. На табели 7 је дат приказ освојених медаља (златне, сребрне и бронзане) за сваке ОИ.

Табела 7 – Приказ броја освојених медаља на Олимпијским играма

ОИ	Година	Град	Злато	Сребро	Бронза
VIII	1924	Париз	2		
IX	1928	Амстердам	1	1	3
XI	1936	Берлин		1	
XIV	1948	Лондон		2	
XV	1952	Хелсинки	1	2	

XVI	1956	Мелбурн		3	
XVII	1960	Рим	1	1	
XVIII	1964	Токио	2	1	2
XIX	1968	Мексико сити	3	3	2
XX	1972	Минхен	2	1	2
XXI	1976	Монтреал	2	3	3
XXII	1980	Москва	2	3	4
XXIII	1984	Лос Анђелес	7	4	7
XXIV	1988	Сеул	3	4	5
XXV	1992	Барселона		1	2
XXVI	1996	Атланта	1	1	2
XXVII	2000	Сиднеј	1	1	1
XXVIII	2004	Атина		2	
XXIX	2008	Пекинг		1	2
XXX	2012	Лондон	1	1	2
XXXI	2016	Рио де Жанеиро	2	4	2
		Укупно	31	40	39

На летњим Олимпијским играма је освојено укупно 110 медаља, док је на зимским Олимпијским играма у оквиру ЈОК-а освојено 4 медаље и то 3 сребрне и 1 бронзана на Олимпијским играма у Сарајеву 1984. године и у Калгарију 1988. године. Укупно на зимским олимпијским играма учествовало је 254 спортиста ЈОК, ОКСЦГ и ОКС. Они су се такмичили у осам спортова и имали укупно 334 учешћа (<http://www.oks.org.rs/takmicenja/olimpijske-igre/zimske-olimpijske-igre/ucesnici-po-sportovi> ма -2/).

7.3.2. Пројекти и сарадња ОКС са другим спортским организацијама

Иако су активности ОКС-а разноврсне, углавном су усредсређене на развој врхунског спорта. Међутим, не смеју се заборавити ни активности ОКС-а (ЈОК) из периода заједничке државе, када су историјски посматрано били значајни моменти кандидатуре Београда за домаћина Олимпијских игара.

У историји Олимпијског комитета Србије забележено је да је Југословенски олимпијски комитет три пута подносио кандидатуру Београда за организацију Олимпијских игара. Било је то за 1948. годину, 1992. годину и 1996. годину. На жалост у сва три случаја кандидатуру за град домаћина Олимпијских игара добили су други градови. Лондон је добио организацију Олимпијских игара 1948. године, Барселона 1992. године и Атланта 1996. године. За 1992. годину Београд је ушао у ужи избор. И поред тога што није успео да добије организацију Олимпијских игара, кандидатуре Београда за организацију Олимпијских игара су допринеле развоју олимпијског покрета у Србији (Шиљак, 2013).

Такође, ОКС је био иницијатор покретања такмичења која за циљ имају подстицај развоја масовног спорта инспирисаног Олимпијским играма.

Меморијална атлетска трка „Светомир Ђукић“ - од 2002. године, у мају месецу сваке године у Косјерићу одржавају се атлетска надметања посвећена Светомиру Ђукићу. Овом догађају обавезно присуствују чланови ОКС-а.

Меморијална бицикличка трка „Олимпијски трофеј Светомир Ђукић“ - од 2004. године крајем маја месеца, сваке године се одржава бицикличка трка у конкуренцији јуниора и сениора од Београда до Косјерића у дужини од 120 км. Трка је посвећена оснивачу СОК-а – Светомиру Ђукићу. Старт трке је код хотела „Москва“ где се пре

почетка трке полаже лаворов венац на спомен плочу хотела „Москва“. Циљ је у Косјерићу код Олимпијске спомен чесме.

Меморијална атлетска трка „Драгутин Томашевић“ - крајем маја и почетком јуна месеца у Петровцу на Млави одржава се меморијална атлетска трка “Драгутин Томашевић” у част сјајног маратонца и учесника Олимпијских игара у Стокхолму 1912. године. Покровитељ манифестације је Скупштина Општине Петровац на Млави и Олимпијски комитет Србије, а организатор Градски спортски савез (Шиљак, 2013).

Олимпијски дан трчања - од 1994. године у Београду, се сваког 23. јуна одржава „Олимпијски дан трчања“. Организатор манифестације је Олимпијски комитет Србије. То је такмичење рекреативаца којим се обележава годишњица оснивања Међународног олимпијског комитета у нашој земљи. Ово такмичење иначе се организује истог дана у целом свету и за његову организацију су надлежни Национални олимпијски комитети. Ове године, ОКС је организовао „Олимпијски дан“ 10.06.2017. што отвара питање разлога за померање славља који се свуда у свету одржава истог дана (<http://www.oks.org.rs/po-23-put-u-srbiji-odrzan-olimpijski-dan/>).

Актуелни Програми активности ОКС-а су:

Развој зимских спортова Пјончанг 2018, кроз који ОКС настоји да континуирано развија зимске спортове, у циљу даљег напредовања и обезбеђивања континуитета наступања на највећим међународним такмичењима, пре свега на Зимским Олимпијским играма у Пјонгчангу 2018 (<http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitetsrbije/programi-oks/28739-2/>).

Развојни програм је ОКС покренуо имајући у виду важност правовремене идентификације најталентованијих младих спортиста, односно потребу да се обезбеде оптимални услови за њихов развој. Примарни циљ овог програма је стварање услова за успешну трансформацију најталентованијих младих спортиста у врхунске спортисте

који ће бележити запажене спортске резултате и освајати медаље на међународним такмичењима у сениорској конкуренцији. Развојни програм представља конекцију са Олимпијским програмом. Самим тим, учесници ових програма ће кроз међународна такмичења као што су летњи и зимски ЕУОФ, летњи и зимски УОГ, Медитеранске игре, стицати драгоцену искуство и спремати се за врхунска остварења на будућим Играма Олимпијаде. Спортисти и тимови стичу право на учешће у Развојном програму уколико испуне неки од усвојених критеријума за категорисање у оквиру овог програма. (<http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitetsrbije/programi-oks/razvojni-program/>).

Олимпијски програм Токио 2020 подразумева примену и даље развијање концепата директног финансирања програма најбољих спортиста и тимова у Србији, са идејом да се у континуитету обезбеде оптимални услови за њихове припреме и такмичења током циклуса, а све у циљу стварања што већег броја кандидата за врхунске резултате на следећим Олимпијским играма у Токију 2020. године (<http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitetsrbije/programi-oks/olimpijski-program-tokio-2020/>).

Олимпијски комитет Србије је по угледу на МОК формирао **програм „Каријера после спорта“**. Овај програм је направљен са циљем да се спортистима пружи савети и помоћ како да поред спортских, остваре добре резултате и у другим сферама живота и како да остваре успешан прелаз са спортског на пословни терен. Овај програм спроводи се у сарадњи са Адессо групом, водећом светском компанијом на подручју рада са људским ресурсима. Бројна истраживања су показала да се велики број спортиста сусреће са великим проблемом и питањима шта и како даље. На официјелном сајту ОКС-а спортистима се пружају информације и савети како да савладају потешкоће са којима се сусрећу, како да раде на себи, како да комбинују спорт и студије и како да себе припреме за живот после спорта (<http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitetsrbije/projekti/karijera-posle-sporta/>).

Сарадња са другим спортским организацијама се остварује директно и индиректно. Неизоставна је сарадња са кровним телом олимпијског покрета, МОК-ом. Поред чланства у МОК-у, ОКС је члан и ЕОК-а, као и других регионалних асоцијација националних олимпијских комитета. Гранске националне спортске федерације су чланице ОКС. Кроз документ Стратегије развоја спорта у РС од 2014-до 2018 се кроз акциони план могу приметити очекиване активности ОКС, што упућује на међусобну сарадњу са Министарством омладине и спорта РС.

Спонзори и партнери ОКС, иако нису спортске организације својом активношћу доприносе спровођењу програма ОКС-а. Тако се потписују уговори о спонзорству и партнерству по олимпијским циклусима. Садашњи спонзори и партнери ОКС су следеће компаније (<http://www.oks.org.rs/sponzori-i-partneri/>):

- Војвођанска банка - Званична банка Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018. и Токију 2020. године.
- 4F - Званична опрема Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018.
- Зајечарско пиво - Званично пиво Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018. и Токију 2020. године.
- Златиборац - Званична храна Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018. и Токију 2020. године.
- Milsped Group - Званични логистички партнер Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018. и Токију 2020. године.
- Colour Press Group - Ексклузивни медијски спонсор Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018. и Токију 2020. године.

- Radio S - Ексклузивни медијски спонзор Олимпијског комитета Србије и Олимпијског тима Србије за Олимпијске игре у Пјонгчангу 2018. и Токију 2020. године.

Олимпијски комитет Србије објављује онлине верзије Олимпијског прегледа и Олимпијске ревије који су информативног карактера. Занимљиво је истаћи да часопис Олимпијска ревија прати олимпијски циклус и догађаје од припрема за Олимпијске игре у Пекингу. Тако постоје 3 „серијала“ Олимпијске ревије. На сајту ОКС Олимпијске ревије „У сусрет Пекингу“ изложени су само бројеви од 4 до 7 (јул, 2007. – октобар, 2007.). Олимпијска ревија за следећи олимпијски циклус, „У сусрет Лондону“, најбогатија је материјалом са 40 бројева (јун, 2009. – новембар, 2012.), док се намећу питања о недостајућим бројевима везаним за Олимпијску ревију „У сусрет Риу“, којих има само 18 (август, 2013. – јануар, 2015.).

Актуелност припадања друштвеним мрежама данас је незаобилазан сегмент друштвеног живота који је чак био и тема многих истраживања о њиховој повезаности и значају у односу на Међународни олимпијски комитет.

Овај сегмент друштвене комуникације у ОКС је присутна кроз Instagram, Facebook, Tweeter и Youtube.

7.3.3. Рад ОКС на ширењу олимпијског образовања и олимпијских вредности

Фонд спорта и Олимпизма се бави питањима олимпијског образовања и олимпијских вредности. На официјелном сајту ОКС стоје подаци из 2010. године који нису актуелни, везано за Музеј олимпизма. Музеј Физичке културе је званично почео са радом 1978. године иако је при Факултету физичке културе још од 1947. године постојала музејска збирка (Павловић, 2014). После смрти управника музеја 1999. године и поплаве која се десила пет година касније, музеј је потпуно престао са радом. Године 2008. ОКС и Факултет спорта и физичког васпитања основали су Фонд за развој и промоцију културно историјских добара из области спорта и олимпизма (Павловић, 2014). Реално стање везано за „Музеј“ који још увек нема свој простор се своди на изложбе током одржавања Сајма спорта у Београду.

Као образовно тело ОКС-а, Фонд спорта и Олимпизма поред музеја, има програме едукације и Омладински савет Србије – комисију за младе. Рад наведеног Савета, односно, Комисије за младе није нигде презентован, а едукацију чине:

- Промоција олимпијских вредности
- Технички курсеви за тренере и
- Семинари

Како наводи ОКС, Фонд спорта и олимпизма спроводи различите програме олимпијског образовања са циљем да их учесници прихвате и примењују у свом свакодневном животу, као и да што већи број малишана у Србији на непосредан начин, кроз дружење и игру, осети дух олимпизма и научи нешто више о историји олимпијског покрета и Олимпијских игара (<http://www.oks.org.rs/>). Посебан акценат се ставља на ширење и неговање олимпијске идеје, начела и филозофије, поштовање фер-плеја и правила, ненасиље у спорту, сазнања о потреби равноправности, солидарности,

толеранцији, разумевању и међусобном поштовању у спорту без обзира на расу, веру, пол и нацију, заштиту животне средине.

О раду Фонда на олимпијским вредностима подаци се могу наћи само у вестима на официјелном сајту. Прегледом вести може се уочити да се повремено организују дружења са малишанима из основних школа. Фонд организује посете олимпијца школама и тада се држи „Олимпијски час“. Такође организује „ЕсОлимпијаду“, тј. такмичења када се промовише заштита животне средине.

Информације о одржаним техничким курсевима за тренере нису приказане на сајту ОКС-а, док су код семинара присутна само два резултата и то као последњи је приказан Национални семинар „Жене и спорт“ из 2012. године, што указује да се или семинари не организују, или сајт није ажуриран.

Независно од Фонда спорта и Олимпизма, ОКС попут других националних олимпијских комитета има тзв. Комитет Пјер де Кубертен, који је објективно подкомитет у сваком националном олимпијском комитету, а с друге стране је и члан Међународног комитета Пјер де Кубертен. Формиран је 1996. године и председник овог тела је Иван Ћурковић. О раду овог комитета не постоје никакви подаци.

8. ЦРНОГОРСКИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ

Црногорски олимпијски комитет (ЦОК) је као самосталан национални олимпијски комитет веома млад. У преамбули Статута ЦОК се дефинише „као јединствена асоцијације црногорских спортских савеза која припада Олимпијском покрету, а коју је овлашћен да представља Предсједник ЦОК, чиме се обавезује да ће поштовати одредбе Олимпијске повеље и Анти-допинг кодекса Олимпијског покрета, као и да ће се придржавати одлука Међународног олимпијског комитета. У складу са својом мисијом и улогом на националном нивоу, ЦОК се обавезује да ће учествовати у активностима којима се помаже ширење мира и којима се унапређује положај жена у спорту. ЦОК се такође обавезује да ће помагати и подстицати развој спортске етике, да ће се борити против допинга и да ће у свом дјеловању испољавати одговоран однос према питањима заштите животне средине. ЦОК се обавезује да ће се придржавати правила садржаним у одредбама чл. 28 и 32 Олимпијске повеље, укључујући и пратеће прописе 28 и 29 Олимпијске повеље, а којима су уређена питања која се односе на националне олимпијске комитете“ (<http://www.cok.me/o-nama/statut/>).

8.1. ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ЦОК

Ове године се навршило 10 година од званичног пријема Црногорског олимпијског комитета у Међународни Олимпијски комитет. Црногорски олимпијски комитет је оформљен раније, али је тек по изласку из Државне заједнице Србије и Црне Горе почео званично са својим деловањем. Дана 07. јула 2007. године на Генералној скупштини МОК-а у Гватемала Ситију, ЦОК је као 204. национални комитет примљен у олимпијски покрет.

Иако се овај чин препознавања и признавања одиграо у јулу месецу 2007. године, на официјелном сајту МОК-а је за датум приказан 01. јануар 2007. године (<https://www.olympic.org/montenegro>). Претпоставка је да је МОК донео одлуку да се документација усклади са почетком календарске године.

Црна Гора је као самостална држава до сада три пута учествовала на Олимпијским играма. Први пут се појавила на Олимпијским играма у Пекингу 2008. године. На Олимпијским играма у Лондону 2012. године, женска рукометна репрезентација Црне Горе освојила је сребрну медаљу. Ово је уједно прва олимпијска медаља за Црну Гору (<http://www.me/index.php/cg/sport>). У Рио де Жанеиру нису освојена одличја/медаље.

У оквиру Међународног олимпијског комитета, односно Европског олимпијског комитета, Црна Гора припада малим државама Европе (мање од милион становника), које као такве, поред свих познатих мултиспортских такмичења имају право да учествују и на Такмичењу малих држава Европе. Групи малих држава Европе припада девет европских држава. Такмичење малих држава Европе се одржава на сваке две године, а Црна Гора је први пут учествовала на овом такмичењу 2009. године.

Црногорски олимпијски комитет је доставио иницијативу да буде организатор Игара малих држава Европе 2019. године као и елаборат о друштвено-финансијској оправданости организације Игара малих држава Европе 2019. године. Управа за младе и спорт је подржала достављену иницијативу, јер организација оваквог спортског такмичења је велики спортски догађај за Црну Гору, имајући у виду и чињеницу да је наведено такмичење изузетно цењено у Светским олимпијским оквирима. Ова иницијатива је резултирала позитивним исходом, те ће се у Будви 2019. године одржати овај спортски догађај.

8.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА ЦОК

Правни положај Црногорског Олимпијског комитета представља савез свих спортских савеза (али не и олимпијских спортова) ("Статут ЦОК", 2012). Стратегија и акциони планови зависе од НОК-а Генералне скупштине Црне Горе коју чине разни представници спортског покрета (представници националних спортских савеза). Већина клубова су или у приватном власништву или у јавном, али под потпуном контролом приватних лица (који су обично повезани са политички утицајним људима).

Организациона структура ЦОК-а делимично је приказана у одељку менија под називом „органи“. Дат је списак чланова Извршног и надзорног одбора на челу са председником и два потпредседника (<http://www.cok.me/o-nama/organi/>).

Међутим, према Статуту Црногорског олимпијског комитета његов менаџмент чине (чл. 33, <http://www.cok.me/o-nama/statut/>):

- Скупштина,
- Извршни одбор,
- Надзорни одбор,
- Председник,
- Генерални секретар,
- Клуб црногорских олимпијаца,
- Спортска комисија и
- Арбитража (<http://www.cok.me/o-nama/statut/>).

Чланови Статута од броја 30, па до броја 50, се односе на **Скупштину**. Они дефинишу њене чланове, заседање и рад. „Скупштина је највиши орган управљања ЦОК-а“. Скупштину

сачињавају по два представника црногорских спортских савеза олимпијских спортова, по један представник других спортских савеза који су чланови ЦОК-а, четири представника Клуба црногорских олимпијца и два представника спортиста који су учествовали на Олимпијским играма, на предлог Спортске комисије. Мандат чланова Скупштине траје четири године и тече од дана верификације њихових мандата. Пре верификације мандата члан Скупштине потписује изјаву о прихватању олимпијских начела и Статута ЦОК-а. Иста особа може бити поновно изабрана у Скупштину за нови мандатни период. Накнадно изабраном члану Скупштине мандат траје до истека мандата сазива Скупштине за који је изабран. Изузетно, у случају спречености члана Скупштине да учествује на седници Скупштине, надлежно тело националног спортског савеза и асоцијације може, на основу писане одлуке, именовати заменика члана за ту седницу.

Скупштина обавља следеће послове и задатке:

- доноси и мења Статут ЦОК-а;
- доноси Програм рада ЦОК-а;
- доноси Пословник о раду Скупштине;
- бира и разрешава председника и потпредседника ЦОК-а;
- бира и разрешава чланове Извршног одбора на предлог Председника ЦОК-а;
- бира и разрешава чланове Надзорног одбора ЦОК-а;
- предлаже политику развоја црногорског спорта;
- утврђује међународну политику ЦОК-а;
- одлучује о оснивању центра за оспособљавање и усавршавање кадрова за обављање стручних послова у спорту;
- предузима мере у случајевима нарушавања интереса и угледа црногорског спорта;
- разматра и усваја Извештај о раду Извршног одбора ЦОК-а;
- разматра и усваја Извештај о раду Надзорног одбора ЦОК-а;
- утврђује критеријуме за додељивање награда, признања и почести ЦОК-а;

- одлучује о пријему у чланство ЦОК-а;
- одлучује о суспензији и искључењу из чланства ЦОК-а;
- обавља и друге послове утврђене овим статутом.

Чланови 51- 67 Статута ЦОК-а односе се на **Извршни одбор**. Извршни одбор је највиши орган руковођења ЦОК-а и извршни орган Скупштине и руководи пословима ЦОК-а између две седнице Скупштине. Извршни одбор обавља следеће послове и задатке:

- извршава и спроводи одлуке и закључке Скупштине;
- утврђује предлог Статута ЦОК-а;
- утврђује предлог програма рада ЦОК-а;
- покреће и износи актуелна питања и проблеме пред надлежне државне органе и организације;
- у сарадњи са државним органом надлежним за послове спорта и националним спортским савезима учествује у стварању услова за што квалитетније припреме црногорских спортиста на Олимпијским играма, Медитеранским играма и другим међународним вишеспортским такмичењима;
- доноси одлуке о закључивању правних послова;
- води пословну политику ЦОК-а;
- успоставља и одржава односе са олимпијским комитетима и сродним организацијама других држава;
- доноси програм и планове рада;
- доноси Правилник о Арбитражи ЦОК-а;
- доноси општа акта из своје надлежности;
- даје тумачење општих аката ЦОК-а;
- усваја изглед симбола ЦОК-а;
- подноси Скупштини извештај о раду;

- предузима мере у случајевима нарушавања интереса и угледа црногорског спорта;
- води изборне поступке за органе ЦОК-а
- оснива одборе, комисије и друга стална и повремена радна тела, утврђују њихове надлежности и именује чланове;
- именује и разрешава генералног секретра ЦОК-а;
- усваја општа акта у вези са радом стручне службе ЦОК-а на предлог председника ЦОК-а или генералног секретара;
- додељује признања, награде и похвале;
- брине се о обезбеђењу средстава за потребе ЦОК-а и њиховој наменској употреби;
- посебним актом утврђује категорију спортисте, као и критеријуме, начин и поступак стицања одговарајуће категорије спортисте;
- у сарадњи са стручним институцијама припрема и расправља о документима од значаја за развој спорта у Црној Гори;
- доноси Пословник о раду Извршног одбора;
- усваја завршни рачун, утврђује Финансијски план и обавља расподелу средстава из финансијског плана;
- доноси општи акт о врстама, односно дисциплинама спортова у Црној Гори;
- предлаже три члана за национални савет за спорт;
- предлаже спортске организације и спортисте за доделу премије за остварени спортски резултат који има посебну међународну вредност и значај за Црну Гору;
- доноси општи акт о критеријумима, начину и поступку за избор спортисте године;
- бира спортисту године;
- образује Арбитражу за решавање спорова у спорту;
- усваја и примењује Свјетски кодекс против допинга;
- даје мишљење о кандидатури спортске организације за организовање великог међународног спортског такмичења у Црној Гори у спортовима који су на програму Олимпијских игара;

- предлаже два члана Националне комисије за борбу против допинга у спорту;
- врши и друге послове утврђене овим статутом и другим општим актима.

Поред наведеног, Извршни одбор ЦОК-а има стална и привремена радна тела.

Стална радна тела ЦОК-а чине:

- Комисија за унапређење спорта и олимпијске припреме
- Комисија за међународне односе
- Комисија за маркетинг
- Комисија за финансијско-материјална питања
- Комисија за информисање и издавачку делатност
- Статутарно-правна комисија
- Здравствена комисија.

Надзорни одбор надзире и контролише спровођење законитости у раду и материјално-финансијском пословању ЦОК-а, и о налазима упознаје Скупштину, Извршни одбор, Председника и Генералног секретара, који су дужни да их разматрају и предузимају одговарајуће мере (чл. 71, <http://www.cok.me/o-nama/statut/>).

Члан 73 и 74 Статута ЦОК-а дефинишу избор и рад **председника**. Председника ЦОК-а бира Скупштина на четири године, непосредно, тајним гласањем на основу листе кандидата. Иста особа може бити поново бирана за Председника ЦОК-а. Кандидата за председника предлажу најмање три национална савеза олимпијских спортова, у писаној форми. Председник ЦОК-а функцију обавља волонтерски или професионално, ако тако одлучи Извршни одбор ЦОК-а. Листу кандидата утврђује Извршни одбор, најкасније 15 дана пре одржавања седнице Скупштине на којој се бира председник. Обавезе Председника ЦОК-а су:

- представља и заступа ЦОК

- сазива и председава седницама Извршног одбора и Скупштине
- подстиче активности на развоју и унапређењу функционисања делатности црногорског спорта
- наредбодавац је за финансијско пословање ЦОК-а;
- потписује опште акте које усваја Скупштина и Извршни одбор;
- потписује сертификоване записнике са одржаних седница Скупштине и Извршног одбора којима председава
- предлаже Скупштини кандидате за потпредседника и чланове Извршног одбора
- предлаже Извршном одбору кандидата за генералног секретара из редова кандидата пријављених на јавни конкурс
- покреће поступак за разрешење потпредседника и чланова Извршног одбора
- стара се о извршавању одлука Скупштине и Извршног одбора
- доноси решење о категорији спортисте
- обавља и друге послове који произилазе из статута, одлука Скупштине и Извршног одбора.

Генерални секретар је пословодни орган ЦОК-а и руководица Стручне службе. Мандат Генералног секретара траје четири године, а по истеку мандата може бити поново именован (чл. 80, <http://www.cok.me/o-nama/statut/>). Обавезе Генералног секретара су следеће:

- заступа ЦОК, брине за законитост рада, извршава одлуке Скупштине и Извршног одбора и брине се о спровођењу одлука осталих органа ЦОК-а
- одговара за правовремену припрему материјала за седнице Скупштине и Извршног одбора
- налагодавац је за извршење финансијског плана
- брине се о јавности рада

- обавља и друге послове по налогу Скупштине, Извршног одбора и Председника ЦОК-а.

Клуб црногорских олимпијаца је удружење црногорских спортиста – учесника олимпијских игара, освајача олимпијских медаља, главних тренера и селектора црногорских олимпијских репрезентација, као и судија који су обављали функцију на Олимпијским играма. Циљеви Клуба су подржавање, ширење, спровођење основних принципа Олимпијске повеље и то:

- подстицање ЦОК-а, спортских организација и државних органа на максималну бригу о осигурању друштвене и професионалне будућности олимпијаца
- деловање на афирмацији олимпизма и развоју олимпијског покрета
- подржавање и подстицање унапређивања спортске етике, духа фер плеја и ненасиља
- вођење бескомпромисне борбе против допинга у спорту као и свих облика зависности које штете или угрожавају здравље спортиста
- супростављање свакој политичкој или комерцијалној злоупотреби спорта и спортиста
- супростављање сваком облику дискриминације у спорту – политичке, расне верске или полне
- активно учешће у креирању стратегије и спровођењу спортске политике развоја и унапређења црногорског спорта
- деловање олимпијаца као амбасадора олимпијског покрета, нарочито у акцијама унапређења мира у свету.

Делатности Клуба у испуњавању наведених циљева су:

- подстицање и непосредно организовање стручних скупова, саветовања, семинара или тематских састанака олимпијаца из свих спортских грана, као и одвојених састанака по појединим спортским гранама
- одржавање састанака и предузимање активности чланова Клуба око одређених питања или проблема спорта
- организовање свечаних пријема нових чланова Клуба
- остале активности у складу са утврђеним циљевима.

Спортска комисија је саветодавни орган ЦОК-а, који треба да обезбеди да се приликом доношења одлука надлежних органа ЦОК-а узму у обзир мишљења и ставови спортиста (чл. 92, <http://www.cok.me/o-nama/statut/>).

Међусобне спорове чланова ЦОК-а и њихове спорове са органима ЦОК-а решава **Арбитража** као самостално и независно тело за спортску арбитражу, односно за решавање спорова у вези са спортом (чл. 104, <http://www.cok.me/o-nama/statut/>).

8.3. АКТИВНОСТИ ЦОК

Истражујући проблем активности рада ЦОК-а могуће је само ако се прате вести на официјелном сајту, јер у одељку менија програмске активности наведени су само планови и жеље председника ЦОК-а из 2012. године о будућем раду и деловању ЦОК-а (<http://www.cok.me/o-nama/programske-aktivnosti/>).

Актуелни председник Црногорског олимпијског комитета, Душан Симоновић, дао је 2012. године план програмских активности ЦОК-а:

- Рад на афирмацији олимпизма и олимпијских начела у Црној

- Очување аутономије олимпијског покрета у складу са прокламованим и прихваћеним начелима, с циљем да спортом управљају и спорт контролишу независне и признате спортске асоцијације.
- Подстицање, реализација, праћење, координација, подршка и организација мултиспортских такмичења;
- Унапређење етике у спорту и развијање духа фер-плеј-а и ненасиља које постаје глобални проблем;
- Сарадња са Владом Црне Горе, државним и приватним компанијама у настојању да се спорт стави у службу грађана, с циљем промовисања мира, јединства и суживота;
- Подршка пројектима који имају за циљ укључивање, напредовање и промовисање што већег броја жена у спорту, у свим структурама и нивоима ради примене начела једнакости;
- Поступање у складу са афирмисаним принципима Међународног анти-допинг кодекса, чији је Црногорски олимпијски комитет потписник;
- Учествовање у предлагању и доношењу дугорочних програма развоја спорта у Црној Гори;
- Сарадња са невладиним сектором;
- Стипендирање спортских талената – олимпијских кандидата код појединачних спортова и обезбеђивање квалитетних грантова за колективне спортове преко Олимпијске солидарности Међународног олимпијског комитета;
- Ојачавање већ створеног олимпијског пула, што би омогућило адекватно финансирање и реализацију планова и програма савеза и самог Олимпијског комитета у сусрет Олимпијским играма;
- Представљање Црногорског олимпијског комитета и црногорског спорта на међународном плану;

- Супростављање свакој политичкој или комерцијалној злоупотреби спорта и спортиста и залагање за осигуравање њихове друштвене и професионалне будућности преко државних органа и спортских организација;
- Подржавање активности спорта за све и, у могућој мери, помоћ и подршку Националном Параолимпијском комитету Црне Горе;
- Подршка одрживом развоју у спорту и брига за заштиту животне средине, што је важна обавеза Црногорског олимпијског комитета;
- Решавање проблема смештаја администрације;
- Организација и изградња мини-олимпијског центра или центара у складу са већ промовисаним идејама неких локалних самоуправа, Владе и олимпијског комитета;
- Наставак активности које подржавају и промовишу везу спорта, културе и образовања;
- Наставак добре сарадње са Универзитетом Црне Горе, нарочито са Факултетом за спорт и физичко васпитање у циљу даље афирмације олимпизма и олимпијског покрета;
- Добра сарадња са медијима, како писаним тако и електронским, у циљу испуњења задатака из овог програма и годишњих програма, као и програма савеза;
- Подршка конституисаном Клубу црногорских олимпијаца;
- Сарадња са Црногорском спортском академијом и
- Афирмација рада комисија које именује Црногорски олимпијски комитет с циљем укључивања што већег броја спортиста и спортских радника у рад ове спортске асоцијације (Симоновић, н.д.).

Од званичних докумената ЦОК-а доступни су:

- Статут ЦОК-а
- Правилник о раду Арбитраже ЦОК-а са пратећом додатном документацијом
- Правилник о признањима ЦОК-а

- Правилник о категоризацији спортиста
- Финансијски извештај за 2015. годину (у јулу 2017. године још није постављен извештај из 2016.)
- Правила за борбу против допинга (на енглеском језику).

8.3.1. Учешће спортиста Црне Горе на ОИ

Како се у истраживању учешће спортиста Црне Горе односи на њихово учешће под црногорском заставом и у оквиру ЦОК-а, то се спортисти који су се такмичили у оквиру разних форми претходних држава не могу ни разматрати. Нарочито из разлога законског наследства Олимпијског комитета Србије за учешће и одличја за наведени период.

На сајту црногорског олимпијског комитета се не може утврдити тачан број учесника на Олимпијским играма. Број учесника је преузет са wikipедије и приказан је у табели 8 (https://sh.wikipedia.org/wiki/Crna_Gora_na_Olimpijskim_igrama).

Табела 8 – Учесници и освајачи медаља на Олимпијским играма из Црне Горе

Олимпијске игре	Година	Град домаћин	Број учесника	Медаље		
				Злато	Сребро	Бронза
XXIX	2008	Пекинг	19			
XXX	2012	Лондон	33		1*	
XXXI	2016	Рио де Жанеиро	35			

* Медаљу је освојила женска рукометна екипа

За учешће на зимским олимпијским играма постоје подаци само о једном учеснику за ЗОИ које су се одржале 2010. године у Ванкуверу (https://sr.wikipedia.org/sr-el_2010). На ЗОИ у Сочију 2014. године учествовала су 2 такмичара (https://sr.wikipedia.org/sr-el_2014).

8.3.2. Пројекти и сарадња ЦОК са другим спортским организацијама

Црногорски олимпијски комитет је у вестима сајта објавио прославу Олимпијског дана која је одржана 23. јуна 2017. године, на дан када се у свим националним олимпијским комитетима на свету иначе и слави оснивање МОК-а и олимпијског покрета. Једино на основу информације из одељка вести се може извести закључак о вероватно континуираној прослави овог догађаја.

Иако спонзори и партнери нису спортске организације, без њих непрофитна спортска организација попут националног олимпијског комитета не би могла да на задовољавајући начин спроведе своје планове и обавезе везане за подршку и учешће спортиста на предстојећим такмичењима (Олимпијске игре, Игре малих држава Европе, Европске игре и Европски фестивал младих).

Спонзори и партнери ЦОК-а су следећи:

- компанија „Plantaže“
- Investiciono – razvojni fond Crne Gore a.d.
- Luka Bar
- Monteput d.o.o.
- Montenegro Airlines
- MarinMed Montenegro
- The Capital Plaza
- Fond za zaštitu depozita
- Lovćen osiguranje a.d.
- Bravera Sport Vision
- Efel Motors – Toyota
- Radio i Televizija Crne Gore

- AD Aerodromi Crne Gore

Пратећи рад Црногорског олимпијског комитета у дужем периоду дошло се и до документа који је једно време био присутан на официјелном сајту ЦОК-а. У питању је Маркетинг стратегија Црногорског олимпијског комитета која је израђена 2016. године, а која сада није доступна на сајту. Из пуног назива документа „Маркетинг стратегија Црногорског олимпијског комитета – позиционирање спорта као елемента националног бренда“, може да се уочи циљ и правац предстојећег деловања ЦОК-а (ЦОК, 2016).

Публикације које се налазе на сајту ЦОК- а су следеће:

- Олимпијски магазин из маја 2017. године, на основу чега не може да се схвати динамика објављивања овог онлине часописа (<https://www.yumpu.com/en/document/view/58377463/olimpijski-magazin-maj-2017>),
- МОК-ов приручник спортских повреда, превод укупно 28 страна (<http://www.cok.me/wp-content/uploads/2014/10/Mok-ov-prirucnik-sportskih-povreda-ISJESAK-.pdf>) и
- Приручник „Услуге спортске терапије“, превод 22 стране (<http://www.cok.me/wp-content/uploads/2014/10/Usluge-sportske-terapije-ISJESAK.pdf>).

Црногорски олимпијски комитет од друштвених мрежа користи само Facebook.

8.3.3. Рад ЦОК на ширењу олимпијског образовања и олимпијских вредности

Организован рад Црногорског олимпијског комитета по питању олимпијског образовања и ширења олимпијских вредности се не може уочити. Осим у програмским активностима које је изложио председник Симоновић, или наведених планова из документа Стратегије развоја спорта Црне горе, резултати планова нису презентирани нигде. У вестима на официјелном сајту се могу запазити повремена дружења познатих олимпијца Црне Горе са ученицима, што свакако није довољно да би се могло говорити о раду на ширењу олимпијског образовања и олимпијских вредности.

9. ДИСКУСИЈА

У овом комплексном истраживању, где се предмет истраживања односи на развој менаџмента у спорту кроз историју на примеру Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета, да би се добили поуздани и ваљани резултати, поред рада наведених националних комитета, било је неопходно анализирати и сагледати цео олимпијски покрет од његовог настанка, па до данас. Преплитање историјских чињеница и њихов утицај на развој олимпијског покрета и менаџмент његове кровне организације су неоспорни.

Како се савремени олимпијски покрет заснива на принципима античких олимпијских игара, ради сврсисходнијег тумачења појединих одлука менаџмента Међународног олимпијског комитета, било је неопходно истражити саме античке игре, а затим и савремени олимпијски покрет од његовог обнављања/настанка, па до данас.

Истраживање менаџмента Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета, као припадника „олимпијске породице“ који су у обавези да раде у сагласности са олимпијском повељом и другим документима од значаја за олимпијски покрет, довело је до добијања резултата на основу којих се може закључети у којој мери прате и испуњавају захтеве савременог олимпијског покрета. Разматрајући изложене и анализирани чињенице, може се уочити следеће:

Античке олимпијске игре су као своје завештање оставиле етичке принципе којима се руководи олимпијски покрет и у одређеној мери их следи. У данашње време глобализације, није примерено а ни научно оправдано правити дословна и директна поређења деловања Међународног олимпијског комитета и самог олимпијског покрета са античким олимпијским играма. Поред такмичења за славу а не за материјалну награду, престанка ратова током трајања Игара и утврђивања свегрчког јединства, античке

олимпијске игре нису дозвољавале учешће женама, због чега је Пјер де Кубертен у научним расправама често осуђиван јер је замишљао да модерне Олимпијске игре установи по истом принципу (Симоновић, 2007).

Од свог настанка па до данас, олимпијски покрет морао је да прати и да одговори многобројним политичким, економским, социолошким, технолошким и др. изазовима и променама (Илић, 2006). Успешан рад МОК-а на реализацији својих пројеката везано за мир у свету, образовање омладине, равноправно укључење жена у сваком сегменту покрета, оснивање Комисија за жене, Комисија за Спорт за све, Спорт и околину су чињенице које указују да МОК има значајан утицај на вредности олимпијског покрета (Шиљак и Ђуровић, 2017). Данас је олимпијски покрет поред равноправног учешћа свим спортистима, обезбедио и програме Олимпијске солидарности, образовања и др (Тркуља, 2008; Шкаро, 2012). Бојкоти Олимпијских игара, забрана учешћа женама и професионалцима на Олимпијским играма су одавно превазиђени проблеми. Резултати истраживања указују да је менаџмент МОК као спортске организације која руководи овим Покретом усмерен на остварење циља да допринесе изградњи мирнијег и бољег света образовањем младих кроз бављење спортом, а у складу са Олимпијским вредностима (Биндер, 2007). Правилним менаџментом МОК је унапредио спорт и прерастао у организацију која је на челу Олимпијског покрета, чиме представља узор свим Националним олимпијским комитетима.

Чињеница је да је боравак двадесетогодишњег српског краља у Атини 1896. године индиректно одиграо веома значајну улогу у информисању јавности о спортским такмичењима на Олимпијским играма, које сигурно не би биле у том обиму и на тај начин описиване, да на њима није присуствовао млади српски краљ. Новински извештаји који су пратили мисију краља Александра знатно су утицали на упознавање и прихватање олимпијске идеје, а тиме и на појаву олимпијског покрета у Краљевини Србији, јер су обавештавали, упознали, заинтересовали, тиме и подстицали младе у Србији да прихвате и даље развијају олимпијску идеју (Шиљак, 2013). Након династичких промена,

Краљевина Србија се озбиљније посветила ширењу олимпијских идеја и организују се бројна такмичења која су у свом називу садржала придев „олимпијски“. Светомир Ђукић, који се сматра оснивачем српског олимпијског покрета, и његови следбеници били су посвећени преданом раду на ширењу олимпијских идеја кроз организацију такмичења и укључивање великог броја омладине у спорт. Србија је примљена у МОК 1912. године, а Светомир Ђукић је примљен за члана МОК. Иако данас постоје одређени услови које држава мора да испуни да би постала чланица МОК, они су много изводљивији и лакши, него што је то било на самом почетку модерног олимпијског покрета (Шиљак, 2016). Својим чланством у МОК-у Србија је омогућила примљеним државама у новоформирану државу Југославију такође чланство, које им је остало по расцепу Југославије.

Организациона структура Олимпијског комитета Србије и визија, мисија, стратегија, као и остала развојна документа усклађени су са организационом структуром МОК-а и документима олимпијског покрета, међутим, присутне су и разлике. Ради адекватне презентације добијених резултата о начину рада Олимпијског комитета Србије, неопходна је компарација са начином рада и организационом структуром кровног тела олимпијског покрета. Иако је МОК међународна спортска организација глобалног карактера, а ОКС национална спортска организација, она мора да поступа према олимпијској повељи и да прати и усклађује свој рад са МОК-ом.

Начин бирања председника и чланова је сличан, као и сазивање седница и трајање неких мандата. Разлика је присутна у старосним границама чланова. Чланови МОК-а изабрани после 1999. године имају старосну границу од 70 година, док у ОКС та граница не постоји. Број чланова у МОК-у износи 115, док је у ОКС неограничен.

Чињеница да се у Олимпијском комитету Србије већ два пута понавља дискутабилан избор за председника, отвара простор да се рад ове спортске организације помније прати и контролише. Први случај је забележен 2005. године код избора и смене Филипа Цептера. Други случај је био код последњег и актуелног избора председника

Божидара Маљковића. Олимпијски комитет Србије је требало да изврши избор председника према важећем Статуту до фебруара 2017. године. Међутим, након кандидатуре Ивана Тодорова који је испуњавао све услове, след догађаја је водио ка добијању упозорења од стране МОК-а о поштовању Статута ОКС (<http://www.novosti.rs/vesti/sport.297.html:635736-МОК-uputio-upozorenje-u-OKS-Strogo-postujte-Statut>). Даљи догађаји су ишли у правцу промене чланова Статута (<http://www.oks.org.rs/skupstina-olimpijskog-komiteta-usvojila-izmene-i-dopune-statuta-oks/>). Тиме је омогућен поновљен избор за председника што је резултовало избором Божидара Маљковића за председника ОКС 09. маја 2017. године (<http://www.oks.org.rs/bozidar-maljkovic-novi-predsednik-oks/>).

Поред тога, мандат генералног секретара ОКС ни Статутом а ни Пословником рада Скупштине није утврђен, тако да актуелном генералном секретару ОКС, Ђорђу Вишацком тече трећи мандат. Овај пропуст дозвољава неограничену функцију што је недопустиво за било коју функцију, а нарочито за национални олимпијски комитет.

Број Комисија које има ОКС је у односу на број комисија МОК-а знатно мањи. Деловање тих Комисија није доступно јавности и не постоји план активности и извештај о њиховом раду. Чланом 12 Статута ОКС је дефинисано да је за рад националне олимпијске академије надлежан извршни одбор ОКС. Међутим, Међународна олимпијска академија је посебно и независно тело које се бави истраживањима и научним радом и поставља се питање како Извршни одбор ОКС може бити надлежан за науку и истраживања у области Олимпизма. Занимљива је чињеница да ОКС има више чланова Извршног одбора (16) у односу на МОК (15).

Олимпијски комитет Србије има Надзорни одбор за разлику од МОК-а, што указује да нема никакву вредност јер је рад МОК-а преко различитих докумената и извештаја (извештаји комисија, финансијски извештај и др.) јаван, док је приметно да су документи ОКС доступни јавности малобројни, а на официјелном сајту је доступан само завршни

извештај о реализацији програма за 2015. годину у оквиру кога је делимично изнесен финансијски извештај (<http://www.oks.org.rs/wp-content/uploads/Zavrzni-izvestaj-OKS-za-2015.pdf>). У ОКС недостају годишњи извештај, маркетиншки и други типови извештаја и то за период од - не можемо рећи 105 година постојања, већ од 2006. године, од момента његовог самосталног деловања.

Од 2017. године ОКС је оформио Комисију за олимпијске вредности која се некада звала Комисија за Олимпијско образовање. Установљено је да осим спорадично организованих догађаја дружења са школском популацијом, не постоје плански организовани и спроведени догађаји и активности везане за Олимпијско образовање и олимпијске вредности.

Десет година званичног постојања ЦОК-а са три учешћа на Олимпијским играма оставља мало простора за истраживање историје овог националног олимпијског комитета. У недостатку чињеница/резултата подаци о освајачима медаља на официјелном сајту ЦОК-а су вероватно покушали да „допуне“ недостајућу историју. На сајту су наведени именом и презименом спортисти „освајачи медаља из Црне Горе“ (<http://www.cok.me/olimpijske-igre/osvajaci-medalja-iz-crne-gore/>). Недоречено и манипулативно навођење спортиста може унети забуну и погрешно информисање шире јавности. Спортисти који су се такмичили за ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ, односно под заставом ЈОК-а (Југословенског олимпијског комитета), а декларисани су као српски или хрватски држављани су због места рођења стављени на сајт. Такође, кошаркаш Ратко Радовановић, који је рођен у Невесињу или ватерполиста Милан Мушкатировић који је рођен у Бихаћу су на листи спортиста из Црне Горе. Ватерполиста Драгослав Шиљак, који је рођен у Београду и живи У САД-у је такође црногорски освајач медаље. Одбојкаш Владимир Батез који је рођен у Новом Саду се исто налази на наведеној листи спортиста. Ако се има у виду да је већина наведених спортиста српског држављанства, поставља се питање који су били критеријуми за навођење спортиста освајача медаља из Црне Горе?

Национални олимпијски комитет Црне горе, као и сви други национални олимпијски комитети је у обавези да ради у складу са Олимпијском повељом. Као део Олимпијског покрета, менаџмент своје организације мора да усклади како са политиком спорта у својој држави, тако и са менаџментом Међународног олимпијског комитета, који је кривно тело Олимпијског покрета.

Међутим, поред остварених и наведених успеха, врхунски спорт у Црној Гори налази се на прекретници, како организационог усавршавања, тако и системског формирања. Спорт нарочито врхунски, сусреће се са великим бројем проблема, који директно утичу, не само на његов будући развој, већ и на одржавање достигнутог нивоа развоја. Проблеми који оптерећују спорт су различити и припадају, како унутрашњим, онима који су својствени само спортској организацији, тако и спољашњим, међу којима треба издвојити неадекватност, техничких, инфраструктурних и финансијских услова за достизање одговарајућих спортских резултата. Буџети националних спортских савеза и спортских клубова су сегмент који у највећој мери одређују циљеве и правце њиховог деловања.

О стању Олимпијског покрета у Црној Гори, Беговић говори да узевши у обзир статистичку позицију Црне Горе, државе са популацијом мањом од милион људи, спортске активности треба да води државна власт, али преко децентрализованих јединица унутар Националних спортских савеза (2014). Начело децентрализације значи да би требало да буду укључени сви који се активно баве неким конкретним спортом - од спортиста до покровитеља. Спорт игра веома важну улогу у целокупном црногорском идентитету, посебно у временима када је економска криза изузетно продубила јаз између класа са негативним утицајем на социјализацију угроженог становништва. Због ових негативних последица, спортске организације имале су тенденцију да прате организациону структуру других владиних организација (Беговић, 2014, 58-59).

Црногорски олимпијски комитет се сматра младом спортском организацијом чији спортисти имају пуну подршку за предстојећа такмичења у оквиру олимпијске породице. Међутим, остали сегменти рада Црногорског Олимпијског комитета које би сваки национални комитет требао да усклади у што већој мери са радом Међународног олимпијског комитета веома су скромни. Наравно, није за очекивати ни од једног националног олимпијског комитета, па ни од Црногорског олимпијског комитета да има идентична тела као Међународни олимпијски комитет.

Малобројна доступна (или изгласана) документа у надлежности Црногорског олимпијског комитета, његова организациона структура као и конкретно спроведене акције не говоре у прилог остваривању програмских активности ЦОК-а које је још пре пет година поставио актуелни председник. Црногорски олимпијски комитет је поред Статута донео и следећа документа: Правилник о избору спортисте године, Правилник о категоризацији спортиста, Правилник о раду арбитраже ЦОК-а и Маркетинг стратегију ЦОК-а.

Из наведеног се може уочити да планирани програмски задаци за пет година рада нису ни започети. Тако на пример, није оформљено ниједно тело, односно, комисија за олимпијско образовање, жене и спорт, за спорт и животну средину, спортска комисија и др.

Главни проблем Олимпијског покрета у Црној Гори је угрожен положај спортиста (Беговић, 2014). Према препорукама са Конгреса МОК-а из октобра 2009. године „Сви спортисти чине срце Олимпијског покрета. Њих подржавају обимне структуре, које посебно укључују локалне клубове, националне и интернационалне савезе и националне олимпијске комитете... Спортисте би требало подстицати да узму удела у организацији и развоју у 21. веку” (The Olympic Movement in Society, 2009).

Олимпијски покрет у Црној Гори нема ни формално ни неформално уређене установе за заштиту спортиста, које имају за циљ да их одрже активним и после спортске

каријере. Ово је веома битно јер би они, с једне стране, могли да послуже као узор, а још важније је што би то значајно смањило могућност да бивши спортиста постане проблематичан члан друштва.

Црногорски олимпијски покрет је државно оријентисани систем, којим управља приватно или политички подобно лице, и констелација у НОК-у Црне Горе чини га веома утицајним. Статут Црногорског НОК-а омогућава представницима савеза да заузму положај у различитим комисијама, без обзира да ли они поседују неопходне предуслове за то. Спортисти би требало да буду укључени у целокупни процес доношења одлука. О улози спортиста у институцијама Олимпијског покрета: „Спортисти морају бити укључени у органе одлучивања у оквиру Олимпијског покрета кроз Спортску комисију и друге органе које имају пуно право гласа” (The Olympic Movement in Society, 2009).

У одељку са препорукама МОК-а са Конгреса из 2009. године, „Структура Олимпијског покрета”, аутономија у спорту је истакнута као кључни сегмент у циљу промовисања различитости и посебности: „Надлежне међувладине организације и владе би требало да признају неопходну и суштинску аутономију Олимпијског покрета, поготово поштовање и спровођење правила доброг управљања, једнакости и правичности у спорту и спортској администрацији, установљеним од стране Олимпијског покрета и наведеним у Олимпијској повељи, да обезбеди најбоље и најправедније могуће бављење спортом... Сви чиниоци Олимпијског покрета би требало да преиспитају своја правила и активности, да би се осигурало да су у потпуности у складу са Олимпијском повељом и са основним принципима и вредностима олимпизма” (The Olympic Movement in Society, 2009).

Перцепција аутономије у оквиру Црногорског Олимпијског покрета (углавном у структури НПРС-а) углавном се погрешно користи као термин за сувереног, посебно када је у питању доношење стратешких одлука о развоју спортског система или у оквиру

конкретног спорта, с једне стране, и начин трошења државних средстава (издвојених за развој спортиста) с друге стране (Беговић, 2014).

Једна од позивних иницијатива је остварено домаћинство Игара малих држава Европе. Црногорски олимпијски комитет је доставио иницијативу да буде организатор Игара малих држава Европе 2019. године као и елаборат о друштвено-финансијској оправданости организације Игара малих држава Европе 2019. године. Управа за младе и спорт је подржала достављену иницијативу, јер организација оваквог спортског такмичења је велики спортски догађај за Црну Гору, имајући у виду и чињеницу да је наведено такмичење изузетно цењено у Светским олимпијским оквирима.

10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Развој Међународног олимпијског комитета је током година довео до пропорционалније заступљености и веће уставне снаге својих чланова. Од 15 чланова који су га основали 1894. године, па до 115 чланова само Скупштине МОК-а и бројних чланова других МОК-ових тела и Комисија, МОК је израстао у највећу спортску организацију на свету. Успешан рад МОК-а на реализацији својих пројеката везано за мир у свету, образовање омладине, равноправно укључење жена у сваком сегменту покрета, оснивање многобројних Комисија су чињенице које указују да МОК има значајан утицај на глобални спорт.

Сваку спортску организацију дефинишу визија, мисија, стратегија, као и остала развојна документа усклађена са европским и светским развојним документима. Међународни олимпијски комитет у оквиру своје мисије и улоге има задатак да подстиче сарадњу, организацију и развој спорта и спортских такмичења. Кроз читав период постојања МОК-а, кад год су проблеми надрастали постојећу организацију, која није могла да влада њима и да их решава, настајала је криза организације и укупног менаџмента, те је стога Међународни олимпијски комитет био принуђен да изнађе решења за настале проблеме.

Управљање људским ресурсима кроз откривање и развој људских потенцијала у организацији Олимпијских игара, као и управљање променама које настају под утицајем економских, политичких, друштвених и технолошких фактора могу успешно да се остваре захваљујући високо постављеним стандардима заснованим на савременим принципима менаџмента које МОК примењује. Мотивација за лидерском позицијом на светској сцени спортских организација се остварује кроз тимски рад где су константно присутни процеси контроле и мерења резултата реализације рада.

Специфичност географског поднебља, културни и други аспекти утичу на различитост у приступу функционисања националних олимпијских комитета од државе до државе. Србија је примљена у Међународни олимпијски комитет 1912. године током одвијања V Олимпијских игара које су се одржале у Стокхолму. Због Првог светског рата прекинута је целокупна активност светског олимпијског покрета. Такође, успорен је рад СОК-а, јер су већину његових чланова чинили официри српске војске. Планиране Шесте олимпијске игре у Берлину 1916. године нису одржане и тек са његовим престанком настављена је олимпијска активност у свим земљама света.

На VII Олимпијским играма одржаним 1920. године у Антверпену Србија је учествовала у оквиру новостворене државе Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Црна Гора се пре тога за придружила Србији признавши династију Карађорђевић уместо династије Петровић за своје владаре. Србија и Црна Гора су биле у саставу разних форми заједничке државе од 1918. до 2006. године.

Формирање Југословенског олимпијског комитета (одбора) 1919. године и његово међународно признање одвијало се аутоматизмом наслеђивања Српског олимпијског комитета, без посебне процедуре избора у чланство Међународног олимпијског комитета. Југословенски олимпијски комитет (ЈОК) је деловао до 2003. године када је распадом државе постао Олимпијски комитет Србије и Црне Горе. Раздвајањем Заједнице Србије и Црне Горе 2006. године поново постаје само национални олимпијски комитет Србије и сада носи назив Олимпијски комитет Србије - ОКС.

Девет деценија заједничког рада и деловања Србије и Црне Горе у свим сегментима живота су подразумевали и исте технолошке економске и политичке изазове са којима су се суочавали у оквиру заједничког Националног олимпијског комитета. Од раздвајања држава, менаџмент Националних олимпијских комитета обе државе је и даље под истим или сличним технолошким, економским и политичким утицајем. Глобализација у свету, а посебно глобални приступ менаџмента МОК-а свим националним олимпијским

комитетима додатно доприносе њиховом уједначавању рада. Наведене чињенице указују да је утицај технолошких, економских и политичких изазова за менаџмент Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета био исти, чиме је **доказана прва хипотеза (X₁)**.

Иако је дугогодишњи заједнички рад у оквиру ЈОК-а пратио захтеве олимпијског покрета, раздвајањем држава, ОКС и ЦОК имају различит приступ програмским активностима и пројектима.

ОКС је био иницијатор покретања такмичења која за циљ имају подстицај развоја масовног спорта инспирисаног Олимпијским играма: Меморијалну атлетску трку „Светомир Ђукић“, Меморијалну бициклическу трку „Олимпијски трофеј Светомир Ђукић“ и Меморијалну атлетску трку „Драгутин Томашевић“. Актуелни Програми активности ОКС-а су: Развој зимских спортова Пјончанг 2018. кроз који ОКС настоји да континуирано развија зимске спортове, Развојни програм препознајући важност правовремене идентификације најталентованијих младих спортиста, односно потребу да се обезбеде оптимални услови за њихов развој и Олимпијски програм Токио 2020. који подразумева примену и даље развијање концепата директног финансирања програма најбољих спортиста и тимова у Србији.

Поред наведених програма, Олимпијски комитет Србије је по угледу на МОК формирао програм „Каријера после спорта“. Овај програм је направљен са циљем да се спортистима пруже савети и помоћ како да поред спортских, остваре добре резултате и у другим сферама живота и како да остваре успешан прелаз са спортског на пословни терен.

Олимпијски дан трчања обележавају и ОКС и ЦОК, што не наглашава директну сличност у њиховом деловању рада, с обзиром да га обележавају и прослављају Национални олимпијски комитети свих држава света.

Маркетинг стратегија Црногорског олимпијског комитета – позиционирање спорта као елемента националног брэнда је документ који указује на будући правац активности ЦОК-а. Поред овог документа, јавности није доступан никакав други пројекат ако је у току.

Стална радна тела ОКС-а и ЦОК-а се разликују, тако да међу Комисијама ЦОК-а нема Комисије за жене и спорт и Комисије за олимпијске вредности које постоје у ОКС-у.

Менаџмент ОКС-а и ЦОК-а недовољно прате активности менаџмента МОК-а. Међутим, наведени подаци и чињенице указују да је спровођење пројеката Олимпијског покрета различитог обима у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету **чиме је потврђена друга хипотеза (X₂)**.

У Олимпијском комитету Србије Фонд спорта и Олимпизма се бави питањима олимпијског образовања и олимпијских вредности. Као образовно тело ОКС-а, Фонд спорта и Олимпизма поред музеја, има програме едукације и Омладински савет Србије – комисију за младе. Рад наведеног Савета, односно, Комисије за младе није нигде презентован. О раду Фонда на олимпијским вредностима подаци се могу наћи само у вестима на официјелном сајту. Прегледом вести може се уочити да се повремено организују дружења са малишанима из основних школа. Фонд организује посете олимпијца школама и тада се држи „Олимпијски час“.

Црногорски олимпијски комитет не поседује радно тело које се бави олимпијским вредностима. У вестима на официјелном сајту се могу запазити повремена дружења познатих олимпијца Црне Горе са ученицима, што свакако није довољно да би се могло говорити о раду на ширењу олимпијског образовања и олимпијских вредности.

Олимпијски комитет Србије формално има комисију која се бави питањима олимпијских вредности, док Црногорски олимпијски комитет нема ову Комисију међу својим радним телима. Међутим како форма не подразумева суштину проблема, резултати

истраживања указују да се ширење олимпијских вредности своди на идентично/слично дружење олимпијца са ученицима **чиме је потврђена трећа хипотеза (X₃)**, да је ширење Олимпијских вредности подједнако присутно у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету.

Начин деловања спортске организације је често условљен оскудним ресурсима што изискује прагматичност у њеном моделовању и управљању. Анализа рада и представљање организационе структуре Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета, сарадња са међународним и националним спортским организацијама, начини подстицања развоја врхунског спорта су од великог значаја за њихово свеобухватно сагледавање.

Примена менаџмент концепата у Олимпијском комитету Србије и Црногорском олимпијском комитету се разликује. Олимпијски комитет Србије захваљујући свом дугогодишњем чланству у олимпијском покрету и искуству које је стекао у много већој мери прати глобални тренд олимпијског покрета. Пројекти за развој спорта, а нарочито пројекат „Каријера после спорта“, затим, већи број публикација и објављених докумената у односу на Црногорски олимпијски комитет потврђују ову разлику у раду ОКС-а и ЦОК-а. Разликују се комисије Извршног одбора, придавање значаја удружењу бивших олимпијца које у ЦОК-у има запаженију улогу у односу на исто тело у ОКС. Разлика је присутна и у обиму праћења друштвених мрежа ова два национална комитета.

Резултати истраживања рада Црногорског олимпијског комитета указују на чињеницу да је неопходно хитно његово реструктуирање и примена савремених менаџмент концепата. Поред тога, активирање акција у складу са програмима олимпијског покрета а првенствено са обећаним програмским активностима председника, могле би да побољшају тренутну ситуацију у ЦОК-у у корист црногорског спорта.

За полазну тачку доприноса даљем развоју црногорског спорта и црногорског друштва у целини можемо сматрати организацију Игара малих држава Европе које ће се

одржати у Будви 2019. године. Сама организација Игара малих држава Европе прилика за промоцију Црне Горе и њених природних лепота и туристичких потенцијала што би био корак даље у расту препознатљивости државе Црне Горе.

Имајући у виду наведене чињенице, добијени резултати истраживања указују да је степен развоја менаџмента у спорту Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета условљен дужином њиховог чланства у Међународном олимпијском комитету, **чиме је потврђена главна хипотеза (ГХ).**

Историјска анализа примењена у овој дисертацији је била од изузетне важности током спровођења истраживања, ради утврђивања тока рада Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета. Ово истраживање би требало да укаже на грешке у примени менаџмента у спорту у водећим националним олимпијским организацијама Србије и Црне Горе. Такође, резултати истраживања треба да помогну у схватању олимпијског покрета на глобалном нивоу ради прилагођавања глобалним тенденцијама олимпијског покрета.

11. ЗНАЧАЈ И АКТУЕЛНОСТ ИСТРАЖИВАЊА

Олимпијске игре данас представљају снажан и значајан покрет, чију важност вероватно ни њихов оснивач није могао да наслути. Како се Међународни олимпијски комитет, који руководи Олимпијским покретом, сусретао са низом спољашњих фактора који су утицали на Олимпијски покрет и на целокупну организацију и управљање развојем међународног олимпијског покрета, тако су се и национални олимпијски комитети држава чланица покрета сусретали са факторима који су утицали на њихов развој.

Овај научно истраживачки рад представља допринос расветљавању научних претпоставки у вези анализе развоја менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета.

Оснивање Међународног олимпијског комитета 1894. године у Паризу, отворило је нову етапу у еволуцији савременог спорта, а тиме и менаџмента највеће спортске организације на свету. Утицај менаџмента Међународног олимпијског комитета и историјске прилике у нашем региону су кроз примере развоја менаџмента у спорту кроз историју Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета дали могућност бољег сагледавања актуелне ситуације у националним олимпијским комитетима Србије и Црне горе.

Значај истраживања се огледа у стручном и научном сагледавању актуелног проблема. Добијени резултати истраживања су потврдили да се у току 105 година свог постојања Олимпијски комитет Србије сусретао са јединственим и специфичним изазовима који су утицали на развој менаџмента у самој организацији. Такође, Црногорски олимпијски комитет, данас као самостални млади национални олимпијски комитет има историју која се преплиће са историјом Олимпијског комитета Србије у оквиру претходних заједничких држава/комитета. Сагледавањем и анализом рада

Олимпијског комитета Србије и Црногорског олимпијског комитета ово истраживање даје допринос будућим стручњацима спортских организација да успешно примене њихове моделе менаџмента у спорту у оквиру својих спортских организација.

Актуелност овог истраживања се огледа у чињеници да Олимпијски комитет Србије и Црногорски олимпијски комитет у оквиру своје мисије и улоге имају задатак да подстичу сарадњу, организацију и развој спорта и спортских такмичења. При томе значајна битка се води у свим сегментима менаџмента припрема за учешће на Олимпијским играма као и другим догађањима у оквиру Олимпијског покрета, а посебно у спровођењу мера и борби против коришћења допинг средстава, насиља у спорту и др. Од свог оснивања, обављени задаци којима су се бавили национални комитети Србије и Црне Горе се могу разматрати у светлу будућег ширења Олимпијског покрета у својим земљама, имајући у виду чињеницу да се данас организују и Зимске олимпијске игре, ЕУОФ, УОГ и ЕИ, и да они узимају учешће на њима.

ЛИТЕРАТУРА

- Аћимовић, Д., Марковић, С. (2005). Ка новом типу стварања спортских организација, *Зборник радова са I међународне конференције "Менаџмент у спорту"*, Београд: ФМС, стр. 67-70.
- Аћимовић, Д. (2007). *Структура менаџмента у спортској организацији*, Ниш: Факултет спорта и физичког васпитања.
- Адицес, И. (1996). *Тежња ка Top форми: како да применом Адицесовог програма учините вашу организацију успешном*. Нови Сад: Адицес.
- Адицес, И. (1994). *Управљање променама*, Нови Сад – Београд, Прометеј.
- Arnold, P. (1996). Olympism, sport and education. *Quest*, 48 (1), 93-101.
- Bahtijarević, Š. F. (1999). *Menadžment ljudskih potencijala*, Zagreb: Golden Marketing.
- Бала, Г., Малацко, Ј., Момировић, К. (1982). *Методолошке основе истраживања у физичкој култури*, Нови Сад: Сиа.
- Bale, J., Christensen, M. (2004). *Post-olympism? Questioning sport in the twenty-first century*. Oxford, England: Berg.
- Bäskau, H. (1987). Methods of Olympic Education, *Report of the 27th Session of the International Olympic Academy*, pp 141-149.
- Беговић, М. (2014). Позиција спортиста у црногорском олимпијском покрету, Београд: *Менаџмент у спорту*, вол.5,1, 58-63.
- Bernardin, J., Russel, J. (1993). *Human Resource Management, An Experiential Approach*, McGraw-Hill, Inc.
- Binder, L. D. (2000). *Be a Champion in Life – An International Teacher`s Resource Book For Schools*, Athens: Fondation of Olympic and Sport Education.
- Binder, D. (2005). Teaching Olympism in schools: Olympic Education as a focus on values education: *university lectures on the Olympics*.Bellaterra: Centre d'Estudis Olímpics

- (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB). Preuzeto: 08.05.2016 sa <http://olympicstudies.uab.es/lectures/web/pdf/binder.pdf>.
- Binder, D. (2007). *Teaching Values – An Olympic Education Toolkit*, Laussane: IOC.
- Blouce, D., & Smith, A. (2010). *Sport policy and Development*, London: Routledge.
- Brownell, S. & Parry, J. (2012). *Olympic Values and Ethics in Contemporary Society*. Belgium: Ghent University.
- Булоњ, П. (1984). *Олимпијски дух Пјера де Кубертена*, Београд: Народна књига.
- Саму, Ј., & Робинсон, Л. (2007). *Managing Olympic Sport Organisations*, Louzane: OS and Human Kinetics.
- Cashman, R. (2002). Impact of the Games on Olympic Host Cities, *Fundamental Olympic Lessons, Olympic Studies Centre*, Universitat Autònoma de Barcelona. Preuzeto 02.05.2016 sa <http://blues.uab.es/olympic.studies/dir/fl.html>.
- Christopoulos, G. A.; Bastias, J. C. (1982). *The Olympic Games in Ancient Greece*, Athens: Ekdotike Athenon S.A.
- Chelladurai, P. (1999). *Human resource management in sport and recreation*, Human Kinetics, USA.
- Цимбаљевић, В. (2006). *Спортски потенцијал општине Беране у функцији имплементације Националног програма спорта Црне горе*, необјављена Магистарска теза, Београд: Факултет за менаџмент у спорту.
- Corp. Author (2004) *The Olympics: Athens to Athens 1896-2004*, London, Weidenfeld & Nicolson.
- Црногорски олимпијски комитет (н.д.). Олимпијске игре – освајачи медаља из Црне Горе, <http://www.cok.me/olimpijske-igre/osvajaci-medalja-iz-crne-gore/>, преузето 20.03.2017.
- Црногорски олимпијски комитет (н.д.). Органи, <http://www.cok.me/o-nama/organi/>, преузето 20.03.2017.
- Црногорски олимпијски комитет (н.д.). Олимпијски магазин, <https://www.yumpru.com/en/document/view/58377463/olimpijski-magazin-maj-2017>, преузето 30.06.2017.

- Црногорски олимпијски комитет (н.д.). Публикације, <http://www.cok.me/wp-content/uploads/2014/10/Mok-ov-prirucnik-sportskih-povreda-ISJESAK-.pdf>, преузето 30.06.2017.
- Црногорски олимпијски комитет (н.д.). Публикације, <http://www.cok.me/wp-content/uploads/2014/10/Usluge-sportske-terapije-ISJESAK.pdf>, преузето 30.06.2017.
- Црногорски олимпијски комитет (2016). Маркетинг стратегија Црногорског олимпијског комитета – позиционирање спорта као елемента националног брэнда, онлине документ преузет у септембру 2016. године – сада није доступан.
- Црна Гора на Олимпијским играма (н.д.) преузето са https://sh.wikipedia.org/wiki/Crna_Gora_na_Olimpijskim_igrama.
- Црна Гора на Зимским Олимпијским играма (н.д.) преузето са https://sr.wikipedia.org/sr-el_2010.
- Црна Гора на Зимским Олимпијским играма (н.д.) преузето са https://sr.wikipedia.org/sr-el_2014.
- Čokorilo, R., Milošević, Z. (2013). Etika vođstva u sportskom menadžmentu, *Sportmont*, vol. 37-39, str. 29-34, Podgorica: CSA.
- Davies, L. (2012). Beyond the Games: Regeneration Legacies and London 2012, *Leisure Studies*, 31(3): pp. 309-337.
- Dekkers, R. (2008). Adapting organizations: the instance of business process reengineering. *Systems Research and Behavioral Science*, 25, 1, pp. 45 – 66.
- De Coubertin, P. (2000). *Olympism: Selected Writings*, Laussane: Norbert Muller & IOC.
- Defrantz, A. (1997). The changing role of women in the Olympic Games. *Olympic Review*, Vol. 26, No. 15, pp. 18-21.
- Дневни лист „Вечерње новости“ од 29. марта, 1896.
- Дневни лист „Штампа“ од 15. новембра, 1907.
- Дневни лист „Српски витез“ од 31. октобра, 1910.
- Документ Национални програм развоја спорта Црне горе
<http://www.upravazamladeisport.me/index.php/dokumenta/sport/ostala-dokumenta>,
преузето 01. 07.2016.

- Drucker, P. (1995). *Menadžment za budućnost*, Beograd: Grmeč.
- Drucker, P. (2005). *Najvažnije o menadžmentu*, Zagreb: M. E. P. Consulting.
- Dyhr, A. (2005). The Olympic Setting, on an Olympic, Media and Personal Level, *Proceedings from 12th International Postgraduate Seminar on Olympic Studies*, Athens: International Olympic Academy, pp 304-313.
- Ђуричин Д., Јаношевић С. & Каличанин Ђ. (2009). *Менаџмент и стратегија*, Економски факултет, Београд.
- Ђуровић, Д. (2017). Igre malih država Evrope, U: Šiljak, Nikolić i Parčina, *Zbornik radova sa 12. Međunarodne naučne konferencije „Образовање и спорту“*, 27. мај 2016, Beograd: FMS, ISBN: 978-86-6461-020-9, str. 192-197.
- Ђуровић, Д., Šiljak, V. (2017). Menadžment Crnogorskog olimpijskog komiteta, U: Lazarević, S. *Zbornik radova sa II Međunarodne naučne konferencije „Sport, rekreacija, zdravlje“*, 12-13 мај 2017. Beograd: Visoka sportska i zdravstvena škola, ISBN 978-86-83687-23-7, str. 369-376.
- Edwards, A., Skinner, J. (2009). *Qualitative research in Sport Management*, Singapore: Butterworth-Heinemann.
- Европска унија (2007). *Бела књига*, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&rid=1>, преузето 08.11.2015.
- Европска унија (2007). *Лисабонски уговор – протоколи, прилози, изјаве*, file:///C:/Users/Downloads/lisabonski_ugovor_hr_HAZU.pdf, преузето 08.11.2015.
- Европска комисија (2011). *Развој европске димензије у спорту*, http://ec.europa.eu/sport/library/studies/study-on-the-training-executive-summary_en.pdf, преузето 09.11.2015.
- Filaretos, N. (1987). International Olympic Academy, *Report of the 27th Session of the International Olympic Academy*, pp 27-31.
- Findling J. E. & Pelle, K. D. (2004). *Encyclopedia of the modern Olympic movement*, Westport Conn, Greenwood Press.

- Фландер, М. (1975). *Енциклопедија физичке културе, А-О*, Загреб: Југословенски лексикографски завод.
- Georgiadis, K. (1992). International Olympic Academy: the history of its establishment, aims and activities, *Report of the 32nd Session of the International Olympic Academy*, pp 62-71.
- Georgiadis, K. (2003). *Olympic revival: the revival of the Olympic games in modern times*, Athens: Ekdotike Athenon S.A.
- Gifford, C. (2004). *Summer Olympics: the definitive guide to the world's greatest sports celebration*, Boston: Kingfisher.
- Група аутора (2004). *Од древне Олимпије до Атине – Олимпијски водич*, Београд: YU Marketing Press.
- Илић, В. (2000). *Олимпијско васпитање и образовање у систему „Олимпијских спортских игара школске омладине Србије“ (1970-2000)*, Београд: необјављен дипломски рад, ФФК Универзитета у Београду.
- Илић, В. (2006). *Еволуција изазова и промена и њихов утицај на менаџмент Олимпијских игара*, необјављена Докторска дисертација, Београд: Факултет за менаџмент у спорту.
- Илић, Р. (2015). Стратегијско планирање и стратегијски менаџмент у спортским организацијама, *Зборник радова са X конференције „Менаџмент у спорту“*, Београд: Факултет за менаџмент у спорту, стр. 115-125.
- Илић, Р., Собек, М. (2014). Спорт и масовне комуникације, *Синтеза*, стр. 254-258.
- Илић, С. (1994). *Историја физичке културе - Старо доба и средњи век*, Београд: Факултет физичке културе Универзитета у Београду.
- Илић, С., Мијатовић, С. (2003). *Олимпијско васпитање и образовање у школама*, Дечији спорт од праксе до академске области, материјал за припрему испита из предмета Основе спорта младих, ауторизована предавања, Београд: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, стр.23-27.

- Илић, В. (2006). *Еволуција изазова и промена и њихов утицај на менаџмент Олимпијских игара*. Необјављена Докторска дисертација. Факултет за менаџмент у спорту.
- Илић, С., Мијатовић, С (2006). *Историја физичке културе*, Београд: Д.Т.А. ТРАДЕ.
- International Olympic Committee (1989). *National Olympic Academy - foundation, perspectives, activities*. Lausanne: International Olympic Committee.
- International Olympic Committee (2000). *Commission Report to the 110th International Olympic Committee's Session*, Lausanne: International Olympic Committee.
- International Olympic Committee (2016). *Olympic Charter*, Lausanne: https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf, преузето 24.11.2016.
- International Olympic Committee, <https://www.olympic.org/ioc-financing-revenue-sources-distribution>, преузето 24.11.2016.
- International Olympic Committee, <https://www.olympic.org/sponsors>, преузето 24.11.2016.
- International Olympic Committee, www.olympic.org/documents, преузето 24.11.2016.
- International Olympic Committee, www.olympic.org/news?articleid=54677, преузето 20.02.2017.
- International Olympic Committee, <https://www.olympic.org/the-ioc>, преузето 20.02.2017.
- International Olympic Committee (2016). *Women in the Olympic Movement*, Factsheet, update june 2016. <https://www.olympic.org/factsheets-and-reference-documents/women-in-the-olympic-movement>, retrieved 18. 07. 2016.
- International Olympic Committee, *Sustainability*, <https://www.olympic.org/sustainability>, retrieved 21.11.2016.
- International Olympic Committee (2017). Countries, <https://www.olympic.org/montenegro>, retrieved 08.02.2017.
- Јанковић, С. (2008). *Настанак и развој спортског новинарства код Срба до 1914. године*, Београд: Факултет за менаџмент у спорту, необјављена Докторска дисертација.
- Јевтић, Б. (2011). Рефлексија менаџмента олимпијских програма на систем спорта Србије, *СпортЛогика* 7 (2): стр. 129-140.
- Кастратовић, Е. (2004). *Основе менаџмента са менаџментом у спорту*, Београд: Институт за развој малих и средњих предузећа.

- Кастратовић, Е. (2007). *Спорт и економија у области транзиције*, Београд. Факултет за менаџмент у спорту.
- Клајн, И., Шипка, М. (2008). *Велики речник страних речи и израза*, Нови Сад: Прометеј.
- Коковић, Д. (2004). *Социологија спорта*, Београд, Спортска академија.
- Коковић, Д. (2004). *Спорт и медији*. Нови Сад: Факултет за услужни бизнис.
- Коковић, Д. (2007). *Друштво и медијски изазови, увод у социологију масовних комуникација*, Нови Сад: Филозофски факултет- одсек за медијске студије.
- Костадиновић, С. (2004). *Право и спорт*, Београд: Факултет за менаџмент у спорту.
- Kottler P. J. (1998). *Vođenje promene*, Beograd: Želnid.
- Kottler P. J. (2004). *Markentiška znanja od A do Z*, Zagreb: Binoza Press.
- Крагујевић, Б. (1984) *Са олимпијских борилишта*, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства.
- Лазаревић, Љ. (2004). *Психолошке основе физичке културе*, Београд: Висока школа за спортске тренере.
- Lucas, J. (1992). *Future of the Olympic Games*. Champaign: Human Kinetics.
- Maksimović, N. (2005). *Strategijski menadžment i planiranje u sportu*, Novi Sad: Old commerce.
- Малацко, Ј. (2008). Моделовање Стратегијског Менаџмента у Спорту, *SportScience*
Травник: вол. 11: стр 12-17.
- Малацко, Ј., Рађо, И. (2006). *Менаџмент људских ресурса*. Сарајево: Факултет спорта и тјелесног одгоја и Олимпијски комитет БиХ.
- Mallon, B. (2006). *Historical Dictionary of the Olympic Movement*, Онтарио: The Scarecrow Press.
- Mallon, B. & Heijmans, J. (2011). *Historical dictionary of the Olympic movement*. Plymouth: Scarecrow Press Inc. 4th ed.
- Mangan, J. A., & Dyreson, M. (2010). *Olympic legacies: Intended and unintended: Political, cultural, economic and educational*. London: Routledge.
- Massuci, M. A. (2008). *Sport and the Mass Media*, преузето са:
http://www.sjsu.edu/faculty/masucci/Sport_MassMedia.pdf, 29.09.2016.

- Матејић, В. (2003) *Прилози истраживању научног и технолошког развоја и управљања организацијама*, Београд: Филип Вишњић.
- Машић, Б. (2001). *Стратегијски менаџмент*, Београд: Универзитет „Браћа Карић“.
- Машић, Б., Лончаревић, Р. (2000). *Менаџмент - школе и нови принципи*, Бања Лука: Економски факултет.
- Машић, Б., Бабић, Л., Ђорђевић – Бољановић, Ј., Добријевић, Г. и Веселиновић, С. (2010). *Менаџмент: принципи, концепти, процеси*, Београд: Универзитет Сингидунум.
- Машић, З. (2006). *Теорија спорта*, Београд: Факултет за менаџмент у спорту.
- Mihail, С. (2007). *Intercultural Education in Olympic Spirit*, Proceedings from 14th International Seminar on Olympic Studies for Postgraduate students in Olympia, Athens: Halandri, pp. 414-423.
- Михајловић, М. (2005). *Менаџмент спортских организација*, Београд, Факултет за менаџмент у спорту.
- Милисављевић М. (2002). *Савремени Стратегијски Менаџмент*, Београд: Институт Економских Наука.
- Митровић, М. (2005). Трансформација професионалних клубова као удружења грађана у приватна предузећа – могући модели приватизације спортских клубова, Београд: *I Међународн научна конференција Менаџмент у спорту*, ФМС.
- Младеновић, Љ., Милутиновић, М. (2005). Могућност инвестирања у развој професионалног спорта при постојећем имовинско-правном статусу клуба, Београд: *I Међународн научна конференција Менаџмент у спорту*, ФМС.
- Miller, D. (2003). *The official history of the Olympic Games and the IOC, 1896-2004*, EP, Edinburgh.
- Momčilo Tapavica dobija tablu kod DIF-a, (11.05.2017). www.021.rs/story/Novi-Sad/Vesti/162656/Momcilo-Tapavica-dobija-tablu-kod-DIF-a-odustalo-se-od-spomienika-nevinim-zrtvama.html, преузето 20.05.2017.
- Morath, P. (2000). *Le C.I.O. a Lausanne*, Lausanne: Cabedita.
- Мужић, В. (1977). *Методологија педагошког истраживања*, Сарајево.

- Nacionalni program razvoja sporta u Crnoj Gori [doc]. (n.d.). Преузето са <http://www.upravazamladeisport.me/index.php/dokumenta/sport/ostala-dokumenta>.
- Новости часопис онлине (2016). МОК упутио упозорење у ОКС: Строго поштујте Статут, <http://www.novosti.rs/vesti/sport.297.html:635736-МОК-uputio-upozorenje-u-OKS-Strogo-postujte-Statut>, 16.11.2016.
- Новости часопис онлине (2016). Симић: Услови за председника ОКС су јасни већ осам година, преузето са <http://www.novosti.rs/vesti/sport.297.html:635963-Simic-Uslovi-za-predsednika-OKS-su-jasni-vec-osam-godina>, 20.11.2016.
- Naul, R. (2009). Olympic Pedagogy as a Theory of Development of Ethical and Humanistic Values in Education. In: *International Olympic Academy (ed.) Proceedings of the 9th International Session for Directors of National Olympic Academies*, Athens: Livani, pp. 27-40.
- Nevis E., DiBella A., G. (1995). Understanding Organizations as Learning Systems, *Sloan Management Review*, Winter, 74-85.
- Парчина, И., Шилјак, В., Перовић, А. и Плакона, Е. (2014). Женске светске игре. *Физичко васпитање и спорт кроз векове*, 1 (2), стр. 72-83.
- Parry, J. (1988). Olympism at the Beginning and End of the Twentieth Century, *IOA Proceedings*, pp. 81-94.
- Parry, J. (2006). Sport and Olympism: Universals and multiculturalism. *Journal of the Philosophy of Sport*, 33, pp. 188-204.
- Pausanije (1994). *Opis Helade*, Novi Sad: Matica srpska.
- Pena, E. F. (2011). *Social Networking and Olympic Movement*, Final Report of Centre 'Estudis Olímpics (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB), преузето са <http://olympicstudies.uab.cat.pdf>, 20.09.2016.
- Олимпијски комитет Србије (2016). <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitet-srbije/projekti/karijera-posle-sporta/>, преузето 10.09.2016.

- Олимпијски комитет Србије (2017). Скупштина Олимпијског комитета усвојила измене и допуне Статута ОКС, преузето са <http://www.oks.org.rs/skupstina-olimpijskog-komiteta-usvojila-izmene-i-dopune-statuta-oks/>, 09.03.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). Завршни извештај о реализацији програма, преузето са <http://www.oks.org.rs/wp-content/uploads/Zavrzni-izvestaj-OKS-za-2015.pdf>, 20.04.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). Божидар Маљковић нови председник ОКС, преузето са <http://www.oks.org.rs/bozidar-maljkovic-novi-predsednik-oks/>, 09.05.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/>, преузето 28.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitet-srbije/akti-oks/statut-olimpijskog-komiteta-srbije/>, преузето 28.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/formirane-komisije-izvrnog-odbora-oks/>, преузето 28.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/takmicenja/olimpijske-igre/zimske-olimpijske-igre/ucesnici-po-sportovima-2/>, преузето 28.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitet-srbije/programi-oks/olimpijski-program-tokio-2020/>, преузето 30.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitet-srbije/programi-oks/razvojni-program/>, преузето 30.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitet-srbije/programi-oks/28739-2/>, преузето 30.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/po-23-put-u-srbiji-odrzan-olimpijski-dan/>, преузето 10.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/sponzori-i-partneri/>, преузето 29.06.2017.
- Олимпијски комитет Србије (2017). <http://www.oks.org.rs/olimpijski-komitet-srbije/fond-sporta-i-olimpizma-olimpijski-muzej/>, преузето 30.06.2017.

- Олимпијски комитет Србије (2017). Олимпијска ревија, <http://www.oks.org.rs/multimedija/olimpijska-revija/>, преузето 30.06.2017.
- Павловић, М. (2014). Развој Олимпијског музеја посматран кроз призму прославе стогодишњице Олимпизма у Србији, *Култура*, исс.144, стр. 154-171.
- Perez, R. C., Rubio, K. (2014). The Understanding of Olympic Values by Brazilian Olympic Athletes, *International Journal of Humanities Social Sciences and Education*, Vol. 1, Issue 12, ISSN 2349-0373, pp. 37-43.
- Перић, Д. (2000). *Пројектовање и елаборирање истраживања у физичкој култури*, Београд, СИА.
- Перовић, А. (2014). Олимпијско образовање младих са аспекта комуникације, необјављена *Докторска дисертација*, Београд: Алфа универзитет – Факултет за менаџмент у спорту.
- Пјер де Кубертен (n.d.). *Идеје, дело, живот*, Београд: Југословенски комитет Пјер де Кубертен.
- Pound, D. (2004). *Inside the Olympics*, Canada: Wiley.
- Радо, I., Bonacin D., Bonacin Da, Bilić, Ž. i Manić G. (2008). Identifying structure of organization and individual roles at the example of sport managers. Ur. Milanović, D., i Prot, F. u *V International conference on Kinesiology "Research trends and Applications"*. Zagreb, pp. 345-348..
- Раич, А. (1999). *Спортски менаџмент*, Београд: Спортска академија.
- Раич, А., Максимовић, Н. (2001). *Спортски менаџмент*, Нови Сад: Факултет физичке културе.
- Robbins, P. S. (2005). *Menadžment*, Zagreb: Mate.
- Robbins S.; Coulter M. (2005). *Menadžment.*, Beograd: Data status.
- Савић, З. (2008). *Историја олимпизма са Олимпијским васпитањем*, Ниш: ГИП Тимок.
- Симоновић, Јб. (1994). *Спорт, капитализам, деструкција*, Београд: Лорка.
- Симоновић, Јб. (2007). *Олимпијска подвала*, Београд: Ауторско издање.

- Simonović, D. (n.d.). Programske aktivnosti- Plan i program. Preuzeto sa <http://www.cok.me/onama/programske-aktivnosti>.
- Скемблер, Г. (2007). *Спорт и друштво - Историја, моћ и култура*, Београд: Клио.
- Спорт - <http://www.me/index.php/cg/sport> - преузето 04.07.2015.
- Sport u CG. (n.d.). Preuzeto sa <http://www.me/index.php/cg/sport>.
- Statut (n.d.). Preuzeto sa <http://www.mta.co.me/userfiles/file/Statut.pdf>.
- Statut Crnogorskog olimpijskog komiteta. (2012). Preuzeto sa <http://www.cok.me/onama/statut/>.
- Stefanović, R., Šiljak, V. Karaleić, S., Đurović, D., Mekić, B. (2017). Održivi razvoj na Olimpijskim igrama Rio 2016, *Ecologica*, vol. 24, 86, str. 344-347.
- Стојковић, С. (1989). *Убија ли спорт*, Београд: Филип Вишњић.
- Стонер, Џ. А. Ф., Фриман, Р. Е. & Гилберт, јр. Д. Р. (2001). *Менаџмент*, Београд: Желнид.
- Стратегија развоја спорта у Републици Србији (2014). Министарство омладине и спорта РС, <http://www.mos.gov.rs/public/ck/uploads/files/Dokumenta/Sport/strategija-razvoja-sporta/strategija-razvoja-sporta-2/Strategij%D0%B0%20razvoja%20sporta%202014-2018.pdf>, 10.09.2016.
- Шиљак, В. (2002). *Такмичење жена у античкој Грчкој, Годишњак Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду*, вол. 10 (2001), стр. 154-160.
- Шиљак, В. (2005). Утврђивање гносеолошких вредности ученика о олимпијским спортским играма школске омладине Србије, *Зборник радова са I Међународне научне конференције „Менаџмент у спорту“*, Београд: ФМС, стр. 446-452.
- Шиљак, В. (2006). Менаџмент спортског догађаја „Мини Олимпијске игре – Земун 2008“, *СпортМонт*, Вол. 10-11, стр. 545-550.
- Шиљак, В. (2011). *Историја спорта*, Београд: Факултет за менаџмент у спорту.
- Шиљак, В. (2013). *Олимпизам*, Београд, Алфа универзитет.
- Šiljak, V. (2016). *Competitions That Have Contributed to the Rise and Spread of the Olympic Movement in the Late 19th and Early 20th Century*, Leicester: Proceedinngs in press from

- The 20th International CESH Congress, 05-07 September 2016, International Centre for Sport History and Culture.
- Šiljak, V. (2017). Evropska dimenzija olimpijskog obrazovanja, U: Šiljak, Nikolić i Parčina, *Zbornik radova sa 12. Međunarodne naučne konferencije „Образовање у спорту“*, 27. мај 2016, Beograd: FMS, ISBN: 978-86-6461-020-9, str. 60-65.
- Šiljak, V., Fragkiadakis, J. (2005), Women at the Olympic Games, *Godišnjak Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja*, vol. 13, str. 28-29.
- Šiljak, V., Parčina, I., Begović, M., Ahmić, D., (2014). Sport and Environment, *Ecologica*, ISSN 0354-3285, Vol 21, No 75, p. 515.
- Šiljak, V., Đurović, D. (2017). Historical Development of the Olympic Movement, 14th International Scientific Conference on Transformation Processes in Sport – Sport Performance, In: Bjelica, Popović, Akpinar, book of abstracts, 30th March-2nd April 2017, Budva: ISBN 978-9940-569-18-1, p. 22.
- Šiljak, V., Đurović, D., Selaković, V. (2017). Olimpijski legat, U: Šiljak, Parčina, Nikolić, *Zbornik apstrakata sa 13. Međunarodne naučne konferencije „Sport u tranziciji“*, 26. мај 2017, Beograd: FMS, ISBN: 978-86-6461-021-6, str. 52.
- Шкаро, Д. (2012). *Манаџмент Олимпијских игара*, Загреб: Мате д.о.о.
- Такач, А. (1999). *Шездесет олимпијских година*, Нови Сад: Прометеј.
- Такач, Г. (2008). *The Last Official Book*, Novi Sad: Prometej.
- Tavares, O. (2010). *Olympic Values in the 21st Century: between continuity and change*, Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics.
- Terradellas, J. (2003). *The Olympic Movement and the Environment*, Barcelona: CEO UAB, p. 14.
- The Olympic Truce Objectives (2013). <http://papandreou.gr/en/the-olympic-truce-objectives/>, retrieved 17.05.2016.
- The Olympic Movement in Society [pdf]. (2009). Preuzeto sa file:///C:/Users/Downloads/EN-XIII-Olympic-Congress-Recommendations.pdf.
-

- Тркуља, М. (2008). *Маркетинг спортског догађаја Олимпијске игре*, Београд: Alpha design.
- Тодоровић, С. (2003). *Српски олимпијски комитет (1910-1920)*, Београд: ССС.
- Томић, М. (2001). *Менаџмент у спорту*, Београд: Астибо.
- Toohey, K. & Veal, A. J. (2007). *The Olympic Games: A Social Science Perspective*. UK: Cromvell Press. 2nd. ed.
- Веселиновић, Ј. (2011). *Менаџмент спортске организације*, Београд: ССС.
- Ward, S. V. (1998). *Selling places: the marketing and promotion of towns and cities 1850–2000*. London: E & FN Spon.
- Williams C. (2010). *Principi menadžmenta*, Београд: Data status.
- WISE (2015), *Ire Convention Internationale des Metiers du Sport Laussane*, <http://www.hes-so.ch/en/wise-convention-internationale-metiers-sport-3637.html>, retrieved 08..09.2015.
- Whitson, D., & Macintosh, D. (1993). Becoming a World-Class City: Hallmark Events and Franchises in the Growth Strategies of WesternCanadian Cities, *Sociology of Sport Journal*, vol. 10, pp221-240.
- Wren, D. A., Voich, jr. D. (2001). *Menadžment - proces, struktura i ponašanje*, Београд: Grmeč – Privredni pregled.
- Живковић С. (2008). *Стратегијски менаџмент – управљање трансформационим променама*, Београд: Универзитет БК, ФТБ Јанићије и Даница Карић.
- Животић, Д. (1999). *Управљање у спорту*, Београд: Министарство за спорт и омладину Републике Србије.
- Животић, Д. (2008). *Менаџмент у савременом спорту*, Београд: Факултет за менаџмент у спорту.
- Young, D. (1984). *The olympic myth of Greek amateur athletics*, Chicago: Ares publishers Inc.
- Young D. (2004). *A brief history of the Olympic games*, Malden, MA: Blackwell Pub.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Дејан Ђуровић је рођен у Подгорици 20.05.1966. године, Република Црна Гора. Основну и средњу школу је завршио у Подгорици са одличним успехом.

Вишу физиотерапеутску школу у Херцег Новом завршио је 1999. године, са оценом 8 и стекао звање Виши физиотерапеут.

Факултет за менаџмент у спорту на Универзитету „Браћа Карић“ завршио је 2009. године и тиме стекао назив – дипломирани менаџер тренажне технологије.

Мастер академске студије завршио је на Алфа универзитету у Београду 25.11.2011 године на студијском програму Менаџмент у спорту, и тиме стекао академски назив Мастер менаџер.

Учествовао је на више Међународних научних конференција у земљи и региону. Такође, публиковао је радове у научним часописима.

Спортски статус

Дејан Ђуровић се активно бавио фудбалом, за време школовања, током студирања као и након тога.

Од 1982. - 1985. године играо је у ФК „Титоград“; од 1985 – 1986. године у ФК „Олимпија“ Љубљана; од 1986. – 1988. године у ФК „Игало“. Након тога, играо је шест месеци у ФК „Партизан“ и једну годину у ФК „Морнар“ Бар.

Био је Члан Управног одбора ФК „Морнар“ и члан Управног одбора АК „Морнар“ Бар.

Учествовао је на многим сортским трибинама у организацији Министарства за спорт и омладину Црне Горе.

Пословни статус

Дејан Ђуровић је оснивач и власник приватног предузећа „Arcobaleno“ Бар, а последње три године је ангажован као консултант Агенције „Валу“ доо Бар.

Референце:

1. Сомборац, Б., Дамњановић, Н., **Ђуровић, Д.** (2014). Значај развоја и имплементације менаџмента безбедности у спорту у Србији, *Зборник сажетака са X Међународне научне конференције Менаџмент у спорту – Изазови савременог менаџмента у спорту*, Београд: Алфа универзитет – Факултет за менаџмент у спорту, ISBN: 978-86-83237-97-5, стр.98. **М34**
2. **Ђуровић, Д.**, Фрагкиадакис, Г. (2015). Спорт у капиталистичком друштвеном систему, *Зборник радова са XI Међународне научне конференције Менаџмент у спорту – Менаџмент, спорт, олимпизам*, Београд: Алфа БК универзитет – Факултет за менаџмент у спорту, ISBN: 978-86-6461-006-3, стр. 28-31. **М33**
3. Шилјак, В., Вукашиновић, В., **Ђуровић, Д.** (2016). Безбедносни захтеви Олимпијских игара, Бања Лука: *Спортлогиа*, Е ISSN 1986-6119, Вол12, Но 1, стр. 30-39. UDC: 796.032.2, **М52** (М51).
4. **Ђуровић, Д.** (2017). Игре малих држава Европе, У: Шилјак, Николић и Парчина, *Зборник радова са 12. Међународне научне конференције „Образовање у спорту“*, 27. мај 2016, Београд: ФМС, ISBN: 978-86-6461-020-9, стр. 192-197. **М33**
5. Стефановић, Р., Шилјак, В. Каралеић,, С., **Ђуровић, Д.**, Мекић, Б. (2017). Одрживи развој на Олимпијским играма Рио 2016, *Ecologica*, Београд: Научно-стручно

друштво за заштиту шивотне средине Србије Ecologica, ISSN 0354-3285. vol. 24, 86, str. 344-347, UDC: 796.032.2:330.34, **M51**

6. **Ђуровић, Д., Шиљак, В.** (2017). Менаџмент Црногорског олимпијског комитета, У: Лазаревић, С. *Зборник радова са II Међународне научне конференције „Спорт, рекреација, здравље“*, 12-13 мај 2017. Београд: Висока спортска и здравствена школа, ISBN 978-86-83687-23-7, стр. 369-376. **M33**
7. Šiljak, V., Đurović, D. (2017). Historical Development of the Olympic Movement, 14th International Scientific Conference on Transformation Processes in Sport – Sport Performance, In: Vjelica, Popović, Akpinar, book of abstracts, 30th March-2nd April 2017, Budva: ISBN 978-9940-569-18-1, p. 22. **M33**
8. Шиљак, В., Ђуровић, Д., Селаковић, В. (2017). Олимпијски легат, У: Шиљак, Парчина, Николић, *Зборник апстраката са 13. Међународне научне конференције „Спорт у транзицији“*, 26. мај 2017, Београд: ФМС, ISBN: 978-86-6461-021-6, стр. 52. **M34**